

MASTEROPPGAVE

Emnekode: ECO5005

Navn: Hedda Engmo Christensen
og Emilie Borgan Johansen

GRI-rapportering blant Norges 200 største selskaper – bare for syns skyld?

Dato: 18.05.22

Totalt antall sider: 105

Abstract

In this thesis we want to take a closer look at the application of the most widely used framework for sustainability reporting- the Global Reporting Initiative. The purpose of this thesis is to provide a picture of the application of GRI in Norway's 200 largest companies in 2020. In this regard we have developed the following problem statement;

To what degree do Norway's 200 largest companies report in accordance with the requirements of the GRI, and which factors affect the compliance?

First, we review the sustainability reporting of all the companies, allowing us to find out how many are using the framework. Further, the thesis is based on the companies that are reporting in accordance with the GRI Core option. We develop two scoring systems, which allows us to control in which degree these companies report in accordance with the requirements of the framework. Thereafter we examine factors influencing the compliance. We examine how the size of a company, the sustainability risk of a company, the concentration of ownership and third party assurance affect the compliance. The thesis is based on legitimacy theory, agency theory and previous research.

The results show that 66 of Norway's 200 largest companies in 2020 claim to report in accordance with the GRI Core option. Furthermore, the first scoring system shows that the companies on average are in compliance with 20% of the standard, while the second scoring system shows an average compliance of 32%. Even though the results show that there is a generally low degree of compliance, the compliance is significantly better for larger companies and companies with a higher sustainability risk.

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet i siste semester av vår mastergrad i regnskap og revisjon ved Handelshøgskolen Nord i Bodø. Oppgaven utgjør 30 studiepoeng og markerer for oss avslutningen på atten års skolegang sammen.

Interessen for temaet bærekraftsrapportering ble stor da Nord Universitet høsten 2021 introduserte faget «bærekraftsrapportering for næringslivet». Dette ga oss et innblikk i revisjonsprofesjonen viktige rolle i framtidens bærekraftsrapportering. Som fremtidige revisorer skapte dette en personlig motivasjon til å opparbeide seg mest mulig kunnskap på området.

Proessen med masteroppgaven har vært både tidkrevende og utfordrende. Mengden artikler, forskning, og bærekraftsrapportering vi har gjennomgått har vært stor. For ikke å nevne at vi hadde tilnærmet null kompetanse på rammeverket før vi startet med denne oppgaven. Vi sitter likevel igjen med oppfattelsen av at det har vært en lærerik, spennende og interessant prosess. Arbeidet med oppgaven har gitt oss en dypere forståelse og innsikt i bærekraftsrapportering, og dette er kunnskap vi tar med oss videre ut i arbeidslivet.

Vi ønsker å rette en stor takk til vår veileder Even Fallan for god hjelp i forbindelse med denne oppgaven. Hans oppmuntring og engasjement har vært til stor motivasjon, og hans faglige kunnskap og konstruktive tilbakemeldinger har virkelig hjulpet oss. Videre ønsker vi å takke familie og venner for oppmuntring og støtte gjennom hele studietiden. Deres støtte og forståelse har vært uvurderlig i tøffe perioder med mye skolearbeid. Avslutningsvis ønsker vi også å takke hverandre for gode diskusjoner og et godt samarbeid siden barneskolen.

Bodø, 18. mai 2022

Hedda Engmo Christensen

Emilie Borgan Johansen

Sammendrag

I denne oppgaven ser vi nærmere på anvendelsen av det mest brukte rammeverket for bærekraftsrapportering - Global Reporting Initiative (heretter GRI). Formålet med oppgaven er å gi et bilde av GRI-rapporteringen til de 200 største selskapene i Norge i 2020. Dette gjøres gjennom å undersøke i hvilken grad selskapene rapporterer i samsvar med kravene i GRI, samt å undersøke hvilke faktorer som påvirker samsvaret. For å gjøre dette har vi utviklet følgende problemstilling;

I hvilken grad samsvarer GRI-rapporteringen blant Norges 200 største selskaper med kravene i GRI, og hvilke faktorer påvirker samsvaret?

For å besvare problemstillingen anser vi en kvantitativ tilnærming som mest hensiktsmessig. Først kartlegger vi hvor mange selskaper som anvender GRI, og tar videre utgangspunkt i de selskapene som hevder å rapportere i samsvar med GRI Core option. Gjennom en innholdsanalyse og to egenutviklede scoringssystemer kontrollerer vi i hvilken grad disse selskapene rapporterer i samsvar med kravene i GRI. Det første scoringssystemet benevnes *absolutt samsvar* og det andre scoringssystemet benevnes *samsvar*. Disse gir to gjennomsnittlige samsvarsprosenters som på ulike måter gir et bilde av i hvilken grad selskapene samsvarer med rammeverket. Videre ser vi på hvilke faktorer som påvirker samsvaret til selskapene. Her tar vi for oss faktorene størrelse, bærekraftsrisiko, eierkonsentrasjon og attestasjon.

Kartleggingen av utbredelsen av GRI viser at 66 av Norges 200 største selskaper hevder å rapportere etter GRI Core option. Videre viser resultatene fra de to scoringssystemene at gjennomsnittlig *absolutt samsvar* med GRI og *samsvar* med GRI er henholdsvis 20% og 32%. Begge disse viser at det er lav grad av samsvar med GRI blant Norges 200 største selskaper. Likevel viser resultatene at samsvaret er signifikant bedre for større selskaper og selskaper med høyere bærekraftsrisiko.

Resultatene fra oppgaven diskuteres i lys av legitimitetsteori, agentteori og tidligere forskning. Vi diskuterer hvordan den lave graden av samsvar utfordrer kvalitetsprinsippene i

GRI, og at dette igjen utfordrer formålet med bærekraftsrapportering. Aksepten av det lave samsvaret kan tyde på at Norge enda ikke er i en situasjon der GRI-rapportering er vesentlig for en virksomhets eksistens, og at rapporteringen fungerer mer som en symbolsk handling. Basert på diskusjonen stiller vi avslutningsvis spørsmål om GRI-rapporteringen i Norge bare er for syns skyld.

Vi håper denne oppgaven kan bidra til en bevisstgjøring og synliggjøring av den dårlige GRI-rapporteringen i Norge, og på den måten bidra til en praksisendring. Rapportering av høy kvalitet er vesentlig for formålet med bærekraftsrapportering, og vil på sikt kunne bidra til en bærekraftig utvikling.

Innholdsfortegnelse

KAPITTEL 1: INNLEDNING	1
1.1 AKTUALISERING AV TEMA	1
1.2 FORSKNINGSBIDRAG	2
1.3 PROBLEMSTILLING OG FORMÅL	5
1.4 SAMFUNNSMESSIG BIDRAG.....	6
1.5 AVGRENSNINGER	7
1.6 STRUKTUR PÅ OPPGAVEN	8
KAPITTEL 2: BÆREKRAFTSRAPPORTERING OG GLOBAL REPORTING INITIATIVE	9
2.1 FORMÅL MED BÆREKRAFTSRAPPORTERING.....	9
2.2 GLOBAL REPORTING INITIATIVE	10
2.2.1 Formål med GRI	10
2.2.2 Oppbygging av GRI.....	11
2.2.3 Rapporteringsprinsipper.....	13
2.2.4 «In accordance with GRI Standards» VS «GRI Reference».....	15
2.2.5 Kritikk av GRI.....	17
KAPITTEL 3: TEORI OG HYPOTESEUTVIKLING	19
3.1 LEGITIMITETSTEORI	19
3.1.1 Konseptualiseringer av legitimitet.....	20
3.1.2 Legitimitet og bærekraftsrapportering.....	21
3.1.3 Kritikk av legitimitetsteorien	23
3.2 AGENTTEORI	24
3.2.1 Agentteori og bærekraftsrapportering.....	25
3.2.1.1 Ugunstig selvseleksjon og moralsk hasard.....	26
3.2.1.2 Agentkostnader.....	27
3.2.2 Kritikk av agentteorien	27
3.3 HYPOTESEUTVIKLING	29
3.3.1 Størrelse.....	29
3.3.2 Bærekraftsrisiko.....	31
3.3.3 Eierkonsentrasjon	33
3.3.4 Attestasjon.....	35
KAPITTEL 4: METODE	39
4.1 VITENSKAPSTEORETISK STÅSTED OG VALG AV FORSKNINGSDSIGN	39
4.2 POPULASJON OG UTVALG	39
4.3 OPERASJONALISERING AVHENGIG VARIABEL.....	41
4.3.1 Innholdsanalyse	41
4.3.2 Forståelse av GRI	42
4.3.3 Tidligere forskning på scoringssystemer	42
4.3.4 Scoringssystem: Absolutt samsvar og samsvar	43
4.3.4.1 Absolutt samsvar.....	44
4.3.4.2 Samsvar- avhengig variabel.....	44
4.4 DATAINNSAMLING AVHENGIG VARIABEL	47
4.4.1 Vurderinger og avveininger	51
4.5 OPERASJONALISERING UAVHENGIGE VARIABLER	52

4.5.1 Hypotese 1: Selskapets størrelse.....	52
4.5.2 Hypotese 2: Bærekraftsrisiko	52
4.5.3 Hypotese 3: Eierkonsentrasjon.....	53
4.5.4 Hypotese 4: Attestasjon	54
4.5.5 Operasjonalisering kontrollvariabler	54
4.5.5.1 Lønnsomhet.....	54
4.5.5.2 Børsnotering.....	56
4.5 DATAINNSAMLING UAVHENGIGE VARIABLER	56
KAPITTEL 5: RESULTAT	59
5.1 DESKRIPTIV STATISTIKK	59
5.2 BIVARIAT KORRELASJONSANALYSE.....	61
5.3 REGRESJONSANALYSE	62
KAPITTEL 6: DISKUSJON	63
6.1 SAMSVAR MED GRI BLANT NORGES 200 STØRSTE SELSKAPER	63
6.2 FAKTORER SOM PÅVIRKER SAMSVARET	67
6.2.1 Størrelse.....	67
6.2.2 Bærekraftsrisiko.....	70
6.2.3 Eierkonsentrasjon	73
6.2.4 Attestasjon.....	76
6.3 GRI-RAPPORTERING I NORGE	79
KAPITTEL 7: KONKLUSJON.....	81
7.1 IMPLIKASJONER	82
7.2 BEGRENSNINGER OG FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING	83
LITTERATURLISTE.....	84

Oversikt over tabeller

Tabell 4.1: Utvalg	40
Tabell 4.2: Poeng absolutt samsvar og samsvar	45
Tabell 5.1: Deskriptiv statistikk	59
Tabell 5.2: Utbredelse av GRI	60
Tabell 5.3: Absolutt samsvar og samsvar	60
Tabell 5.4: Korrelasjonsanalyse	61
Tabell 5.5: Regresjonsanalyse	62

Oversikt over figurer

Figur 1.1: Tidligere forskning på bærekraftsrapportering	5
Figur 1.2: Struktur på oppgaven	8
Figur 2.1: Oppbygging av GRI	12
Figur 2.2: Rapporteringsprinsipper GRI	13
Figur 2.3: Formål med bærekraftsrapportering vol 1	15
Figur 2.4: GRI omission	17
Figur 3.1: Variablenes predikerte effekt på samsvaret med GRI	38
Figur 4.1: GRI 403-9	46
Figur 4.2: Oversikt over rapporterte standarder	48
Figur 4.3: Oversikt over poenggivning	49
Figur 4.4: Eksempel 0, 0.5 og 1 poeng	50
Figur 4.5: GRI 306-3	51
Figur 4.6: Variablenes predikerte effekt på samsvaret med GRI, inkl. kontrollvariabler	58
Figur 6.1: Formål med bærekraftsrapportering vol 2	65
Figur 6.2: Formål med bærekraftsrapportering vol 3	79

Oversikt over vedlegg

Vedlegg 1: Temaspesifikke standarder	93
Vedlegg 2: Kvalitetsprinsipper	96
Vedlegg 3: Core option VS Comprehensive option	97

Kapittel 1: Innledning

1.1 Aktualisering av tema

Rapporter fra FNs klimapanel og andre store internasjonale aktører har bidratt til en økt bevissthet og synliggjøring av virksomheters negative påvirkning på miljømessige og sosiale forhold. Det pekes på miljømessige utfordringer knyttet til store CO₂-utslipp, uansvarlig utnyttelse av ressurser og problemer med plast og avfallshåndtering. Videre pekes det også på utfordringer knyttet til blant annet likestilling, mangfold og menneskerettigheter. Det økte fokuset på virksomheters påvirkninger har ført til at bærekraft har blitt et vesentlig tema som blir stadig mer aktuelt.

For å gjøre noe med de sosiale og miljømessige utfordringene må vi sørge for en bærekraftig utvikling. Den mest kjente definisjonen på bærekraftig utvikling stammer fra Brundtland-rapporten *vår felles framtid* (1987, s.42): «En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge muligheten for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov». For å sikre bærekraftig utvikling angir FN at det må tas grep langs tre dimensjoner. Det må kontinuerlig fokuseres på bærekraft innen klima og miljø, økonomiske og sosiale forhold (FN-Sambandet, 2021). Dette er også kjent som den tredelte bunnlinjen. Begrepet ble lansert på midten av 1990-tallet og satte fokus på at selskapenes ansvar ikke bare omhandlet økonomiske aspekter. En ble mer bevisst på hvordan et selskap også påvirker sosiale og miljømessige forhold, og at selskapene må holdes ansvarlig for dette på lik linje med økonomiske forhold (Dybvig, Ingebrigtsen, Jakobsen, & Nystad, 2013).

Den økende bevisstheten rundt bærekraft, kombinert med økende krav og reguleringer har ført til et økende press fra samfunnet om at virksomheter må ta samfunnsansvar.

Selskapene formidler hvordan de tar samfunnsansvar gjennom sin bærekraftsrapportering. Virksomheter har lenge rapportert på bærekraft, men som en følge av det stadig økende fokuset har bærekraftsrapportering gått fra å være en kommunikasjonsøvelse til å bli en vesentlig del av virksomhetsinformasjonen (Revisorforeningen, 2021a).

Selv om bærekraftsrapportering blir stadig mer aktuelt finnes det fortsatt ikke en felles internasjonal standard for rapportering. Flere store aktører har utviklet ulike rammeverk for bærekraftsrapportering, som for eksempel Global Reporting initiative (GRI), Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD) og Sustainability Accounting Standards Board (SASB). GRI-rammeverket er det mest kjente og brukte rammeverket for bærekraftsrapportering, og stadig flere selskaper tar det i bruk (KPMG, 2020; Revisorforeningen, 2021b). Formålet til GRI er å hjelpe organisasjoner med å være transparente og ta ansvar for deres påvirkning gjennom rapportering av høy kvalitet. De mener at bærekraftsrapportering og åpenhet om organisasjonens påvirkninger er et viktig bidrag til å skape en bærekraftig utvikling (GRI, u.å.-a).

1.2 Forskningsbidrag

Bærekraftsrapportering er et viktig verktøy for at vi skal kunne gå en bærekraftig utvikling i møte. Formålet med bærekraftsrapportering er at informasjonen skal gi brukernyttig informasjon til interessentene, både med tanke på ressursallokering- og kontrollformålet (Fallan, 2020a; Hutchings & Deegan, 2022). Rapporteringen gir investorer og andre interessenter informasjon om selskapet, slik at de kan hensynta sosiale og miljømessige aspekter når de tar investeringsbeslutninger, og for å kunne holde virksomhetene ansvarlig for deres påvirkninger. For at informasjonen skal være brukernyttig for formålet må den inneha høy kvalitet (Fallan, 2020b; Kvifte & Johnsen, 2015). Kombinasjonen av kvalitetskrav, lover og standarder er ment å sikre kvalitet på informasjon som rapporteres (Fallan 2020a).

Et av de største forskningsområdene innenfor bærekraftsrapportering omhandler kvaliteten på rapporteringen. Forskning viser at kvaliteten på bærekraftsrapportering er lav, både internasjonalt (Baalouch, Ayadi & Hussainey, 2019; Ching, Gerab & Toste, 2013; Leal, Rodrigues, Freitas & Lagioia, 2019; Skouloudis, Evangelinos & Kourmousis, 2010) og nasjonalt (Fallan, Granrud, Litlabø & Rønning, 2021). Informasjonen som gis i bærekraftsrapporteringen utfordrer ofte kvalitetskrav som pålitelighet, fullstendighet, sammenlignbarhet og nøytralitet (Knebel & Seele, 2015; Jeriji & Louhichi, 2021; Garcia-Torea, Fernandez-Feijoo & De La Cuesta, 2020). Diouf og Boiral (2017) ser på interessenters oppfatning av kvaliteten på bærekraftsrapportering, og finner at de opplever en rekke

utfordringer med rapporteringens balanse, transparens, verifiserbarhet og vesentlighet. Forskning viser også at en i bærekraftsrapportering ser klare tendenser til at selskaper har et fokus på å rapportere positiv informasjon (Holder-Webb, Cohen, Nath & Wood, 2009; Hahn & Lülfs, 2014). I forhold til kvaliteten på bærekraftsrapportering er det også mange studier som ser på hvilke faktorer som påvirker kvaliteten (eks. Cormier, Magnan & Van Velthoven, 2005; Brammer & Pavelin, 2008; Baalouch et al., 2019). Fifka (2013) og Ali, Frynas & Mahmood (2017) finner i sine metastudier at et selskaps størrelse og bransjetilhørighet er faktorer som i flest tilfeller påvirker kvaliteten på bærekraftsrapporteringen.

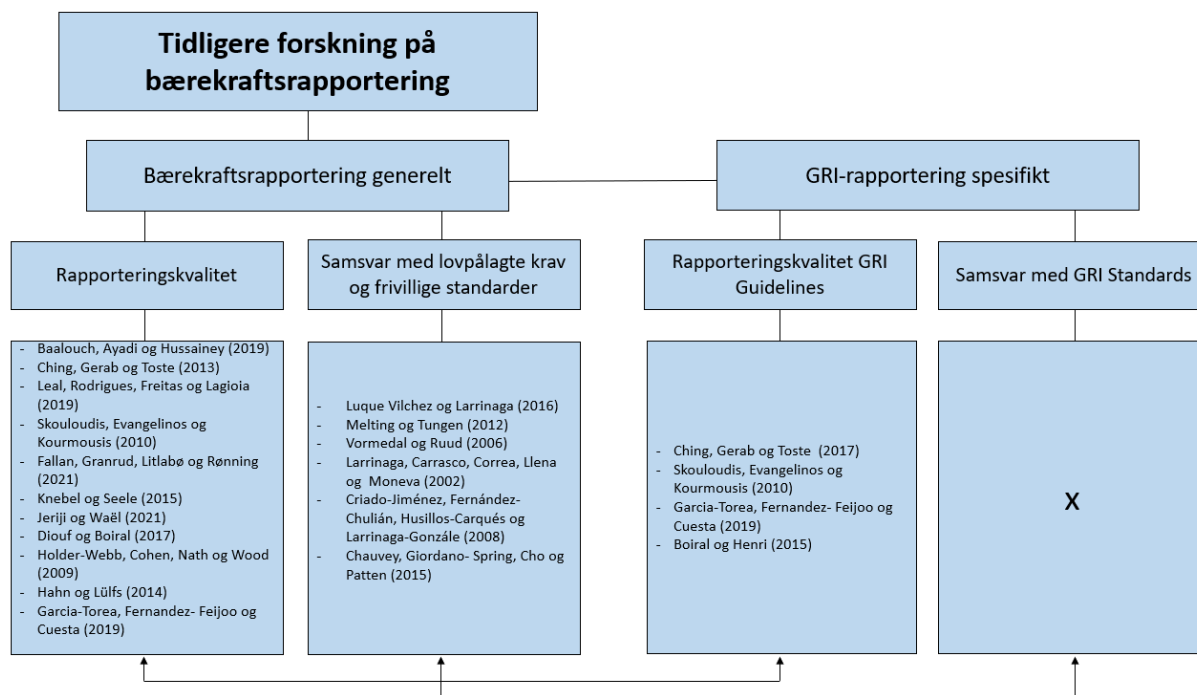
Lover og regler for bærekraftsrapportering skal som nevnt bidra til å sikre en viss kvalitet. Et annet stort forskningsområde innenfor bærekraftsrapportering omhandler reguleringer vs. frivillighet. Flere studier viser at det er dårlig etterlevelse av rapportering om bærekraftsforhold av lovpålagte krav og bruk av frivillige standarder (Chauvey Giordano-Spring, Cho & Patten, 2015; Luque-Vilchez & Larrinaga, 2016; Melting & Tungen, 2012; Criado-Jiménez, Fernández-Chulián, Husillos-Carqués & Larrinaga-González, 2008; Larrinaga, Carrasco, Correa, Llena & Moneva, 2002). Vormedal og Ruud (2006) fant i sin studie at bare 10% av de 100 største selskapene i Norge rapporterte i samsvar med lovpålagte krav for miljørapportering, mens bare halvparten av selskapene var i samsvar med lovpålagte krav for arbeidsmiljø og likestilling. Fallan og Fallan (2017) fant at kvaliteten på informasjon knyttet til miljørapportering generelt sett er lav, men at den er noe bedre for informasjon knyttet til lovpålagte krav enn for informasjon knyttet til anbefalt og frivillig rapportering. Denne studien ser også på om ulike faktorer har en innvirkning på kvaliteten på informasjonen, og finner at størrelse og bransje har en signifikant påvirkning.

Frivillig rapportering kan eksempelvis være rapportering etter GRI. Formålet til GRI er som nevnt å hjelpe organisasjoner med å være transparente og ta ansvar for deres påvirkning, ved å rapportere informasjon i tråd med kvalitetsprinsipper. Disse prinsippene er ment å sikre informasjon av høy kvalitet. Ching, Gerab og Toste (2017) og Skouloudis et al., (2010) finner imidlertid at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen til selskaper som anvender GRI er lav. Boiral og Henri (2017) konkluderer med at det er umulig å sammenligne ulike GRI-rapporter for selskaper i samme bransje, fordi rapportene er komplekse, uklare, tvetydige. I tillegg er informasjon ufullstendig og uspesifikk, måleenhetene er heterogene og GRI-

rapporteringen preges av et fokus på positive elementer. Garcia-Torea et al. (2020) undersøkte om det var selskapenes anvendelse av GRI eller forhold ved rammeverket som var det største hindret for høy kvalitet på bærekraftsrapportering. De fant at det er GRI-rammeverket i seg selv som er det største hinderet for kvalitet, blant annet fordi det mangler gode forklaringer på hvordan rapporteringsprinsippene skal utøves.

Forskningen vi tar opp ovenfor er bare noen eksempler av forskningen på bærekraftsrapportering, da dette er et stort forskningsområde som blir stadig viktigere. Nedenfor har vi illustrert i figur 1.1 noen av de største områdene det forskes på innenfor bærekraftsrapportering. Figuren viser at de største områdene innenfor bærekraftsrapportering generelt er forskning på rapporteringskvalitet og forskning på samsvar med lovpålagte krav og frivillige standarder. Innenfor disse områdene finnes det også forskning som ser på faktorer som påvirker kvaliteten til rapporteringen.

GRI er som nevnt det mest brukte rammeverket for bærekraftsrapportering, noe som naturligvis også gjør det til et stort forskningsområde. GRI-rapportering er også bærekraftsrapportering, men et mer spesifikt område innenfor temaet. Da vi har identifisert to viktige områder innenfor bærekraftsrapportering generelt er det naturlig at dette også er to viktige områder innenfor GRI-rapportering. Dette illustreres av pilene nederst i figur 1.1. Vi finner at området angående kvalitet på GRI-rapportering er forsket på, men at området angående samsvar med GRI er relativt lite forsket på. Xen i figuren illustrerer at det foreligger et kunnskapshull knyttet til den mest brukte rapporteringsstandarden i verden. Dette innebærer at det heller ikke er forsket særlig mye på hvilke faktorer som påvirker samsvaret med GRI. Gjennom denne studien ønsker vi å redusere kunnskapshullet ved å bidra med kunnskap til området som gjelder samsvar med GRI, og hva som påvirker dette.

Figur 1.1: Tidligere forskning på bærekraftsrapportering

1.3 Problemstilling og formål

Det overordnede formålet med denne masteroppgaven er å gi et bilde av GRI-rapporteringen til Norges 200 største selskaper. Vi ønsker å gi et bilde av GRI-rapporteringen gjennom å undersøke om selskapene rapporterer i samsvar med rammeverket, og hvilke faktorer som påvirker samsvaret. For å gjøre dette har vi utviklet følgende problemstilling;

I hvilken grad samsvarer GRI-rapporteringen blant Norges 200 største selskaper med kravene i GRI, og hvilke faktorer påvirker samsvaret?

Problemstillingen er todelt, hvor den første delen er beskrivende og den andre delen er forklarende. Formålet med den første delen er å finne ut i hvilken grad de 200 største selskapene rapporterer i samsvar med GRI. Dette innebærer at vi først må gjøre en kartlegging av hvor mange som anvender rammeverket. For å kunne si noe om samsvaret vil vi deretter kontrollere GRI-rapporteringen til de selskapene som anvender GRI Core option mot kravene i GRI-standardene. Ved hjelp av to ulike scoringssystemer vil vi gi et bilde av i hvilken grad selskapene samsvarer med kravene. Formålet med den andre delen av

problemstillingen er å undersøke om det er noen faktorer som påvirker graden av samsvaret med GRI. For dette formålet har vi utviklet fire ulike hypoteser, som testes gjennom en regresjonsanalyse. Hypotesene vil bli utledet i kapittel 3.3. For å kunne belyse problemstillingen benytter vi oss av legitimitetsteorien, agentteorien og tidligere forskning på bærekraftsrapportering.

1.4 Samfunnsmessig bidrag

Ettersom GRI er det mest brukte rammeverket for bærekraftsrapportering vil informasjon om graden av samsvar kunne være nyttig for flere. For at rapportering etter GRI skal bidra til brukernyttig informasjon må den inneha høy kvalitet. Graden av samsvar med GRI vil være en indikasjon på kvaliteten på rapporteringen. Dette innebærer at graden av samsvar potensielt kan være til nytte for alle som tar avgjørelser basert på rapporteringen. Ved å være bevisst på samsvaret kan brukerne av bærekraftsrapporteringen gjøre egne vurderinger av informasjonen, og ta bærekraftige avgjørelser basert på dette. Informasjon om samsvaret med GRI medfører også at brukerne i større grad kan holde selskapene til ansvar, og følgelig bidra til en mer bærekraftig utvikling. På den måten vil kunnskap om samsvaret med GRI være et samfunnsmessig bidrag.

Kunnskap om hvilke faktorer som påvirker samsvaret med GRI kan også gi viktig informasjon til interessenter som vurderer bærekraftsrapporteringen til ulike selskap. Det kan gi dem bedre grunnlag for å vurdere om ulike forhold ved et selskap potensielt kan påvirke rapporteringen. Et annet bidrag ved denne studien er at den bidrar med kunnskap om rapportering etter det nyeste rammeverket til GRI, «GRI Standards». Som vist i boksene under «GRI-rapportering spesifikt» i figur 1.1 omhandler den tidligere forskningen i stor grad de eldre versjonene av rammeverket, «GRI Guidelines». Da vi ikke er kjent med at noen har kartlagt utbredelsen av GRI i Norge vil dette også kunne anses som et bidrag. Kartleggingen vil kunne synliggjøre hvor mange av Norges 200 største selskaper som anvender verdens mest brukte rammeverk for bærekraftsrapportering.

1.5 Avgrensninger

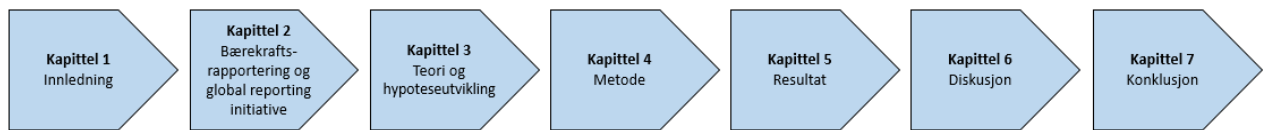
Grunnet begrensninger på tid har vi sett oss nødt til å gjøre noen avgrensninger i denne oppgaven. I og med at datainnsamlingen i denne oppgaven skjer manuelt har vi avgrenset oppgaven til å gjelde de 200 største selskapene i Norge. GRI kan være et ressurskrevende rammeverk å anvende, og derfor anser vi det naturlig å kontrollere de største selskapene.

Videre har vi begrenset kontrollen av selskapenes GRI-rapportering til kun selskaper som hevder å rapportere i samsvar med GRI Core Option. Vi gjorde denne avgrensningen da ingen av selskapene rapporterte etter GRI Comprehensive option, og GRI Reference har såpass stor frihet at det er vanskelig å kontrollere rapporteringen.

Kontrollene avgrenses til å gjelde de temaspesifikke standardene på 300-serien (miljø) og 400-serien (sosial). Vi valgte å bortprioritere 200-serien (økonomi) da økonomisk/ finansiell rapportering ikke er et nytt tema. Fokuset på miljømessige og sosiale aspekter ved virksomheter er i større grad et nyere tema, og derfor mener vi disse er mer interessante å kontrollere.

Vi ønsker å presisere at oppgaven vår kun kontrollerer om selskapene i utvalget samsvarer med kravene i GRI, ikke om informasjonen det henvises til er riktig. Vi har ikke grunnlag til å bedømme om informasjonen er sann, og ser derfor utelukkende på om rapportert informasjon svarer til kravene i standardene.

1.6 Struktur på oppgaven

Figur 1.2: Struktur på oppgaven

Opgaven består av 7 ulike kapitler, slik figur 1.2 viser. I det første kapittelet har vi presentert bakgrunn og formål med oppgaven, samt problemstillingen. I det neste kapittelet redegjør vi for formålet med bærekraftsrapportering og de viktigste trekkene i GRI-rammeverket. Deretter presenterer vi legitimitetsteori og agentteori, for å så utlede hypoteser basert på teoriene og tidligere forskning. Videre gjennomgår vi den metodiske fremgangsmåten i kapittel 4. I neste kapittel presenteres resultatene fra datainnsamlingen. Deretter diskuteres funn mot tidligere forskning og teori. I det siste kapittelet konkluderer vi på problemstillingen og fremsetter oppgavens implikasjoner og forslag til videre forskning.

Kapittel 2: Bærekraftsrapportering og Global Reporting Initiative

2.1 Formål med bærekraftsrapportering

Som tidligere nevnt har det økende fokuset på bærekraftig utvikling også ført til et økende fokus på bærekraftsrapportering, og en forventning om at selskapene rapporterer ut over det økonomiske aspektet. Dette innebærer at det forventes at virksomheter også rapporterer om sosiale og miljømessige forhold (Dybvig et al., 2013). Formålet for den tradisjonelle rapporteringen er å gi brukernyttig informasjon om virksomheten, både med hensyn til ressursallokering- og kontrollformål (Gjesdal, 1981). Fallan (2013, 2020a) argumenterer for at formålet for det tradisjonelle regnskapet er like relevant for bærekraftsrapportering. Hutchings og Deegan (2022) har tatt utgangspunkt i Fallan (2013) og argumenterer også for at formålet med det tradisjonelle regnskapet vil være like relevant for bærekraftsrapportering.

Bærekraftsrapporteringen skal kunne gi brukernyttig informasjon til investorer og andre interessenter slik at de er i stand til å hensynta sosiale og miljømessige forhold når de skal ta valg som omhandler en virksomhet. Tilgang på informasjon gjør at de kan stille virksomheter til ansvar for sine handlinger knyttet til bærekraft. For at bærekraftsrapporteringen skal gi brukernyttig informasjon må den oppfylle en rekke kvalitetskrav. Kvalitetskravene skal bidra til forståelse av rapporteringen og gi et bedre beslutningsgrunnlag til interessentene (Fallan, 2020b). De overordnede kvalitetskravene går ut på at informasjonen skal være relevant, pålitelig og sammenlignbar. Innbakt i disse ligger blant annet krav om at informasjonen er aktuell, har en prediksjonsverdi, er verifiserbar, gir et rettvise bilde, og at informasjonen er konsis og ensartet. Kvalitetskravene står så sentralt i utarbeidelsen av bærekraftsrapportering at GRI har utviklet sine egne kvalitetsprinsipper, som i stor grad er sammenfallende med de tradisjonelle kvalitetskravene. Det er kvalitetskravene som kjennetegner rapportering av høy kvalitet, og som må være på plass for at regnskapet skal oppfylle sitt formål (IASB, 2018).

2.2 Global Reporting Initiative

Global Reporting Initiative er det mest kjente og brukte rammeverket for bærekraftsrapportering (KPMG, 2020; Ellefsen, 2019; Revisorforeningen, 2021b). Ifølge KPMG (2020) anvender 67% av de 100 største selskapene i 52 ulike land rammeverket, og andelen selskaper som anvender GRI er stadig økende. GRI ble lansert i 2000 som det første frivillige globale rammeverket for bærekraftsrapportering, og fikk navnet «GRI Guidelines (G1)». Etterhvert som etterspørselen etter GRI-retningslinjene økte og flere selskaper tok i bruk rammeverket ble retningslinjene utvidet og oppdatert. Den siste oppdateringen av retningslinjene kom i 2013 og omtales som G4. I 2016 gikk GRI over fra å lage retningslinjer til å utvikle den første globale standarden for bærekraftsrapportering, denne fikk navnet «GRI Standards». Standardene blir kontinuerlig oppdatert, samt at det legges til nye standarder (GRI, u.å.-a). I mars 2022 ble blant annet de universelle standardene oppdatert, og vil gjelde fra regnskapsåret 2023. GRI arbeider for tiden med et sektorprogram, hvor de utvikler egne standarder tilpasset 40 ulike sektorer. Utviklingen av sektor-standardene prioriteres etter hvilken bærekraftspåvirkning de har, og lanseres løpende (GRI, 2020). Nedenfor gjennomgår vi det vi anser for å være de viktigste trekkene ved GRI Standards. All informasjon er hentet fra GRI 101: Foundation, dersom annet ikke er spesifisert.

2.2.1 Formål med GRI

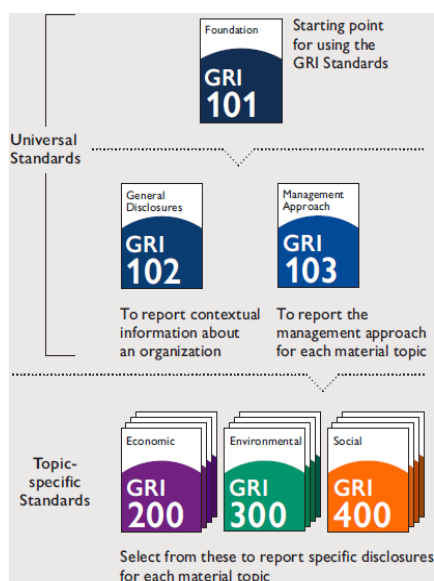
Rammeverket bygger på Brundtland-kommisjonens definisjon av bærekraftig utvikling. Formålet med rammeverket er å bidra til en bærekraftig utvikling ved å hjelpe organisasjoner til å være transparente og ta ansvar for deres påvirkninger. GRI angir at bærekraftsrapportering handler om en organisasjons offentlige rapportering på økonomiske, miljømessige og sosiale påvirkninger. Informasjon om påvirkningene innebærer også selskapenes bidrag, både positive og negative, mot målet om en bærekraftig utvikling. Videre peker GRI på at et viktig element for å skape en bærekraftig utvikling er at bærekraftsrapportering ansett som vanlig praksis i alle organisasjoner, og rammeverket bidrar til dette ved å skape et felles språk for organisasjoners påvirkninger. Standardene er utviklet for å forbedre den globale sammenlignbarheten og kvaliteten på informasjonen om organisasjoners påvirkninger, og følgelig muliggjøre større åpenhet og ansvarliggjøring av organisasjoner.

Et viktig aspekt ved definisjonen av påvirkninger i GRI er at det i like stor grad gjelder negative som positive påvirkninger. Slik skal standardene gi et balansert og rimelig bilde av en organisasjons bidrag mot en bærekraftig utvikling. Dette skal gi både interne og eksterne interessenter muligheten til å gjøre seg opp en mening, og ta informerte avgjørelser. Et annet viktig aspekt ved rammeverket er at det skal ivareta informasjonsbehovet til alle interessenter, og ikke bare investorer. En håper og tror at åpenhet og ansvarliggjøring av organisasjoners påvirkning vil føre til at de store selskapene og de store investorene velger mer bærekraftige løsninger. Deretter vil ledd lengre ned i verdikjeden følge etter, og på sikt vil dette bidra til en mer bærekraftig utvikling. Vi ser av dette at formålet med GRI-rammeverket og det tradisjonelle regnskapet i stor grad handler om å gi brukernyttig informasjon til interessentene, og at formålene derfor vil være overlappende.

2.2.2 Oppbygging av GRI

GRI-standardene er strukturert som et sett med sammenhengende standarder, som i utgangspunktet skal brukes sammen. Hver standard har tilhørende «disclosures», eksempelvis er GRI 301 en standard, mens GRI 301-1 og GRI 301-2 er «disclosures». Standardene inneholder krav, anbefalinger og veiledninger. Kravene er obligatoriske og må være oppfylt for at en kan hevde å rapportere i samsvar med GRI. De skrives med fet skrift og fremheves ved at standarden angir «shall». Anbefalingene inneholder ordet «should» og er informasjon som er anbefalt, men ikke obligatorisk å ha med. Veiledningene inneholder bakgrunnsinformasjon, forklaringer og eksempler for å bedre forstå kravene. Kravene i standardene skal ses i sammenheng med anbefalingene og veiledningene, men anbefalingene og veiledningene er ikke obligatorisk for å kunne hevde at en rapporterer i samsvar med GRI.

Standardene består av fire ulike serier, og deles inn i universelle og temaspesifikke standarder. De universelle standardene finner en på 100-serien, og kan igjen deles inn i GRI 101, GRI 102 og GRI 103. De temaspesifikke standardene kan deles inn i 200-serien, 300-serien og 400-serien, hvor de henholdsvis reflekterer økonomiske, miljømessige og sosiale temaer. Se figur 2.1 for utklipp av oppbyggingen av GRI.

Figur 2 1: Oppbygging av GRI (GRI, 2016b, s.3)

GRI 100-serien inneholder som nevnt tre ulike universelle standarder;

GRI 101: Foundation- dette er startpunktet for anvendelsen av GRI-standarder, og er der en legger grunnlaget for rapporteringen. Denne inneholder rapporteringsprinsipper for hvordan innhold og kvalitet skal defineres. Den inneholder også krav som må være oppfylt for å kunne si at en rapporterer i samsvar med GRI.

GRI 102: General disclosures- en standard som angir hvilken informasjon som skal offentliggjøres om et selskap og selskapets bærekraftsrapporteringspraksis. Her finner man informasjon om en organisasjons profil, strategi, etikk og integritet, styring, involvering av interessenter og rapporteringsprosesser.

GRI 103: Management approach- denne standarden skal brukes sammen med alle materielle temaer en organisasjon definerer under GRI 101, og handler om hvordan det materielle temaet styres. Her skal en angi hvorfor temaet er materielt, hvor påvirkningene skjer, og hvordan organisasjonen styrer påvirkningene.

Temaspesifikke standarder: GRI 200, GRI 300, og GRI 400- disse standardene inneholder en rekke ulike temaer som brukes for å rapportere om et selskaps påvirkning på det respektive temaet. Hvilke standarder en organisasjon skal anvende defineres under rapporteringsprinsippene for innhold i GRI 101. Her definerer hvert enkelt selskap hva som

er deres materielle temaer, og følgelig hvilke temaspesifikke standarder de skal anvende. GRI 200 handler om bedriftens økonomiske påvirkninger og tar opp temaer som blant annet tilstedeværelse i markedet, indirekte økonomiske påvirkninger, anti-korrupsjon og diverse skattetemaer. GRI 300 omhandler bedriftens miljøpåvirkninger og tar blant annet opp forbruk av materialer, energi og vann. Den tar også opp påvirkninger på biologisk mangfold, utslipp av klimagasser og avfallshåndtering. En virksomhets sosiale påvirkning tas opp i GRI 400. Her omtales temaer som blant annet likestilling, diskriminering, systemer for HMS, barnearbeid, menneskerettigheter og påvirkninger på lokalsamfunn.

Totalt er det 7 standarder på 200-serien, 8 standarder på 300-serien og 19 standarder på 400-serien. 200-serien består av 15 «disclosures», 300-serien består av 37 «disclosures» og 400-serien består av 40 «disclosures». Når vi i det følgende omtaler antall standarder refererer vi til antall «disclosures», da det er disse standardene består av. Se vedlegg 1 for en oversikt over standardene.

2.2.3 Rapporteringsprinsipper

Som nevnt legges grunnlaget for en organisasjons GRI-rapportering i GRI 101.

Rapporteringen tar utgangspunkt i rapporteringsprinsippene. Disse er fundamentale for å oppnå bærekraftsrapportering av høy kvalitet, og en organisasjon som ønsker å rapportere i samsvar med GRI plikter å følge alle rapporteringsprinsippene. Prinsippene deles inn i prinsipper for definering av innhold og prinsipper for definering av kvalitet. Se figur 2.2 for alle prinsippene, og vedlegg 2 for definering av kvalitetsprinsippene.

Reporting Principles for defining report content	Reporting Principles for defining report quality
<ul style="list-style-type: none"> • Stakeholder Inclusiveness • Sustainability Context • Materiality • Completeness 	<ul style="list-style-type: none"> • Accuracy • Balance • Clarity • Comparability • Reliability • Timeliness

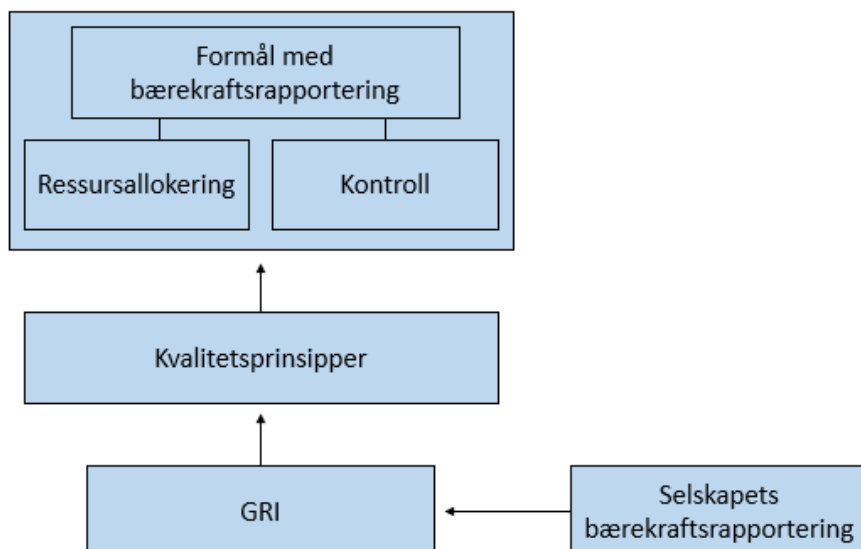
Figur 2.2: Rapporteringsprinsipper GRI (GRI, 2016b, s. 7)

Prinsippene for kvalitet skal sikre informasjon av høy kvalitet samt god presentasjon av informasjonen. At informasjonen bygger på kvalitetsprinsippene er viktig for at interessentene skal kunne gjøre fornuftige og rimelige vurderinger av en organisasjon, og at de skal kunne ta de riktige valgene. Rapporteringsprinsippene for innhold hjelper organisasjoner med å avgjøre hvilket innhold som bør være med i rapporteringen. Dette innebærer å gjøre en vurdering av organisasjonens aktiviteter, påvirkninger og interessentenes forventninger. Noe av det viktigste en gjør under definering av rapporteringsinnhold er å definere sine materielle temaer, da det er disse som avgjør hva en skal rapportere på. Hva som er en organisasjons materielle temaer vil i stor grad variere ettersom det avhenger av selskapets aktiviteter og interesser. Materialitetsprinsippet angir at rapporteringen skal dekke temaer som;

- Reflekterer organisasjonens betydelige påvirkninger på økonomiske, miljømessige og sosiale temaer, eller
- Betydelig påvirker interessentenes vurderingen og avgjørelser

Kvalitetsprinsippet pålitelighet handler blant annet om at en ekstern part skal kunne ettergå informasjonen og få tilnærmet samme resultat. Det er imidlertid ikke lovpålagt å få bærekraftsrapporteringen attestert i Norge (Ot.prp. nr. 75 1997-1998). Dette innebærer at myndighetene ikke håndhever lovkravene knyttet til bærekraftsrapportering (Fallan & Fallan, 2017). GRI 102-56 angir at selskaper skal redegjøre for deres tilnærming til attestasjon, men det er ingen krav om at GRI-rapporteringen skal attesteres.

Dersom vi ser rapporteringsprinsippene i tråd med kvalitetskravene for tradisjonell rapportering ser en klare likheter. Å anvende kvalitetsprinsippene i GRI kan følgelig bidra til oppnåelse av formålet med bærekraftsrapporteringen. Nedenfor har vi utformet en figur som illustrerer sammenhengen mellom et selskaps bærekraftsrapportering og formålet med rapporteringen. Dersom et selskap velger å anvende GRI som en del av sin bærekraftsrapportering vil dette innebære rapportering i samsvar med kvalitetsprinsippene. Dette gir rapportering av høy kvalitet, som vil bidra til at formålet med bærekraftsrapporteringen oppfylles.

Figur 2.3: Formål med bærekraftsrapportering vol 1

2.2.4 «In accordance with GRI Standards» VS «GRI Reference»

Det finnes to ulike tilnærminger for å rapportere etter GRI:

1. «In accordance with GRI Standards»: bruker GRI-standardene for å utarbeide en bærekraftsrapport i samsvar med standardene
2. «GRI Reference»: bruker utvalgte standarder eller deler av deres innhold for å rapportere spesifikk informasjon

Hver av disse tilnærmingene har en tilhørende satt uttalelse som skal være en del av all rapportering basert på GRI som offentliggjøres. Dette skal sikre åpenhet og transparens om hvordan standardene anvendes. Den siste tilnærmingen omtales som «GRI Reference», og skal inneha følgende sette uttalelse: «This material references [title and publication year of the Standard]» for hver standard som anvendes. Det skal også gå klart fram hvilke deler av standarden som er anvendt, dersom det ikke er rapportert på hele standarden. GRI Reference passer for selskaper som ønsker å rapportere på spesifikke temaer, men som ikke ønsker å ta i bruk hele rammeverket. Eksempelvis kan et selskap ha behov for å rapportere om utslipp av klimagasser for å tilfredsstille enkelte interessenter, og kan da ta i bruk hele eller deler av GRI 305: Emissions. GRI oppfordrer imidlertid til å anvende den versjonen av GRI som er litt mer omfattende, der en rapporterer i samsvar med kravene i GRI.

Å anvende den første tilnærmingen, der en rapporterer i samsvar med GRI, skal gi et fullstendig og balansert bilde av en organisasjons materielle temaer og tilhørende påvirkninger samt hvordan påvirkningene styres. Når en rapporterer i samsvar skal rapporten inneha følgende sette uttalelse: «This report has been prepared in accordance with the GRI Standards: Core/ Comprehensive option». Alle rapporter som utarbeides i samsvar med GRI skal inneholde en GRI-indeks. Dette er en oversikt over hele GRI-rapporteringen samlet på ett sted. Den skal inneholde alle standardene som er anvendt, med henvisning til hvor en kan finne informasjonen standarden krever. Henvisningene kan eksempelvis være sidetall i årsrapporten eller linker til informasjonen. Et viktig aspekt fra rapporteringsprinsippet klarhet er at interessentene skal kunne finne fram til informasjonen uten å legge ned urimelig innsats. GRI angir også at henvisninger skal være spesifikke og lette å forstå. Dette innebærer at GRI-indeksen er et viktig verktøy for at interessentene lett skal kunne manøvrere seg i store mengder informasjon. Det finnes to ulike måter å rapportere i samsvar med GRI; Core option og Comprehensive option.

Core option inneholder minimumskrav til informasjon som trengs for å forstå organisasjonen, dens materielle temaer og relatere påvirkninger. Når en rapporterer etter Core skal en rapportere «management approach» (GRI 103) for alle materielle temaer, og rapportere på alle kravene i minst en temaspesifikk standard. Comprehensive option bygger på Core option, men har strengere krav. Denne versjonen krever ytterligere rapportering om strategi, etikk og integritet og styring. I tillegg kreves det at organisasjoner rapporterer mer utfyllende om sine påvirkninger ved å bruke alle tema-spesifikke standarder for alle materielle temaer som dekkes av GRI-standardene.

Hovedregelen for at en skal kunne si at en rapporterer i samsvar med GRI er at det rapporteres fullt ut på alle krav i standarder som anvendes. Likevel tillater GRI at det ved spesielle tilfeller kan utelates informasjon, og at en fortsatt kan hevde å rapportere i samsvar med GRI. Det er strenge regler for hvordan dette skal gjøres. Først skal en beskrive den spesifikke informasjon som unnlates. Deretter skal en spesifisere årsaken til at informasjonen utelates, og en forklaring knyttet til årsaken. GRI angir fire ulike årsaker som kan benyttes, med tilhørende forklaring. Se figur 2.3 for årsakene og forklaringene GRI krever.

Table 2 Reasons for omission	
Reason for omission	Required explanation in the sustainability report
Not applicable	Specify the reason(s) why the disclosure is considered to be not applicable.
Confidentiality constraints	Describe the specific confidentiality constraints prohibiting the disclosure.
Specific legal prohibitions	Describe the specific legal prohibitions.
Information unavailable	Describe the specific steps being taken to obtain the information and the expected timeframe for doing so. If the reason for omission is due to the fact that the necessary information cannot be obtained, or is not of adequate quality to report (as may sometimes be the case when the Boundary for a material topic extends beyond the reporting organization), explain this situation.

Figur 2.4: GRI Omission
(GRI, 2016b, s. 24)

Se vedlegg 3 for en utdypende forklaring på hva som kreves for å hevde at en rapporterer i samsvar med GRI, og hva som skiller Core option og Comprehensive Option.

2.2.5 Kritikk av GRI

Selv om GRI er verdens mest brukte rammeverk har det også blitt kritisert av flere. GRI Standards er fortsatt så nytt at kritikken i hovedsak gjelder GRI Guidelines. Alle rammeverkene til GRI bygger på hverandre og følgelig vil mye av denne kritikken også gjelde GRI Standards. Hartman og Painter (2007) kritiserer G3 for å ikke kreve nok informasjon om et selskaps etikk og kultur, og manglende veiledning for hvordan rapporteringsprinsippene skal utøves. Quilice, Cezarino, Alves, Liboni og Caldana (2018) utførte en studie der de så på hvordan selskapene selv oppfatter GRI. De fant at selskapene selv ser mange fordeler ved å bruke GRI, men at de også har problemer med å forstå innholdet. De anså veiledningene for å være komplekse, tvetydige og for fleksible. De mente at fleksibiliteten førte til at standardiseringen GRI skal gi mistet verdi, og at en følgelig mister muligheten til å sammenligne bærekraftsrapportering. Garcia-Torea et al. (2020) forsket på om det er GRI G4-rammeverket eller selskapenes anvendelse av rammeverket som har skylden for at

rapporteringspraksisen er dårlig. De fant at rammeverket i seg selv er det største hinderet for effektiv bærekraftsrapportering. I likhet med Hartman og Painter (2007) peker de også på at rammeverket mangler forklaringer på hvordan rapporteringsprinsippene skal utøves. Fonseca (2010) kritiserer GRI G3 for blant annet deres tilnærming til ekstern verifikasjon av rapporteringen. GRI har et krav om at selskaper skal redegjøre for deres tilnærming til attestasjon, men begrenset veiledning for hvordan dette burde gjøres. Forfatteren peker på at dette fører til stor variasjon i type og grad av attestasjon, og at dette undergraver kravene om sammenlignbarhet og kredibilitet.

Kapittel 3: Teori og hypoteseutvikling

I dette kapitlet presenteres legitimitetsteori og agentteori. Først presenteres teoriene generelt, deretter settes de i kontekst med bærekraftsrapportering. På bakgrunn av teoriene og tidligere forskning utledes hypoteser for variablene størrelse, bærekraftsrisiko, eierkonsentrasjon og attestasjon. Avslutning fremstilles de uavhengige variabelenes forventede påvirkning på samsvaret med GRI i en figur.

3.1 Legitimitetsteori

Legitimitet er et fenomen og begrep som rommer mange ulike forståelser, og det finnes derfor ingen entydig definisjon. Flere forskere har definert begrepet ulikt, blant annet har Lindblom (2010, s.52) definert legitimitet slik: «a condition or status which exists when an entity's value system is congruent with the value system of the larger social system of which the entity is a part». Med dette mener hun at legitimitet er en tilstand som oppstår når verdisystemet til et selskap og verdisystemet til samfunnet som selskapet er en del av er i samsvar med hverandre. En annen mye brukt definisjon er utarbeidet av Suchman i 1995. Han definerer legitimitet som en generell antakelse eller oppfatning om at virksomhetens handlinger er ønskelig, riktig eller passende innenfor et visst sosialt konstruert system. Hvilke handlinger som er ønskelig, riktig eller passende vil variere fra system til system, da hvert enkelt system har ulike normer, verdier, syn og definisjoner. Flere andre har også definert legitimitet (eks. Dowling & Pfeffer, 1975; Weber, 1968). Felles for definisjonene er at legitimitet er et relativt fenomen. Det er relativt til det sosiale systemet (samfunnet) virksomheten er en del av. Et annet viktig aspekt ved begrepet legitimitet er at det i stor grad er et dynamisk begrep, som innebærer at det også vil avhenge av tid og sted (Lindblom, 2010; Gaus, 2011).

Som nevnt ovenfor er legitimitet et relativt og dynamisk begrep. Da ulike samfunn har ulike forventinger til en virksomhet, vil dette medføre at legitimitet er vanskelig å observere og måle (Hindermann, 2018). Legitimitet bli ansett som en så viktig ressurs at virksomheten er avhengig av den for å overleve (Dowling & Pfeffer, 1975; O'Donovan, 2002; Deegan, 2006). Legitimitetsteorien forutsetter at det er en gjensidig forståelse mellom virksomheten og

samfunnet virksomheten opererer i. Deegan (2006) bruker begrepet sosial kontrakt for å beskrive forholdet mellom samfunnet og virksomheten; selskapet får tilgang på ressurser og muligheten til å operere i markedet, forutsatt at de operer innenfor de akseptable grensene til samfunnet. Dersom denne kontrakten brytes kan det oppstå en legitimitetsrisiko, og om denne ikke håndteres kan det oppstå et legitimitetsgap. Gapet vil kunne føre til sanksjoner og restriksjoner fra samfunnet, slik som tap av omdømme, søksmål, redusert etterspørsel eller tap av arbeidskraft. En kan derfor si at det er samfunnet som bedømmer (og måler) om en virksomhet oppnår legitimitet.

3.1.1 Konseptualiseringer av legitimitet

Legitimitetsbegrepet har blitt kritisert for å være et homogent begrep, og at dette gjør det vanskelig å anvende (Lodhia, Jacobs & Park, 2012; Fallan & Fallan, 2017). Flere har derfor benyttet seg av et heterogent legitimitetsbegrep, hvor legitimitet deles inn i flere konseptualiseringer. Suchman (1995) har utarbeidet tre konseptualiseringer av begrepet; kognitiv legitimitet, moralsk legitimitet og pragmatisk legitimitet. Disse ble videreutviklet av blant annet Aldrich og Ruef (2006) som delte begrepet inn i kognitiv legitimitet, moralsk legitimitet og regulatorisk legitimitet. Både Suchman (1995) og Aldrich og Ruef (2006) peker altså på at begrepet legitimitet er flerdimensjonalt. De peker også på at de ulike dimensjonene av begrepet kan både fremme og motvirke hverandre, alt avhengig av hvilken dimensjon som er sterkest. Fallan (2016) har igjen videreutviklet konseptualiseringene til Suchman (1995) og Aldrich og Ruef (2006), og deler legitimitet inn i fire; kognitiv legitimitet, moralsk legitimitet, regulatorisk legitimitet og pragmatisk legitimitet.

Disse fire konseptualiseringene vil kunne forklare hvordan ulike typer legitimitet kan få frem ulike typer atferder i virksomheten. Kognitiv legitimitet handler om i hvilken grad en viss type atferd er forventet eller akseptert. Det vil si at virksomhetens aktiviteter tas for gitt og at virksomheten fremstår legitim fordi den er tilpasset samfunnets mentale bilder av virkeligheten. Den moralske legitimiteten handler om opprettholdelse av kulturelle normer og verdier, mens den regulatoriske legitimiteten refererer til opprettholdelse av lovpålagte regler og forskrifter. Felles for disse er at de handler om aksept av interessenter og samfunnet forøvrig. Den pragmatiske legitimiteten bygger på et nytteprinsipp, som vil si at

virksomheten oppnår og opprettholder legitimitet fordi den anses å være nyttig for interessenter og samfunnet (Fallan & Fallan, 2017).

3.1.2 Legitimitet og bærekraftsrapportering

Legitimitetsteori er en av de mest brukte teoriene som har vist seg nyttig i å forklare bærekraftsrapportering (Ali et al., 2017; Adams & Larrinaga, 2019). Legitimitet og bærekraftsrapportering henger sammen på to ulike måter. For det første brukes rapporteringen som en måte å påvirke samfunnets oppfatning av virksomheten, og fungerer som en strategi for å redusere legitimitetsrisikoen. På den andre siden medfører bærekraftsrapporteringen også en legitimitetsrisiko i seg selv (Fallan & Fallan, 2017). Begge disse forholdene vil være sentrale i forholdet mellom bærekraftsrapportering og legitimitet.

Dowling og Pfeffer (1975), O'Donovan (2002) og Deegan (2006) påpeker at legitimitet er en så viktig ressurs at virksomheten er helt avhengig av den for å kunne overleve. Det stadig økende fokuset på bærekraftig utvikling har ført til en forventning om at en rapporterer på underliggende forhold. En måte å oppnå og opprettholde legitimitet på, og dermed redusere risikoen for at det oppstår et legitimitetsgap er gjennom offentliggjøring av informasjon. Ved å offentliggjøre bærekraftsinformasjon ønsker virksomheten å øke legitimiteten til både bærekraftsarbeidet og virksomheten som helhet.

I motsetning til mange andre ressurser, er legitimitet en ressurs som enklere kan påvirkes og manipuleres gjennom ulike strategier om hvordan informasjon en offentliggjør (Deegan, 2006). Da legitimitet blir sett på som noe helt avgjørende for virksomhetens eksistens, påstår Deegan (2006) at ledelsen vil føre strategier som sikrer at legitimiteten opprettholdes. Virksomheter som ønsker å sikre eller opprettholde legitimiteten vil dermed ha et intensivt til å ta i bruk ulike kommunikasjonsstrategier for å kunne påvirke samfunnets oppfatning av virksomheten. Videre påstår han at det ikke er selve oppførselen til virksomheten som er viktig, det er hva samfunnet kjenner til eller oppfatter. Dette støttes av De Villiers og Van Staden (2006) som hevder at en virksomhet vil gjøre det den anser som nødvendig for å bevare sin legitimitet. Dette innebærer at virksomheten må vurdere ulike strategier for å kontrollere legitimitetsrisikoen i ulike scenarier. For eksempel vil virksomheter som har

store miljøpåvirkninger, slik som olje- og gasselskaper oppleve en økt legitimitetsrisiko. Dersom miljøpåvirkningene ikke er innenfor samfunnets aksepterte grenser, vil legitimitetsteorien predikere at slike virksomheter øker sin miljørapportering som en strategi. Lindblom (2010) har skissert fire ulike strategier som virksomheter bruker alene eller i kombinasjon med hverandre for å sikre eller opprettholde legitimitet;

- Strategi 1: virksomheten gjør interne justeringer for å bli bedre, og kommuniserer dette ut til samfunnet.
- Strategi 2: virksomheten sprer kunnskap og informasjon til samfunnet for å redusere forventningene, uten å gjøre interne justeringer.
- Strategi 3: virksomheten gjør ikke interne justeringer, men forsøker å manipulere samfunnets oppfatninger av virksomheten gjennom å få samfunnet til å assosiere dem med legitime handlinger.
- Strategi 4: virksomheten forsøker å redusere samfunnets forventninger uten å gjøre interne justeringer.

Hvilke legitimitetsstrategier en velger kan ha påvirkning på kvaliteten til bærekraftsrapporteringen, og følgelig om rapporteringen oppfyller formålet (Fallan & Fallan, 2017). For eksempel kan virksomheter velge å ta i bruk strategier som krever høy informasjonskvalitet, slik som i strategi 1 og 2. Disse strategiene innebærer i stor grad relevant og pålitelig rapportering, noe som øker kvaliteten på bærekraftsrapporteringen. På denne måten kan valg av strategi bidra til at rapporteringen oppnår formålene med regnskapet. Virksomheter som velger strategi 3 og 4 vil derimot påvirke kvaliteten på bærekraftsrapporteringen negativt. Den tredje strategien kan innebære manipulerende rapportering, og valg av denne strategien vil følgelig indirekte redusere hvor brukernyttig informasjonen er. Dette kan også gå ut over oppfyllelse av formålet med rapporteringen. Flere av strategiene kan også ses i sammenheng med opportunistisk atferd. Spesielt kan strategi 3 og 4 preges av opportunisme, ved at selskapet selv har mulighet til å bestemme hvilken informasjon samfunnet skal få tilgang på. Det vil dermed kunne være et gap mellom den informasjonen som offentliggjøres og selskapets faktiske bærekraftsarbeid (Fallan, 2017).

Slik vi nevner ovenfor kan bærekraftsrapportering være et strategisk verktøy for å redusere legitimitetsrisikoen, men bærekraftsrapportering i seg selv kan også medføre en legitimitetsrisiko. Det kan oppstå en legitimitetsrisiko dersom rapporteringen ikke samsvarer med samfunnets forventninger. For eksempel vil det at en hevder å rapportere etter et rammeverk slik som GRI kunne medføre en regulatorisk legitimitetsrisiko. Å hevde at en rapporterer etter et rammeverk skaper forventninger i samfunnet om at en faktisk rapporterer etter kravene i rammeverket, og dersom en ikke rapporterer etter disse kan det oppstå et legitimitetsgap. I tillegg har Næringsdepartementet uttalt i St.meld nr 10 2008-2009 og Statens Eierberetning 2014 at det forventes at selskaper anvender GRI. En slik forventning fra myndighetene vil også kunne medføre en uformell regulatorisk legitimitetsrisiko knyttet til rapporteringen. I tillegg vil det å rapportere på bærekraft kunne gi en pragmatisk legitimitetsrisiko på den måten at ulike interessenter kan ha ulike informasjonsbehov, og det oppstår en risiko for at en ikke klarer å dekke alle behovene. Et selskaps påvirkning på økonomiske, miljømessige og sosiale forhold vil også medføre en moralsk forpliktelse til å redegjøre for påvirkningene. Dette medfører at rapporteringen også innehar en moralsk legitimitetsrisiko.

3.1.3 Kritikk av legitimitetsteorien

Legitimitetsteorien har blant annet blitt kritisert av Deegan (2019). Han hevder at teorien er en underutviklet teori, noe som medfører en rekke svakheter i teorien. Blant annet kritiserer han at teorien baserer seg på at selskapet har en sosial kontrakt med samfunnet som helhet, noe som i praksis ikke vil være mulig. Ved å se på samfunnet som en helhet blir forskjellene mellom ulike interessenter ignorert, til fordel for en antakelse om at alle er enstemmig og pluralistisk. Videre kritiserer Deegan (2019) at teorien er vag om hvilke legitimitetsstrategier som effektivt reduserer legitimitetsgapet, og at det ikke fremkommer hvor stort gapet må være for at selskapets eksistens er i fare. Det stilles også spørsmål om legitimitet egentlig handler om å endre samfunnets oppfatning av selskapet. Dette kan ses i sammenheng med Perez-Batres, Doh, Miller og Pisani (2012) som hevder at legitimitet er mer en symbolsk handling for å ivareta omdømmet enn en faktisk endring for å bli bedre. Selv om selve teorien har fått en del kritikk, har også bruken av teorien fått kritikk. Som tidligere nevnt har legitimitet blitt kritisert for å være et homogent begrep, noe som gjør begrepet vanskelig å

anvende i praksis (Lodhia et al., 2012; Fallan & Fallan, 2017). Å se på legitimitet som et heterogent begrep gir en mer nyansert bruk av teorien, hvor en kan fange opp krefter som både kan forsterke og motvirke hverandre (Fallan & Fallan, 2017; Aldrich & Ruef, 2006; Suchman, 1995).

3.2 Agentteori

Agentteori beskriver forholdet mellom en prinsipal og en agent, hvor agenten er engasjert av prinsipalen. Teorien forsøker å identifisere, forklare og løse problemer som kan oppstå mellom partene. Coleman (1990) og Braun og Guston (2003) angir at teorien handler om utveksling av ressurser. Tanken er at prinsipalen for eksempel har finansielle midler men ikke kompetansen til å utnytte disse, og kjøper da kompetansen til agenten. Jensen og Meckling (1976) angir at agentteorien handler om forholdet mellom en prinsipal og en agent, hvor prinsipalen delegerer arbeid til agenten. Selv om prinsipalen i stor grad bestemmer hva agenten skal gjøre, vil agenten få en viss form for beslutningsmyndighet. Felles for Coleman (1990), Braun og Guston (2003) og Jensen og Meckling (1979) er at agentteorien handler om en form for delegering av beslutningsmyndighet. Denne delegeringen av beslutningsmyndighet er opphavet til problemene som prinsipal-agentteorien identifiserer, fordi den medfører ulik tilgang på informasjon mellom agenten og prinsipalen.

Agentteorien baserer seg på en grunnleggende forutsetning om at det foreligger ulik tilgang på informasjon mellom prinsipalen og agenten, og at partene har motstridende målsettinger (Jensen & Meckling, 1979). Teorien innebærer også en antakelse om at agenten opptrer opportunistisk. Det vil si at han utnytter informasjonsasymmetrien, og tar valg som maksimerer egen nytte på bekostning av prinsipalens nytte (Eisenhardt, 1989). Det klassiske eksemplet på en prinsipal-agent relasjon er separasjonen mellom eierskap og kontroll som eksisterer i de fleste store organisasjoner, hvor prinsipalen er eieren og agenten er lederen. Ledelsen i et stort og komplekst selskap med mange eiere har gjerne bedre innsikt i den reelle økonomiske situasjonen til selskapet enn det eierne har. Når informasjonen er asymmetrisk får agenten mulighet til å opptre opportunistisk, og dette er umulig eller kostbart for prinsipalen å kontrollere. Prinsipalen kan se resultatet av agentens arbeid, men har ingen forutsetninger for å vite om agenten har gjort det han skal. I tillegg er det ikke

sikkert at prinsipalen har kompetanse til å avgjøre hvorvidt resultatet er bra eller ikke. Et godt resultat kan skyldes bra innsats fra agenten, medium innsats og litt flaks, eller dårlig innsats og mye flaks. Begrepet «flaks» innebærer hvordan krefter fra markedet, systemer, samfunnet og andre forhold utenfor bedriftens kontroll påvirker resultatet (Eisenhardt, 1989).

3.2.1 Agentteori og bærekraftsrapportering

Agentteorien er mye brukt for å forklare bærekraftsrapportering (Ortas, Gallego-Alvarez & Etxeberria, 2015; Cormier et al., 2005; Ali et al., 2017). I forhold til et selskaps påvirkninger og arbeid med bærekraft kan det oppstå typiske prinsipal-agentutfordringer. Ledelsen og eierne i selskapet kan ha motstridende målsettinger, og ledelsen kan ha informasjon som eierne ikke har. Dette gir ledelsen mulighet til å opptre opportunistisk.

Bærekraftsrapportering fungerer som et virkemiddel for å redusere ledelsens adgang til å opptre opportunistisk, og dermed redusere informasjonsasymmetrien. Attestasjon av bærekraftsrapportering kan bidra ytterligere til å redusere informasjonsasymmetrien ved at eierne får en bekreftelse av informasjonen fra en ekstern tredjepart.

Ledelsen i et selskap opptrer som oftest som agent, mens prinsipal-strukturen kan være komplisert. I forhold til finansiell rapportering hvor prinsipalen typisk er investorer kan bærekraftsrapportering ha en rekke ulike prinsipaler. Både myndigheter, investorer, ansatte, lokalsamfunnet og samfunnet for øvrig kan være interessert i informasjon om hvordan selskapet påvirker miljømessige og sosiale forhold. Eksempelvis kan myndighetene gi en virksomhet tillatelse til å drive med miljøsensitiv virksomhet, men innenfor strenge rammer. Myndighetene har ikke mulighet til å observere nøyaktig hva selskapet driver med, og bærekraftsrapportering vil da være et viktig verktøy for å redusere informasjonsasymmetrien.

I forhold til GRI-rapportering kan prinsipaler også variere etter standarder. For GRI 300 kan eksempelvis miljøorganisasjoner være en del av prinsipalene, mens det for GRI 400 kan være fagforeninger eller menneskerettighetsorganisasjoner. I slike tilfeller kan det oppstå kompliserte målkonflikter mellom selskapet og alle de ulike prinsipalene, ettersom

informasjonen er asymmetrisk fordelt. Selv om et selskap kan ha flere ulike prinsipaler med ulike interesser vil det i agentteorien vanligvis være eiernes/ investorenes interesser som veier tyngst. Virksomhetens ledelse har inngående kunnskap og informasjon om selskapets påvirkning på miljømessige, sosiale og økonomiske forhold, som prinsipalene ikke har. Målkonflikten i dette tilfellet er typisk at ledelsens hovedfokus er kortsiktig inntjening og omdømme, og ikke rapportering av pålitelig og korrekt bærekraftsinformasjon. Ettersom ledelsen har informasjonen gir dette dem mulighet til å opptre opportunistisk. Målkonflikten kan også gå motsatt vei, hvor ledelsen er grønnere enn eierne, og utnytter informasjonsasymmetrien for bedre bærekraftsrapportering. Agentteorien angir at agenten har mulighet til å opptre opportunistisk ved to ulike tilfeller av informasjonsasymmetri; ugunstig selvseleksjon og moralsk hasard.

3.2.1.1 Ugunstig selvseleksjon og moralsk hasard

Ugunstig selvseleksjon handler om at prinsipalen kan observere agentens handlinger, men har ingen forutsetning for å avgjøre om dette er det beste alternativet, ut fra hva prinsipalen vet eller kan (Fallan & Pettersen, 2016; Eisenhardt, 1989). Dette tilfellet av informasjonsasymmetri innebærer at selskapets prinsipaler kan se bærekraftsinformasjonen som rapporteres, men de har ingen forutsetning for å vite om informasjonen reflekterer de faktiske forholdene i selskapet. For eksempel kan selskapet påstå at de nå resirkulerer 20% av avfallet sitt, men prinsipalen har ingen forutsetning for å vite om dette er mye eller lite i forhold til hva det kunne vært. Prinsipalen vet ikke om selskapet potensielt kunne ha resirkulert 100% av avfallet sitt, men at selskapet ikke velger å bruke tid og ressurser på det.

Moralsk hasard innebærer at prinsipalen ikke kan observere hva agenten faktisk gjør, men kun se resultatet av handlingene (Linder & Foss, 2015; Eisenhardt, 1989). Et eksempel på moralsk hasard fra ledelsens side er mangelen på negativ bærekraftsinformasjon. For et selskap som opererer i mange land er det vanskelig for prinsipalen å vite hvordan selskapets operasjoner påvirker de sosiale forholdene. Ledelsen kan da velge å utelate denne informasjonen fra rapporteringen, uten at prinsipalen får vite det. Denne utøvelsen av opportunistisk atferd kan en også observere i Lindbloms (2010) tredje legitimitetsstrategi.

3.2.1.2 Agentkostnader

Når en agent opptrer på en måte som ikke er til det beste for prinsipalen oppstår det en form for effektivitetstap for prinsipalen, som kalles for en agentkostnad. Agentkostnader innebærer også alle kostnader som pådras i prinsipalens forsøk på å redusere den asymmetriske informasjonen (Jensen & Meckling, 1979). Jensen og Meckling (1979) definerer agentkostnader som summen av overvåkningskostnaden prinsipalen pådrar seg, bindingskostnaden agenten pådrar seg og residualtapet.

Overvåkningskostnaden som prinsipalen pådrar seg handler om de tiltakene han gjør for å sikre at agenten ikke opptrer opportunistisk. Dette innebærer blant annet kostnaden knyttet til budsjettrestriksjoner, regler i selskapet og informasjonssystemer som lar prinsipalen måle og observere agentens handlinger (Eisenhardt, 1989; Jensen & Meckling, 1979). Et eksempel på en overvåkningsmekanisme er innføringen av formelle standarder for bærekraftsrapportering, slik som GRI.

Bindingskostnaden er de kostnadene agenten pådrar seg i forsøket på å gjøre overvåkningskostnaden til prinsipalen så lav som mulig (Jensen & Meckling, 1979). Eksempelvis kan agenten få en tredjepart til å verifisere bærekraftsrapporteringen. I teorien vil attestasjon føre til at informasjonen anses mer troverdig og pålitelig, og følgelig også bidra til at informasjonen er beslutningsnyttig. Det vil ofte foreligge et avvik mellom valgene agenten og prinsipalen tar, ettersom de har ulikt syn på hva som maksimerer egen nytte. Dette avviket vil føre til en reduksjon i prinsipalens nytte og omtales som residualtap. Overvåkningskostnaden og bindingskostnaden pådras med den hensikt å redusere avviket mellom prinsipalens og agentens foretrukne valg, altså residualtapet.

3.2.2 Kritikk av agentteorien

Agentteorien har fått kritikk fra flere hold. Perrow (1986) kritiserer teorien for å tenke for dårlig om menneskets natur. Han mener at teorien ser på mennesker som enkle individer som bare er ute etter å maksimere sin egen nytte, og at teorien følgelig ikke hensyntar sosiale og menneskelige aspekter. Videre peker han på at forholdet mellom en prinsipal og en agent i virkeligheten vil påvirkes av flere eksterne forhold som eksempelvis ulike lover og

andre interessenter. Hirsch, Friedman og Koza (1990) kritiserer også teorien for å ikke hensynta sosiale og menneskelige forhold ved en virksomhet. De fremhever at et samarbeid mellom en prinspal og en agent er avhengig av faktorer som tillit og lojalitet. De tror at kombinasjonen av overvåkning og insentiver, i tillegg til tillit og lojalitet i større grad forhindrer at agenten bare handler etter egne interesser. En annen kritiker er Shapiro (2005), som kritiserer teorien for å bare hensynta et statisk prinspal-agentforhold. Hun peker på at en prinspal-agentrelasjon utvikler seg over tid, og at prinspal-agentutfordringene følgelig også vil endre seg.

Flere forskere har pekt på at bærekraftsrapportering er et komplekst fenomen som ikke kan forklares av en teori alene (Cormier et al., 2005; Tagesson, Blank, Broberg & Collin, 2009; Ortas et al., 2015). Litteraturen viser at blant annet agentteori, legitimitetsteori, interessenteori, signalteori, institusjonell teori, RBV-teori og politisk-økonomisk teori blir brukt for å forklare bærekraftsrapportering (Ali et al., 2017). Adams og Larrinaga (2019) fant at forskning på bærekraftsrapportering forklares gjennom en rekke ulike teoretiske tilnærminger. De fant også at forskningen ofte videreutviklet eksisterende teorier, og i noen tilfeller utviklet nye konseptualiseringer. At bærekraftsrapportering kan forklares gjennom så mange ulike teorier mener Cormier et al. (2005) skyldes mangelen på et passende rammeverk. De peker på at teoriene som er brukt har ulike styrker og svakheter, og at en kombinasjon av styrkene i teoriene kan bidra til å forklare bærekraftsrapportering bedre. De peker på at teoriene burde ses på som komplementerende og ikke konkurrerende. Derfor foreslår de et multiteoretisk rammeverk som i større grad hensyntar de underliggende faktorene bak bærekraftsrapportering.

3.3 Hypoteseutvikling

3.3.1 Størrelse

Ifølge legitimitetsteorien har større selskaper ofte en høyere legitimitetsrisiko enn mindre selskaper. Årsaken til dette er at større selskaper gjerne har flere interessenter, er mer komplekse og får mer oppmerksomhet (Mahadeo, Oogarah-Hanuman, & Soobaroyen, 2011; Reverte, 2009; Chauvey et al., 2015). Ifølge Baksaas, Fallan, Meidelsen, Stenheim og Stephansen (2021) kan legitimitetsteorien generelt predikere at store virksomheter er mer synlig, og dermed vil de oppleve en større legitimitetsrisiko enn mindre selskaper. Som en følge av økt legitimitetsrisiko vil trolig større selskaper i større grad enn mindre selskaper bruke bærekraftsrapportering som et strategisk virkemiddel for å håndtere legitimitetsrisikoen. På den måten kan en forvente bedre rapportering og høyere samsvar med GRI fra større selskaper. Dette innebærer også at det er sannsynlig at større selskaper anvender Lindbloms (2010) strategi 1 eller 2, da disse strategiene medfører rapportering av høy kvalitet. Å bruke strategi 3 og 4 vil gi dårligere kvalitet på rapporteringen, og følgelig medføre en større legitimitetsrisiko.

Som nevnt vil bærekraftsrapporteringen i seg selv også medføre en legitimitetsrisiko for selskapene (Fallan & Fallan, 2017). Slik det påpekes ovenfor har gjerne større selskaper flere interessenter enn mindre selskaper. Interessentene har ulike informasjonsbehov, og jo flere interessenter desto større sannsynlighet er det for at noen interessenter ikke får den informasjonen de ønsker, og følgelig ikke opplever rapporteringen som nyttig. Dersom interessentene ikke får dekket sitt informasjonsbehov kan det oppstå en pragmatisk legitimitetsrisiko (Chauvey et al., 2015). Legitimitetsteorien predikerer derfor at større selskaper vil anvende bærekraftsrapportering som en strategi for å redusere legitimitetsrisikoen.

En annen risiko knyttet til rapporteringen i seg selv er den regulatoriske legitimitetsrisikoen. Gjennom St.meld. nr 10 (2008-2009) og Meld. st. 27 (2013- 2014) uttrykker departementene en klar forventning om at selskaper, spesielt større selskaper bør anvend GRI. Selv om dette ikke er et lovpålagt krav vil denne forventningen medføre en høyere uformell regulatorisk legitimitetsrisiko for større selskaper. At større selskaper trolig opplever en høyere

regulatoriske legitimitetsrisiko vil antakelig gjenspeiles i bedre rapportering, og dermed også et høyere samsvar med GRI. Store selskaper forvalter ofte store ressurser på vegne av samfunnet, samt at de påvirker samfunnet på mange måter. Samfunnet kan derfor i større grad forvente åpen og ærlig rapportering fra større selskaper, slik at de kan holde selskapene til ansvar. Det oppstår dermed en moralsk forpliktelse overfor samfunnet, og dersom denne ikke oppfylles oppstår det en moralsk legitimitetsrisiko (Islam, Cooper, Haque & Jones, 2022). For at det ikke skal oppstå et legitimitetsgap er det sannsynlig at større selskaper i større grad vil rapportere i samsvar med GRI.

Ettersom større selskaper har en økt legitimitetsrisiko tilknyttet rapporteringen sin er det sannsynlig at de vil håndtere denne risikoen ved hjelp av Lindbloms (2010) strategi 1 og 2. Dette er strategier som innebærer rapportering av høy kvalitet, og en kan derfor forvente at større selskaper rapporterer mer i samsvar med GRI. Dersom større selskaper rapporterer etter strategi 3 eller 4 vil dette kunne medføre en større risiko tilknyttet rapporteringen da disse strategiene kjennetegnes av lav rapporteringskvalitet. For å bedre håndtere legitimitetsrisikoen er det mer sannsynlig at selskapene rapporterer etter den første og andre strategien.

Sett fra et agentperspektiv kan en anta at agentkostnadene øker desto større et selskap er. Tanken er at større selskaper gjerne har flere eiere og andre interessenter, og følgelig blir informasjonsasymmetrien større. For å redusere agentkostnadene kreves det derfor større grad av bærekraftsrapportering enn i et mindre selskap med mindre informasjonsasymmetri (Watts & Zimmerman, 1983). For å redusere informasjonsasymmetrien kan en følgelig forvente at større selskaper i større grad rapporterer mer i samsvar med GRI. En forutsetning for at økt rapportering skal bidra til å redusere informasjonsasymmetri er at rapporteringen innehar høy kvalitet. Bedre samsvar med GRI kan også medføre at kvalitetsprinsippene i større grad oppfylles. Følgelig vil GRI-rapporteringen til større selskap trolig gi mer brukernyttig informasjon enn GRI-rapporteringen til mindre selskaper.

I 2013 gjennomførte Fifka en metastudie der han studerte 186 tidligere studier som har sett på interne og eksterne variabler for bærekraftsrapportering. Det fremkommer av hans studie at størrelse er en av de mest brukte, men også en av de viktigste variablene for å

forklare bærekraftsrapportering. Flere studier finner et signifikant forhold mellom selskapets størrelse og bærekraftsrapportering (Cormier & Magnan, 2003; Brammer & Pavelin, 2008; Cormier et al., 2005; Fallan et al., 2021). Både Gamerschlag, Möller & Verbeeten (2011) og Reverte (2009) finner at større selskaper rapporterer signifikant mer og/ eller bedre kvalitet på bærekraftsrapporteringen fordi de er mer synlig enn mindre selskaper og derfor har et større behov for å legitimere seg.

På bakgrunn av presentert teori og tidligere forskning har vi utviklet følgende hypotese;

H₁: Større selskaper har høyere samsvar med GRI enn mindre selskaper.

3.3.2 Bærekraftsrisiko

Dersom samfunnet oppfatter at et selskap påvirker miljø og samfunn negativt kan det oppstå en legitimitetsrisiko. Ifølge legitimitetsteorien vil selskapene med høyere bærekraftsrisiko derfor oppleve et sterkt sosialt og politisk press til å legitimere sin virksomhet, enn selskaper med lav bærekraftsrisiko opplever. For å håndtere dette presset predikerer Branco og Rodrigues (2008) og Chauvey et al. (2015) at selskapene vil offentliggjøre mer bærekraftsinformasjon. Mahadeo et al. (2011) og Reverte (2009) argumenterer for at selskaper som opererer i bransjer som oppfattes å ha en mer betydelig påvirkning på samfunnet vil forbedre sin bærekraftsrapportering for å kompensere for effektene av deres operasjoner, og på den måten opprettholde legitimiteten. I likhet med størrelse, vil selskaper med høyere bærekraftsrisiko også være mer synlige enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko, og følgelig oppleve en høyere legitimitetsrisiko (Baksaas et al., 2021). Derfor vil de trolig i større grad anvende bærekraftsrapportering som et strategisk virkemiddel for å opprettholde legitimiteten. Slik kan en forvente bedre samsvar med GRI fra selskaper med høyere bærekraftsrisiko.

Bærekraftsrapporteringen kan som nevnt også medføre en risiko i seg selv (Fallan & Fallan, 2017). Da selskaper med høy bærekraftsrisiko er mer synlig, vil de også være i søkelyset til flere interessenter enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko. Selskaper med store miljømessige påvirkninger vil eksempelvis være i søkelyset til miljøvernorganisasjoner. Videre vil selskaper som opererer i land som er kjent for å ha dårlige arbeidsforhold typisk

være av interesse for menneskerettighetsgrupper. Slike organisasjoner vil trolig kreve mer utdypende informasjon angående sosiale og miljømessige forhold enn andre interessenter. På den måten bidrar slike interessenter til å skape en større pragmatisk legitimitetsrisiko for GRI-rapporteringen til selskaper med høyere bærekraftsrisiko. Dersom disse ikke opplever informasjonen som nyttig kan det oppstå et legitimitetsgap, som kan gi store konsekvenser for selskapet. Dette kan potensielt være skadelig for et selskaps omdømme, og for å unngå omdømmetap predikerer legitimitetsteorien at selskapene vil rapportere mer i samsvar med GRI. Ettersom selskaper med høyere bærekraftsrisiko har interessenter som følger tett med på deres rapportering, vil det å anvende Lindbloms (2010) strategi 3 og 4 medføre en ytterligere legitimitetsrisiko. Det er derfor nærliggende å tro at de vil rapportere informasjon av høy kvalitet, og dermed anvende strategi 1 og 2.

Da Silva Monteiro og Aibar-Guzmán (2010) påpeker at miljø-sensitive bransjer er underlagt et bredt spekter av miljøforskrifter, og derfor må disse selskapene overholde strengere krav. Det er ofte gjennom bærekraftsrapporteringen en redegjør for hvordan en overholder kravene, og på denne måten vil det foreligge en regulatorisk legitimitetsrisiko knyttet til rapporteringen i seg selv. I tillegg er det ofte slik at selskaper som påvirker miljøet operer under konsesjoner, som også øker den regulatoriske legitimitetsrisikoen. For å håndtere denne risikoen vil derfor selskaper med høyere bærekraftsrisiko trolig øke sin bærekraftsrapportering, og følgelig trolig ha et høyere samsvar med GRI enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko. Selskaper med høyere bærekraftsrisiko blir som nevnt også utsatt for et større sosialt og politisk press (Chauvet et al., 2015; Branco & Rodrigues, 2008), noe som medfører en økt moralsk legitimitetsrisiko. Ettersom disse selskapene ofte påvirker samfunnets felles ressurser, vil også samfunnet forvente mer av rapporteringen deres. Dersom rapporteringen ikke er i tråd med samfunnets forventninger vil det kunne oppstå et legitimitetsgap. For å opptre i tråd med samfunnets normer er det derfor mer sannsynlig at selskaper med høyere bærekraftsrisiko rapporterer mer i samsvar med GRI enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko.

Som nevnt er selskaper med større bærekraftsrisiko mer synlige enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko, noe som medfører flere interessenter med ulike informasjonsbehov. Dette fører til en økning i informasjonsasymmetrien. Agentteorien predikerer da at selskaper med

høyere bærekraftsrisiko vil anvende bærekraftsrapportering for å redusere informasjonsasymmetrien. Ifølge Amran, Periasamy og Zulkafli (2014) kan manglende rapportering på miljø føre til at interessenter og investorer tolker dette som dårlig miljøstyring. Forskerne peker videre på at den dårlige oppfatningen kan være kostbar, ettersom dette kan gå ut over et selskaps omdømme. Et omdømmetap kan være vanskelig å reparere, og sett fra agentteorien vil dette kunne anses som en indirekte økning av agentkostnader. Agentene ønsker å unngå denne økningen av agentkostnader, og det predikeres derfor at ledelsen heller rapporterer utfyllende om bærekraft.

I likhet med størrelse viser Fifkas (2013) metastudie at bransje også er en av variablene som har vist seg å være viktigst i å forklare bærekraftsrapportering. Hans studie viser at 90% av alle studiene som benytter en form for bransjevariabel finner et positivt forhold mellom bærekraftsrapportering og bransje. Flere forskere har funnet en positiv sammenheng mellom bærekraftsrisiko/ miljørisiko og bærekraftsrapportering (Brammer & Pavelin, 2008; Reverte, 2009; Ali et al., 2017). Chauvey et al. (2015) finner at selskaper med høyere bærekraftsrisiko har et større behov for å legitimere seg gjennom bærekraftsrapportering fordi selskapene er utsatt for et større sosialt og politisk press fra samfunnet.

På bakgrunn av presentert teori og tidligere forskning har vi utviklet følgende hypotese;

H₂: Selskaper med større bærekraftsrisiko har høyere samsvar med GRI enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko.

3.3.3 Eierkonsentrasjon

Sett fra et agentperspektiv vil selskaper med lavere grad av eierkonsentrasjon trolig ha en høyere grad av informasjonsasymmetri enn selskaper med høyere grad av eierkonsentrasjon. Prencipe (2004) angir at selskaper med lav grad av eierkonsentrasjon har mange eiere som ikke er direkte involvert i ledelsen av selskapet. I dette tilfellet vil årsrapporten være eiernes hovedkilde til informasjon, og dermed også et verktøy for å redusere agentkostnader. Ifølge Prencipe (2004) og Reverte (2009) er rapporteringen det viktigste verktøyet for å redusere agentkostnader, og de argumenterer derfor for at lav grad av eierkonsentrasjon generelt vil føre til høyere kvalitet på rapportert informasjon.

Antakelsen om at lavere grad av eierkonsentrasjon fører til bedre kvalitet på rapporteringen vil være den samme for GRI-rapportering. Selskaper med lav grad av eierkonsentrasjon vil trolig bruke rapporteringen som et verktøy for å redusere agentkostnadene, og en kan følgelig forvente høyere samsvar med GRI.

Jensen og Meckling (1974) argumenterer for at høy grad av eierkonsentrasjon har samme påvirkning på rapportering, bare motsatt vei. De mener at dominerende eiere i større grad har mulighet til å overvåke ledelsen. Ofte er de direkte involvert i virksomheten, og har dermed muligheten til å innhente informasjon direkte fra virksomheten. De er derfor ikke avhengige av selskapets rapportering. Brammer og Pavelin (2008) og Fan og Wong (2002) påpeker at eiere som har tilgang på informasjon direkte fra ledelsen er mindre motiverte til å avsløre informasjon knyttet til samfunnsansvar. Dette begrunnes i at offentliggjøring av slik informasjon kan føre til tap av konkurransefortrinn. De impliserer derfor at høy grad av eierkonsentrasjon potensielt kan føre til dårligere kvalitet på bærekraftsrapporteringen.

Lav grad av eierkonsentrasjon innebærer flere mindre eiere. Disse eierne vil ha ulik bruk og nytte av informasjon, og sett fra et legitimitetsperspektiv er dette noe som kan skape en pragmatisk legitimitetsrisiko. For å i større grad imøtekomme informasjonsbehovet og håndtere den pragmatiske legitimitetsrisikoen vil trolig selskapene med lav grad av eierkonsentrasjon rapportere mer i samsvar med GRI enn selskaper med høyere grad av eierkonsentrasjon.

Til tross for at agentteorien og legitimitetsteorien predikerer at lav grad av eierkonsentrasjon gir bedre samsvar med GRI viser forskningen til ulike resultater. Brammer og Pavelin (2008) får ikke støtte for at lav grad av eierkonsentrasjon gir bedre rapporteringskvalitet. Tagesson et al. (2009) finner at konsentrert eierskap og rapporteringsgrad av sosial informasjon heller ikke har en signifikant sammenheng. I Fifka (2013) og Ali et al. (2017) sine metastudier ser en og eksempler på andre studier som heller ikke finner en signifikant sammenheng mellom bærekraftsrapportering og eierkonsentrasjon. Likevel finner deler av forskningen en positiv signifikant sammenheng mellom bærekraftsrapportering og lav grad av eierkonsentrasjon (Gamerschlag et al., 2011; Al-Bassam, Ntim & Opong, 2018; Cormier et al., 2005; Reverte, 2009).

Selv om tidligere studier får ulike resultater i forholdet mellom grad av eierkonsentrasjon og bærekraftsrapportering, tar vi utgangspunkt i teoriene og utleder følgende hypotese:

H₃: Selskaper med lavere eierkonsentrasjon har høyere samsvar med GRI enn selskaper med høyere eierkonsentrasjon.

3.3.4 Attestasjon

I agentteorien kan frivillig attestasjon anses som en uavhengig overvåkningsfunksjon som utføres for å bekrefte ledelsens handlinger. Attestasjon kan bidra til å redusere informasjonsasymmetri og interessekonflikter mellom prinsipal og agent, samt at det kan begrense agentens muligheter til å opptre opportunistisk. Det argumenteres for at attestasjon på den måten kan bidra til å redusere agentkostnader (Carey, Simnett & Tanewski, 2000; Ruhnke & Gabriel, 2013). Ved at frivillig attestasjon trolig reduserer informasjonsasymmetrien kan en også anta at frivillig attestasjon bidrar til et høyere samsvar med GRI.

Videre kan frivillig attestasjon trolig også bidra til å redusere problemene knyttet til moralsk hasard og ugunstig selvseleksjon. Verifisering av en tredjepart kan kompensere for at prinsipalene ikke har mulighet til å observere agentenes handlinger. Frivillig attestasjon kan dermed øke troverdigheten til informasjonen som agenten gir, og prinsipalen vil i stor grad kunne få en forsikring om at de har sammenfallende målsettinger. På grunnlag av dette anser flere prinsipal-agentproblemer som en av de viktigste driverne for etterspørsel av frivillig attestasjon (Chow, 1982; Forst & Hettler, 2019).

Forskning viser at bærekraftsrapportering fører med seg flere fordeler, blant annet bedre omdømme og bedre relasjoner med kunder og investorer. Dette i seg selv vil føre til et insentiv for ledelsen til å rapportere på bærekraft (Ruhnke & Gabriel, 2013). En kan derfor også argumentere for at attestering av bærekraftsrapportering vil være et insentiv for ledelsen til å forbedre selskapets omdømme. Sett fra legitimitetsteorien vil attestasjon fungere som et legitimeringsverktøy som kan bidra til å forbedre omdømmet ytterligere. Når bærekraftsrapporten skal attestert av en tredjepart er det nærliggende å tro at en vil anvende Lindbloms (2010) strategi 1 og 2, og på denne måten i større grad sikre kvaliteten

på informasjonen. Dette er fordi attestasjon kan fungere som en overvåkningsfunksjon, noe som reduserer selskapets mulighet til å handle opportunistisk. En vil derfor kunne anta at frivillig attestasjon av bærekraftsrapporter vil bidra til et høyere samsvar med GRI.

Å få bærekraftsrapporten attestert vil trolig bidra til å redusere både den kognitive og pragmatiske legitimitetsrisikoen. Ordinær attestasjon fungerer som en tillitsmekanisme i samfunnet, og medfører en forventning om at en kan stole på innholdet. Kognitiv legitimitet handler som sagt om at en viss type atferd er forventet eller akseptert, og det er nærliggende å tro at attestasjon av bærekraftsrapporter bidrar til at informasjonen fremstår mer legitim, noe som fører til en større aksept. På denne måten vil tilliten ordinær attestasjon gir til en viss grad kunne smitte over på attestasjon av bærekraftsrapporter. Ved å få bærekraftsrapporten attestert kan det også redusere den pragmatiske legitimitetsrisikoen på samme måte som med den kognitive legitimitetsrisikoen. Interessentene vil i større grad kunne stole på informasjonen, noe som tilsynelatende også kan gi informasjonen større nytteverdi.

Som tidligere nevnt foreligger det ingen lovkrav som pålegger selskapene å få bærekraftsrapporteringen sin attestert. Dette innebærer at lovgivningen for bærekraftsrapportering ikke blir håndhevet, noe som fører til en lav regulatorisk legitimitetsrisiko. Likevel gir myndighetene en oppfordring om at selskaper som anvender GRI bør vurdere å få denne kvalitetssikret av en uavhengig tredjepart (St.meld. nr 10 2008-2009). Selv om denne oppfordringen i all hovedsak gjelder selskaper med statlig eierandel, vil en slik oppfordring fra staten trolig bli ansett som god praksis også i det private. På den måten kan en si at det foreligger en uformell regulatorisk legitimitetsrisiko, som selskapene kan redusere ved hjelp av frivillig attestasjon.

Flere forskere argumenterer for at attestasjon av bærekraftsrapportering kan bidra til å øke troverdigheten til rapporteringen (Ruhnke & Gabriel, 2013; Simnett, Vanstraelen & Chua, 2009; Birkley, Michelon, Patten & Sankara, 2016). Likevel stiller flere seg kritisk til frivillig attestasjon, og reiser spørsmål knyttet til bærekraftsrapportenes fullstendighet og troverdighet (Cho, Michelon, Patten & Roberts, 2014; Bouten, Evereart, & Roberts, 2012). Attestasjon av bærekraftsrapporter er et relativt nytt tema, og ifølge Ballou, Chen, Grenier,

og Heitger (2018) vet en fortsatt lite om hvorvidt attestasjon faktisk øker kvaliteten på bærekraftsrapporteringen og i hvilken grad den eventuelt økes.

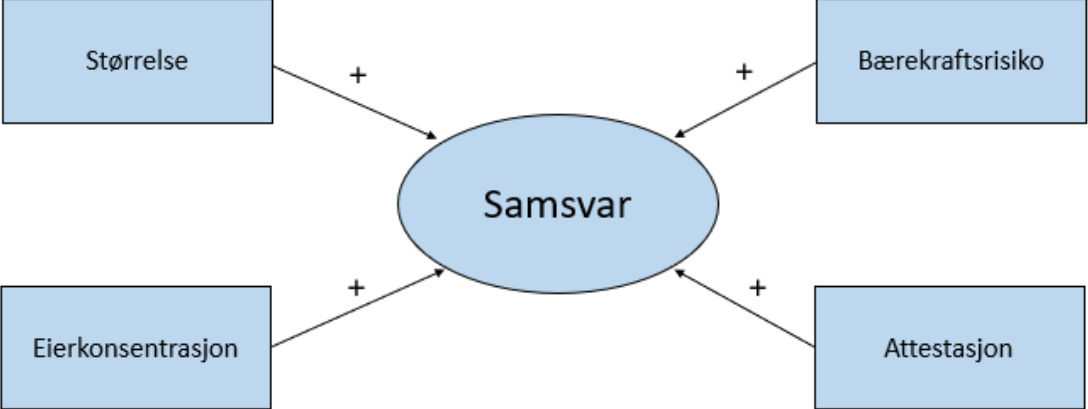
I sin kartlegging av praksisen for attestasjon av bærekraftsrapportering i Norge finner Fallan (2020b) at det er stor variasjon i omfanget og innretningen på attestasjonsoppdraget mellom foretak og år. I tillegg er det stor variasjon i attestasjonshandlingene, noe som fører til potensielt ulik kvalitet på attestasjonene. Hvorvidt attestasjon på dette tidspunktet, med dårlig etterlevelse av reguleringer og generelt dårlig kvalitet på bærekraftsrapportering, kan bidra til å oppfylle formålet med bærekraftsrapporteringen er noe usikkert (Fallan, 2020b). García-Sánchez, Hussain, Aibar-Guzmán og Aibar-Guzmán (2022) finner at attestasjon av bærekraftsrapportering ikke fører til bedre praksis for bærekraftsrapportering. De peker videre på at dette kan bety at attestasjon brukes for å øke et selskaps omdømme, istedenfor å bidra til å redusere informasjonsasymmetri og forbedre praksisen

Selv om det fremstår noe usikkert om attestasjon kan bidra til å øke kvaliteten på rapporteringen finner flere en positiv sammenheng mellom attestasjon og kvalitet. Ballou et al. (2018) finner at attestasjon dobler sjansen for at feil eller mangler blir oppdaget, og følgelig indikerer de at attestasjon bidrar til å øke kvaliteten på bærekraftsrapportering. Moroney, Windsor og Aw (2012) får støtte for at kvaliteten på frivillig bærekraftsrapportering er signifikant høyere for selskaper som har fått rapporteringen attestert, enn for selskaper som ikke har fått den attestert. Pasko, Zhang, Bezverkhyi, Nikytenko, og Khromushyna (2021) finner også at kvaliteten på bærekraftsrapportering øker når den er attestert. Denne studier finner i tillegg at når eierkonsentrasjonen overstiger 50% begrenses kvalitetsøkningen attestasjon gir. De peker på at kombinasjonen av høy grad av eierkonsentrasjon og attestasjon kan gi en «entrenchment effect», og at dette begrenser den positive effekten attestasjon har på bærekraftsrapportering.

På bakgrunn av presentert teori og tidligere forskning har vi utledet følgende hypotese;

H₄: Selskaper som får bærekraftsrapporteringen attestert har høyere samsvar med GRI enn selskaper som ikke får bærekraftsrapporteringen attestert.

Figuren nedenfor oppsummerer de predikerte effektene variablene størrelse, bærekraftsrisiko, eierkonsentrasjon og attestasjon forventes å ha på samsvaret med GRI-standardene.

Figur 3. 1: Variablenes predikerte effekt på samsvaret med GRI

Kapittel 4: Metode

4.1 Vitenskapsteoretisk ståsted og valg av forskningsdesign

Det er problemstillingen som legger føringer for hvordan forskningsdesignet bør utformes (Jacobsen, 2005). I denne oppgaven ønsker vi å undersøke samsvaret med GRI, og hvilke faktorer som påvirker samsvaret. Problemstillingens formulering innebærer at denne studien har en positivistisk tilnærming. Vi antar at det finnes empiriske sammenhenger mellom grad av samsvar med GRI og faktorer ved selskapet. Problemstillingen peker oss i retning av kvantitativ metode. Oppgaven bygger i stor grad på objektive kvantifiserbare data, og vi benytter oss av utregninger, regresjon og hypoteser for å analysere og studere samsvar.

Studien følger falsifikasjonsprinsippet, som bygger på et deduksjonsprinsipp. Det innebærer at hypoteser utledes fra teori og testes gjennom empiri (Ringdal, 2013). Hypotesene som ble utledet i kapittel 3.3 har tatt utgangspunkt i teori, og vil bli forkastet eller beholdt avhengig av utfallet. Ut fra problemstillingen anser vi en tverrsnittstudie som hensiktsmessig tilnærming, da vi ønsker å undersøke GRI-rapporteringen for regnskapsåret 2020, altså et fenomen på et gitt tidspunkt (Grønmo, 2021).

4.2 Populasjon og utvalg

Denne studien tar utgangspunkt i stokastisk modellteori, og ikke statistisk utvalgsteori. Det innebærer at vi ikke har som mål å generalisere fra utvalg til populasjon, men vi undersøker hele populasjonen for å generalisere fra observasjonene til prosessene som frembringer de faktiske dataene (Gold, 1969). Studien omhandler GRI-rapporteringen til de 200 største selskapene i Norge i 2020. For å definere de 200 største selskapene tok vi utgangspunkt i Kapitals liste over Norges 500 største bedrifter (Kapital, 2021). Rapporteringsåret 2020 er valgt på grunnlag av at det var nyeste tilgjengelige data på starttidspunktet for denne oppgaven. For å gjøre selskapene og rapporteringen sammenlignbar har vi sett på selskaper som hevder å rapportere i samsvar med GRI Core option. Da GRI Core option inneholder til dels omfattende rapporteringskrav anser vi det sannsynlig at rammeverket i hovedsak

anvendes av store selskaper, noe som er grunnen til at vi ser på Norges største selskaper. For å kunne besvare problemstillingen måtte vi først kartlegge hvilke selskaper som rapporterer etter GRI Core option. Vi utarbeidet en oversikt over de 200 største selskapene i Excel, og gikk deretter gjennom hver eneste års- og bærekraftsrapport, samt selskapets nettside for å sjekke om de hevdet å rapportere etter GRI. Dersom vi ikke fant års- og bærekraftsrapporten til et selskap bestilte vi denne fra Brønnøysundregistrene, slik at vi fikk tak i rapporteringen til alle selskapene. Ettersom vi ikke er kjent med at det finnes en kartlegging av hvor mange som anvender GRI, og hvilke versjon av GRI de anvender, noterte vi også ned dette. Ved gjennomgangen noterte vi ned hvor mange som rapporterte etter GRI Comprehensive, GRI Core, GRI Reference, om GRI-rapportering ble avlagt sammen med utenlandsk morselskap eller om selskapene ikke rapporterte etter GRI.

Kriteriet om at selskapene skal rapportere etter GRI Core option innebærer at en rekke selskaper elimineres. Blant de 200 største selskapene er det 116 selskaper som ikke rapporterer etter GRI, og disse fjernes naturligvis. Ingen av selskapene hevder å rapportere etter GRI Comprehensive option, mens 5 selskaper rapporterer etter GRI Reference. Da Reference-rapporteringen legges opp på en annen måte enn GRI Core option, og ikke har like strenge krav å forholde seg til elimineres også disse selskapene. Videre er det 13 selskaper som avlegger rapportering sammen med utenlandsk morselskap, og hevder at de rapporterer etter GRI Core option. I disse tilfellene utgjør den norske delen ofte bare en liten del av den samlede GRI-rapporteringen, og ettersom vi er ute etter å se på den norske rapporteringen blir også disse selskapene eliminert fra utvalget. Etter selektering av selskaper sitter vi igjen med 66 selskaper som hevder å rapportere i samsvar med GRI Core option. Selv om det bare er 66 selskaper i utvalget vil vi kunne uttale oss om GRI-rapporteringen til de 200 største selskapene i Norge, ettersom vi har kontrollert hvorvidt alle de 200 selskapene anvender GRI. Se tabell 4.1 for en oversikt over elimineringen av selskaper.

Norges 200 største selskaper	200 stk
- Rapporterer ikke etter GRI	<u>116 stk</u>
= Rapporterer etter GRI	<u>84 stk</u>
- Rapporterer etter GRI Comprehensive option	0 stk
- Rapporterer etter GRI Reference	5 stk
- Rapporterer etter GRI Core option sammen med utenlandsk mor	<u>13 stk</u>
= Rapporterer etter GRI Core option	66 stk

Tabell 4. 1: Utvalg

For oss har det vært svært viktig å være bevisst på vårt ansvar som forskere. Vi ønsket ikke å henge ut noen selskaper, og valgte derfor å anonymisere alle selskapene i utvalget. Selv om selskapene i utvalget ikke navngis er metoden vi bruker såpass åpen og konkret at det er relativt lett å finne ut hvilke selskaper utvalget vårt består av. Ved å ha presise og konkrete kriterier for utvalget mener vi både reliabiliteten og validiteten i oppgaven styrkes.

4.3 Operasjonalisering avhengig variabel

4.3.1 Innholdsanalyse

For å besvare problemstillingen måtte vi innhente data om GRI-rapporteringen til de 66 selskapene som rapporterer etter GRI Core option. Denne dataen er innhentet gjennom en innholdsanalyse. En innholdsanalyse lar oss omdanne mening i tekst til kvantitative variabler (Bryman & Bell, 2011). Innholdsanalyse er den mest brukte metoden for å samle inn data på i forskning på miljørapportering (Fifka, 2013). I denne oppgaven er formålet med innholdsanalysen å systematisk beskrive tekst, figurer, tabeller, grafer og oppstillinger i selskapenes rapportering på en kvantitativ og objektiv måte. Et viktig aspekt ved en innholdsanalyse er at det innføres en rekke regler. Disse skal anvendes systematisk og konsistent, og på den måten sikre at datainnsamlingen er transparent og objektiv (Bryman & Bell 2011). I vår oppgave kodes innholdet etter regler som baseres på et eksisterende rammeverk. GRI angir en rekke krav for hvordan en skal rapportere i samsvar med rammeverket, og det er disse som er utgangspunktet for koding av informasjon. Kodingen av teksten registreres som poeng for hver enkelt standard hvert enkelt selskap rapporterer på. Poengene deles ut etter et scoringssystem, som redegjøres for i delkapittel 4.3.4. At kodingen skjer etter GRI-standardene, som ligger offentlig tilgjengelig styrker reliabiliteten i oppgaven. Alle som ønsker kan finne standardene og se hvilke regler som er anvendt. At selskapene selv hevder å rapportere på standarden innebærer også at begrepsvaliditeten i datainnsamlingen styrkes.

4.3.2 Forståelse av GRI

Før vi kunne utarbeide scoringssystemet for koding av informasjon måtte vi opparbeide oss en forståelse av GRI-rammeverket, spesielt alle standardene på 300- og 400 serien. Totalt er det 37 standarder på 300-serien og 40 standarder på 400-serien, noe som innebar at vi måtte opparbeide oss en forståelse av totalt 77 standarder. Å sette seg inn i så mange ulike standarder er krevende, både med tanke på tid og forståelse. En kjent reliabilitetsutfordring ved at datainnsamlingen gjøres av flere forskere er at de kan registrere dataen ulikt, selv om det benyttes nøyaktig samme metoder og verktøy (Milne og Adler, 1999). Ettersom vi er to som skriver denne oppgaven er det fare for at selskapenes GRI-rapportering vurderes ulikt. For å redusere sannsynligheten for dette har vi gjennom hele prosessen vært opptatt av å ha en felles forståelse av standardene.

For å opparbeide oss en felles forståelse av standardene startet vi med å lese nøye gjennom alle standardene. Vi fokuserte på å lese veiledningene og deretter diskutere hvordan vi forsto standarden. For å bekrefte at vi hadde forstått standarden riktig så vi til eksempler på selskaper som rapporterer etter GRI. GRI har en egen oversikt på sin nettside der de opplyser om selskaper som rapporterer etter GRI. I tillegg har vi sett mye til GRI sin egen GRI-rapport, som naturligvis vil være et godt eksempel på rapportering. I de tilfellene momenter i standardene var uklare drøftet vi dette med medstudenter som også skriver masteroppgave innenfor bærekraftsrapportering. På denne måten fikk vi bekreftet eller avkreftet at andre også forsto standarden slik vi gjorde. Tiltakene vi gjorde for å opparbeide oss en felles forståelse av standardene bidrar til å øke både intra-rater-reliabiliteten og inter-rater-reliabiliteten i denne studien. Denne forståelsen vil også kunne øke validiteten i studien, da vi har utviklet en god forståelse for hva som kreves for å rapportere i samsvar med GRI Core.

4.3.3 Tidligere forskning på scoringssystemer

Etter at vi hadde opparbeidet oss en felles forståelse av GRI og hva som kreves for å rapportere i samsvar med rammeverket kunne vi utarbeide et scoringssystem for å operasjonalisere den avhengige variabelen. For å på best mulig måte operasjonalisere variabelen så vi til hvordan andre operasjonaliserer scoringssystemer. I forskningen på

bærekraftsrapportering er det flere som forsøker å måle kvaliteten og samsvaret med lover og regler på ulike måter (eks. Fallan & Fallan, 2017; Aerts, Cormier & Magnan, 2006; Cormier & Magnan, 2003; Jones, Frost, Loftus & van der Laan, 2007; Luque-Vilchez & Larrinaga, 2016; Larrinaga et al., 2002). Flere forskere har utviklet scoringssystemer basert på retningslinjene til GRI (Baalouch et al., 2019; Chauvey et al., 2015). En av de første til å gjøre dette var Morhardt, Baird og Freeman (2002). De utviklet et scoringssystem basert på den første versjonen av GRI (G1). GRI-temaer ble konvertert til en poengscore mellom 0 og 3 poeng. 0 poeng ble gitt når et tema ikke ble nevnt, 1 poeng dersom temaet ble kort omtalt, 2 poeng når det ble omtalt litt mer detaljert, og 3 poeng når informasjonen var så detaljert at den kunne sammenlignes med andre selskaper.

Flere andre forskere har tatt utgangspunkt i Morhardt et al. (2002) sitt scoringssystem basert på GRI for å rangere selskaper etter kvaliteten på bærekraftsrapportering (Skouloudis, Evangelinos & Kourmousis, 2009; Yadava & Sinha, 2016; Skouloudis et al., 2010). Ettersom både GRI og rapporteringen har utviklet seg har flere av disse forskerne modifisert det opprinnelige scoringssystemet til Morhardt et al. (2002) for å passe deres forskning bedre. Felles for den tidligere forskningen er at ikke alle selskapene som vurderes har rapportert etter GRI. Forskingen anser GRI som en rettesnor for hvordan bærekraftsrapportering bør gjennomføres, og ser derfor til GRI for måling av kvalitet. Vår oppgave skiller seg ut fra dette ved at alle selskapene i utvalget hevder å rapportere i samsvar med GRI Core option. Vi har utviklet to scoringssystemer som tar utgangspunkt i tidligere brukte scoringssystemene basert på GRI, men tilpasser disse til vår oppgave. At scoringssystemene bygger på tidligere forskning bidrar til å skape reliabilitet i operasjonaliseringen av den avhengige variabelen. Nedenfor redegjør vi for de to scoringssystemene.

4.3.4 Scoringssystem: Absolutt samsvar og samsvar

Problemstillingen i denne oppgaven er som nevnt todelt, hvor den første delen er beskrivende. For å svare på denne delen har vi derfor utformet to ulike scoringssystemer, hvor det ene også er operasjonaliseringen av den avhengige variabelen. Scoringssystemene benevnes *absolutt samsvar* og *samsvar*. Begge disse gir en gjennomsnittlig samsvarsprosent, som er utgangspunktet for den første beskrivende delen av problemstillingen. Begge

scoringssystemene gir også en score på selskapsnivå, men det er kun scorene fra scoringssystemet *samsvar* som er operasjonaliseringen av den avhengige variabelen, som gjelder den andre forklarende delen av problemstillingen. Scoringssystemene bygger på hverandre, forskjellen er at *absolutt samsvar* opererer med to poengscorer, mens *samsvar* opererer med tre poengscorer. Nedenfor går vi gjennom scoringssystem for *absolutt samsvar* først, deretter scoringssystemet for *samsvar*.

4.3.4.1 Absolutt samsvar

Som tidligere nevnt må en oppfylle alle kravene i standardene en hevder å rapportere etter for å kunne si at en rapporterer i samsvar med GRI Core option. For å reflektere dette har vi utarbeidet scoringssystemet *absolutt samsvar*, der selskapene får 0 eller 1 poeng for hver rapporterte standard. 1 poeng blir kun gitt i de tilfeller hvor selskapene oppfyller alle kravene i standarden, slik rapportering i samsvar med GRI Core krever. Dette scoringssystemet viser hva samsvaret med GRI-standarder faktisk er - enten er kravene i standarden oppfylt eller ikke. Ved å ha et presist scoringssystem med klare retningslinjer mener vi det går klart frem hva som måles, samt at det er enkelt å ettergå poenggivningen. Dette styrker validiteten og reliabiliteten på det absolutte samsvaret. For å finne det gjennomsnittlige absolutte samsvar har vi brukt følgende formel;

$$\text{Gjennomsnittlig absolutt samsvar} = \frac{\text{Totalt antall poeng for alle selskap}}{\text{Totalt antall rapporterte standarder for alle selskaper}}$$

Svakheten med dette scoringssystemet er at et selskap kan ha oppfylt store deler av en standard, men likevel få 0 poeng. For å i større grad reflektere i hvilken grad standardene oppfylles har vi også utviklet scoringssystemet *samsvar*. Som nevnt brukes scoringssystemet *absolutt samsvar* bare for den første delen av problemstillingen.

4.3.4.2 Samsvar- avhengig variabel

Scoringssystemet *samsvar* er som sagt utviklet for å bedre reflektere graden av samsvar. Selskapene får enten 0, 0.5 eller 1 poeng, alt etter hvor mye av hver rapporterte standard som er oppfylt. Et selskap som oppfyller mellom 0% og 49% av en standard får 0 poeng. Et selskap som oppfyller mellom 50% og 99% får 0.5 poeng, mens et selskap som oppfyller

100% av standarden får 1 poeng. I likhet med *absolutt samsvar* må alle punkter i standarden være oppfylt for å få 1 poeng, ettersom det er dette som kreves for å kunne hevde å rapportere i samsvar med GRI Core option. Nedenfor vises forskjellene mellom *absolutt samsvar* og *samsvar* i en tabell.

Absolutt samsvar	Samsvar
0 poeng = 0 – 99% av standarden oppfylt	0 poeng = 0 – 49% av standarden oppfylt
	0.5 poeng = 50 – 99% av standarden oppfylt
1 poeng = 100% av standarden oppfylt	1 poeng = 100% av standarden oppfylt

Tabell 4. 2: Poeng absolutt samsvar og samsvar

Årsaken til at vi gir 0, 0.5 og 1 poeng, istedenfor å gi poeng for nøyaktig samsvar med standarden er begrensning på tid. Flere av GRI-standardene består av flere ulike rapporteringskrav, hvor de ulike kravene også har egne krav. Se figuren under som viser GRI 403-9 som eksempel. Standarden består av bokstaver fra a-g, der flere av bokstavene i tillegg har underpunkter. Å vurdere nøyaktig samsvar ville vært for tidkrevende for en masteroppgave som skrives på litt over 4 måneder. For å unngå problemer med hva som skal vektlegges, og hvor mange prosent ulike momenter skal utgjøre anså vi det hensiktsmessig å begrense poengene til 0, 0.5 og 1. Dette scoringssystemet vil dermed ikke vise nøyaktig samsvar med GRI, men graden av samsvar. Å beregne nøyaktig samsvar med GRI ville økt validiteten i oppgaven, men dette ville gått på bekostning av reliabiliteten. Nøyaktig samsvar ville i større grad blitt preget av subjektive meninger, noe som kunne utfordret reliabiliteten. Ved å ha 3 ulike poeng er det mer sannsynlig at andre forskere kommer frem til samme resultat. Formålet med oppgaven er heller ikke å finne nøyaktig samsvar med GRI, men å gi et bilde av GRI-rapporteringen. Dette mener vi scoringssystemet *samsvar* i stor grad gjør.

Disclosure 403-9 Work-related injuries

Reporting requirements

Disclosure
403-9

- The reporting organization shall report the following information:
- a. For all employees:
 - i. The number and rate of fatalities as a result of work-related injury;
 - ii. The number and rate of high-consequence work-related injuries (excluding fatalities);
 - iii. The number and rate of recordable work-related injuries;
 - iv. The main types of work-related injury;
 - v. The number of hours worked.
 - b. For all workers who are not employees but whose work and/or workplace is controlled by the organization:
 - i. The number and rate of fatalities as a result of work-related injury;
 - ii. The number and rate of high-consequence work-related injuries (excluding fatalities);
 - iii. The number and rate of recordable work-related injuries;
 - iv. The main types of work-related injury;
 - v. The number of hours worked.
 - c. The work-related hazards that pose a risk of high-consequence injury, including:
 - i. how these hazards have been determined;
 - ii. which of these hazards have caused or contributed to high-consequence injuries during the reporting period;
 - iii. actions taken or underway to eliminate these hazards and minimize risks using the hierarchy of controls.
 - d. Any actions taken or underway to eliminate other work-related hazards and minimize risks using the hierarchy of controls.
 - e. Whether the rates have been calculated based on 200,000 or 1,000,000 hours worked.
 - f. Whether and, if so, why any workers have been excluded from this disclosure, including the types of worker excluded.
 - g. Any contextual information necessary to understand how the data have been compiled, such as any standards, methodologies, and assumptions used.

Figur 4. 1: GRI 403-9

For første del av problemstillingen brukes dette scoringsystemet til å regne ut et gjennomsnittlig samsvar med GRI (tallet fremkommer også som gjennomsnittet av den avhengige variabelen i den deskriptive statistikken vist i resultatkapittelet). Det regnes ut ved hjelp av følgende formel;

$$\text{Gjennomsnittlig samsvar} = \frac{\text{Totalt antall poeng}}{\text{Totalt antall rapporterte standarder}}$$

Poengene på selskapsnivå er den avhengige variabelen som brukes for den andre delen av problemstillingen. Her får hvert selskap en individuell score som går fra 0-100%, som legges inn i statistikkprogrammet SPSS. For eksempel vil et selskap som oppnår en score på 5 poeng, og hevder å rapportere på 20 standarder få 25% samsvar med GRI. Se formel nedenfor for utregning av samsvar på selskapsnivå;

$$\text{Samsvar på selskapsnivå} = \frac{\text{Selskapets individuelle poeng}}{\text{Selskapets antall rapporterte standarder}}$$

4.4 Datainnsamling avhengig variabel

Dataen som benyttes for å operasjonalisere den avhengige variabelen baserer seg på selskapenes GRI-rapportering. Vi tar utgangspunkt i GRI-indeksene til selskapene i utvalget. Disse finnes som regel i selskapenes års- og/ eller bærekraftsrapport, men kan også være i egne dokument eller som en oversikt på nettsiden til selskapet. GRI-indeksen henviser videre til hvor en finner den relevante informasjonen for hver enkelt standard. Henvisningene kan eksempelvis være til sidetall i årsrapporter, bærekraftsrapporter, steder på hjemmesiden til selskapet eller andre rapporter. Andre rapporter kan eksempelvis være karbonregnskap, klimagassregnskap eller HR-rapporter. All dataen som er brukt for å vurdere selskapenes rapportering er offentlig tilgjengelig. At alle kan finne dataen styrker reliabiliteten i oppgaven. Likevel innebærer dette også at dataen baseres på sekundærdata. En kan aldri være helt sikker på at data som er innhentet av noen andre ikke inneholder ukjente feil (Gripsrud, Olsson & Silkoset, 2010).

Før vi kunne starte å kontrollere samsvaret med GRI anså vi det hensiktsmessig å utarbeide en oversikt over omfanget av GRI-rapporteringen til de 66 selskapene i utvalget. Vi tok utgangspunkt i selskapenes GRI-indeks, og lagde en oversikt i Excel over hvilke standarder på 300- og 400-serien alle selskapene i utvalget hevdet å rapportere etter. Ved gjennomgangen av GRI-indeksene satt vi et kryss for hver standard selskapene hevdet å rapportere på. Oversikten over alle standardene viste at selskapene til sammen hevdet å rapportere på 1 477 standarder på 300- og 400-serien. Nedenfor vises et utklipp av denne oversikten. Utklippet er reelt, men for å ivareta anonymiteten til selskapene er de plassert i tilfeldig rekkefølge.

GRI 400	Selskap A	Selskap B	Selskap C	Selskap D	Selskap E	Selskap F	Selskap G
401-1	x	x		x	x	x	x
401-2	x					x	
401-3	x					x	
402-1		x			x	x	
403-1	x	x		x		x	
403-2	x	x	x	x		x	x
403-3	x	x		x		x	
403-4	x	x		x		x	
403-5	x	x		x		x	
403-6	x	x		x		x	
403-7	x			x		x	
403-8	x	x		x	x	x	
403-9	x	x		x	x	x	
403-10		x		x		x	
404-1	x	x				x	
404-2	x	x				x	x
404-3	x	x			x	x	
405-1	x	x		x	x	x	x
405-2	x					x	
406-1	x	x			x	x	x
407-1	x	x			x	x	x
408-1	x	x			x	x	x
409-1	x	x			x	x	
410-1	x					x	
411-1	x					x	
412-1	x	x			x	x	x
412-2	x	x				x	x
412-3	x					x	
413-1		x				x	
413-2	x	x				x	
414-1	x	x	x		x	x	
414-2	x	x				x	
415-1	x	x			x	1	
416-1	x	x				x	
416-2	x	x	x			x	
417-1	x						
417-2	x	x					
417-3		x					
418-1		x			x		
419-1	x	x			x	x	
Total antall poeng							
Antall rapporterte standarder	35	32	3	12	15	36	9
Samsvar i prosent							

Figur 4. 2: Oversikt over rapporterte standarder

Etter vi hadde samlet rapporteringen til alle selskapene på 300- og 400-serien startet den største jobben, som var å kontrollere i hvilken grad selskapene rapporterer i samsvar med GRI. Oversikten vi utarbeidet over hvilke standarder hvilke selskaper rapporterte på tillot oss å kontrollere standard for standard, istedenfor selskap for selskap. Dette innebar at istedenfor å kontrollere hele GRI-rapporteringen til et selskap om gangen, tok vi for oss alle selskapene som rapporterte på samme standard samtidig. Det vil si at vi åpnet GRI-indeksen til alle selskapene som rapporterte på eksempelvis GRI 301-1 samtidig, og kontrollerte deres samsvar med GRI-kravene systematisk. Dette var et bevisst valg vi tok for å sikre at alle standardene ble vurdert likt på de ulike selskapene. Hver gang vi startet å kontrollere en ny standard gjennomgikk vi og diskuterte hele standarden på nytt. Deretter kontrollerte vi to til fire selskaper i lag, for å sikre at vi hadde samme forståelse av standarden. Når vi følte oss trygge på kravene i standarden tok vi for oss hver vår halvdel av alle selskapene som rapporterte på standarden.

Når vi møtte på utfordringer diskuterte vi selskapets rapportering sammen og kom frem til en konklusjon i lag. Ettersom dataen ble samlet inn på lik måte for alle selskaper medfører dette en relativt høy grad av standardisering. Ved å kontrollere standard for standard, og å diskutere hver standard på nytt før kontrollen startet, økte vi både inter-rater-reliabiliteten og intra-rater-reliabiliteten knyttet til datainnsamlingen. Vi hadde to like oversikter, hvor den ene gjaldt absolutt samsvar og den andre gjaldt samsvar. For hver standard vi gjennomgikk erstattet vi kryssene i figur 4.2 med enten 0 eller 1 poeng for *absolutt samsvar*, og 0, 0.5 eller 1 poeng for *samsvar*. Når kontrollene var ferdige så arbeidsarket for *samsvar* slik ut:

GRI 400	Selskap A	Selskap B	Selskap C	Selskap D	Selskap E	Selskap F	Selskap G
401-1	0.5	0		0	0	0.5	0
401-2	0.5					0.5	
401-3	0.5					0	
402-1		0			0	0.5	
403-1	0.5	0		0		0	
403-2	0	0	0	0.5		0	0
403-3	0	0		1		0	
403-4	0	0		0		0	
403-5	1	1		1		0	
403-6	0	0		0		0	
403-7	1			0.5		0	
403-8	0	0		0	0	0	
403-9	0	0		0	0	0.5	
403-10		0		0		0	
404-1	0	0				0	
404-2	1	0.5				0.5	0
404-3	0	0			0	0	
405-1	0	0		0	0	0.5	0
405-2	0					0	
406-1	0.5	1			1	0.5	1
407-1	0.5	0			0	0.5	0
408-1	0	1			0	0	0
409-1	0	1			0	0.5	
410-1	0					0	
411-1	1					0	
412-1	0	0.5			0	0	0
412-2	0	1				0.5	0
412-3	0					1	
413-1		0				0	
413-2	1	0				0.5	
414-1	0	1	0		0	0	
414-2	0	1				0	
415-1	1	1			1	1	
416-1	0	0				0	
416-2	1	0	0			0	
417-1	1						
417-2	1	1					
417-3		1					
418-1		1			1		
419-1	0	1			1	0	
Totalt antall poeng	12	13	0	3	4	7.5	1
Antall rapporterte standarder	35	32	3	12	15	36	9
Samsvar i prosent	34.29%	40.63%	0.00%	25.00%	26.67%	20.83%	11.11%

Figur 4. 3: Oversikt over poenggivning

For å lettere avgjøre i hvilken grad et selskap oppfyller en standard har vi benyttet oss av markeringsverktøyet i Adobe Acrobat. Nedenfor vises et eksempel på et tilfelle hvor tre ulike selskaper har fått henholdsvis 0, 0.5 og 1 poeng på samme standard.

Figur 4. 4: Eksempel 0, 0.5 og 1 poeng

Dersom vi ikke fant informasjonen som GRI-indeksen henviste til satt vi som en regel at vi leste sidene over og under de oppgitte sidetallene i indeksene. I tillegg brukte vi *ctrl + f* søkefunksjon for å søke på relevante ord dersom vi ikke fant det vi lette etter. Dette gjorde vi for å sikre at vi ikke gikk glipp av relevant informasjon som potensielt kunne gått ut over selskapets samsvarsscore. GRI angir at interessentene skal kunne finne informasjonen uten bruk av urimelig innsats. Ved at vi leste flere sider enn vi ble henvist til, samt brukte søkefunksjonen mener vi at vi har lagt ned rimelig innsats for å finne informasjonen. Vi er derfor rimelig sikker på at vi ikke har gått glipp av informasjonen det henvises til.

Da vi var ferdige med å kontrollere alle selskapene som hevdet å rapportere på samme standard tok vi stikkprøver av hverandres poenggivning. Stikkprøvene av hverandres arbeid viste at vi hadde gjort samme vurderinger da vi ikke avdekket avvik mellom poengene vi ga. Dette skyldes nok at vi brukte mye tid på å opparbeide oss felles forståelse av standardene, og at vi diskuterte de vanskeligste tilfellene underveis. Ved å gjennomgå standard for standard sikret vi at våre egne vurderinger på samme standard, for ulike selskaper er i samsvar, noe som øker intra-rater-reliabiliteten i studien. Ved at vi i tillegg gjennomgikk alle standarder i lag før vi startet kontrollene og tok stikkprøver av hverandre sikret vi at det er samsvar mellom vurderingene våre, og følgelig øker også inter-rater-reliabiliteten i studien. I tillegg til dette gjorde vi en «test-retest-reliabilitet» to uker senere på noen utvalgte selskap. Dette ga oss samme resultater. Disse testene tyder på at både inter-rater-reliabiliteten og

intra-rater-reliabiliteten er høy (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2011).

4.4.1 Vurderinger og avveininger

Underveis i arbeidet med å kontrollere og vurdere samsvaret med standardene har vi gjort noen vurderinger og avveininger. Flere standarder er utformet på en slik måte at en eller flere bokstaver er avhengig av rapportert hendelse på bokstav a. Dette gjelder for eksempel GRI 306-3. Dersom selskapet rapporterer at det ikke har vært noen *significant spills* som svar på standarden, har ikke selskapet noe å rapportere på for å oppfylle alle bokstavene. I slike tilfeller har vi gitt 1 poeng. Se figur 4.5 for utklipp av standarden.

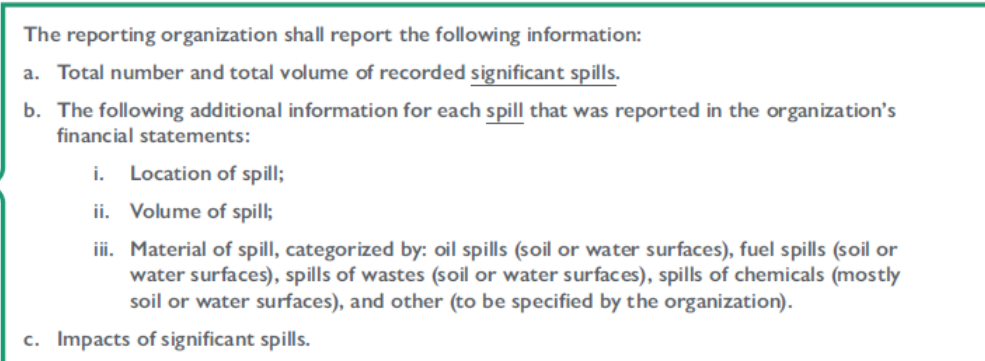
Disclosure 306-3
Significant spills

Reporting requirements

The reporting organization shall report the following information:

- a. Total number and total volume of recorded significant spills.
- b. The following additional information for each spill that was reported in the organization's financial statements:
 - i. Location of spill;
 - ii. Volume of spill;
 - iii. Material of spill, categorized by: oil spills (soil or water surfaces), fuel spills (soil or water surfaces), spills of wastes (soil or water surfaces), spills of chemicals (mostly soil or water surfaces), and other (to be specified by the organization).
- c. Impacts of significant spills.

Disclosure 306-3

Figur 4. 5: GRI 306-3

Slik vi har forklart i delkapittel 2.2.4 har GRI klare regler for hvordan en skal anvende omissions. I de tilfeller selskapet angir at de benytter omissions, har de fått uttelling for delen som utelates dersom de har anvendt reglene riktig. For eksempel kan en standard bestå av bokstav a, b og c, og dersom selskapet anvender omissions riktig på bokstav c har de fått full uttelling for denne delen. Dette innebærer at dersom bokstav a og b er oppfylt, og omission på c er blitt anvendt riktig har selskapet fått 1 poeng. I motsatt tilfelle vil et selskap som anvender omissions feil på bokstav c bli vurdert som om at c ikke er oppfylt.

Noen standarder krever at informasjonen oppgis i prosentandeler. For eksempel krever GRI 308-1 at en oppgir prosentandelen av nye leverandører som blir screenet basert på miljøkriterier. I de tilfeller selskapet har rapportert at «*alle* nye leverandører blir screenet», har vi godkjent dette og gitt 1 poeng fordi det indirekte fremkommer at *alle* vil være 100%. Dersom selskapet for eksempel rapporterer at «10 nye leverandører ble screenet», har vi ikke godkjent dette. Dette er fordi vi ikke vet hvor stor prosentandel 10 nye leverandører utgjør, og følgelig har vi gitt 0 poeng til de selskapene dette gjelder.

4.5 Operasjonalisering uavhengige variabler

4.5.1 Hypotese 1: Selskapets størrelse

Variabelen størrelse måler i hvilken grad et selskaps størrelse påvirker samsvaret med GRI. Variabelen er operasjonalisert gjennom den naturlige logaritmen av antall ansatte, og måles på skalanivå. Den naturlige logaritmen benyttes for å minimere skalaen, da antall ansatte strekker seg fra omtrent 200 til over 34 000. Flere forskere operasjonaliserer også størrelse gjennom den naturlige logaritmen av antall ansatte (Fallan & Fallan, 2017; De Beelde & Tuybens, 2015).

4.5.2 Hypotese 2: Bærekraftsrisiko

Variabelen bærekraftsrisiko måler i hvilken grad et selskap anses å ha betydelige påvirkninger på økonomiske, sosiale og miljømessige forhold, og hvordan dette påvirker samsvaret med GRI. Variabelen er operasjonalisert på ordinalnivå fra verdien 1 til 4, der selskapene med lavest bærekraftsrisiko har fått verdien 1 og selskapene med høyest bærekraftsrisiko har fått verdien 4. Rangeringen er basert på GRI sin egen inndeling av bransjer og deres bærekraftspåvirkning (GRI, 2020). Dette innebærer ikke bare i hvilken grad en bransje påvirker miljømessige temaer, men også i hvilken grad sosiale og økonomiske temaer påvirkes. GRI måler bærekraftspåvirkning etter hvor alvorlig påvirkningene er, hvor sannsynlig det er at de oppstår og hvor stor sektoren er. De vurderer også sektorens distribusjon rundt om i verden, og i hvilken grad selskapene har mulighet til å anvende GRI. Ved å ta i bruk en rangering av bransjer som er utarbeidet av en ekstern part, gjennom grundige prosesser, mener vi det styrker oppgavens validitet, samt reliabilitet. Dette

medfører at rangeringen av bærekraftsrisiko i mindre grad preges av vår subjektivitet. En svakhet ved å se til GRI sin egen bransjeinndeling er at denne er basert på verdensbasis, den utvikles for både industriland og utviklingsland. Dette medfører at bransjeinndelingen til GRI trolig ikke treffer perfekt med tanke på den norske bærekraftspåvirkningen. For eksempel vil bransjer som er preget av svært høy andel av barnearbeid bli plassert høyt på listen, noe som ikke vil være representativt for Norge. Dette kan potensielt svekke variabelens validitet. Likevel vil denne inndelingen være relevant da flere av de norske selskapene har virksomhet og underleverandører i andre land og verdensdeler. I tillegg mener vi stort sett inndelingen til GRI anses naturlig, med olje og gass, kull og landbruk og oppdrett på toppen av listen. Nederst på listen finner vi kommersielle tjenester slik som advokat-, revisjon- og konsulentvirksomhet og veldedighetsorganisasjoner.

Andre studier har lignende variabler, hvor de deler inn selskaper etter bransje eller miljøpåvirkning. Flere operasjonaliserer variablene som dikotome variabler, hvor selskapene enten plasseres i en gruppe for lav miljøpåvirkning, eller en gruppe for høy miljøpåvirkning (Branco & Rodrigues, 2008; Brammer & Pavelin, 2008). Andre deler selskapene inn i bransjer i en tre- eller firedeling, basert på hvor miljø-sensitive de er (Van Staden & Hooks, 2007; Adams, Hill & Roberts, 1998; Halme & Huse, 1997). Vi anser at en bransjeinndeling i flere grupper enn bare to i større grad fanger opp nyanser i påvirkningen. De nevnte studiene ser på miljøpåvirkning, og ikke bærekraftspåvirkning. I denne studien ønsker vi også å hensynta det økonomiske og sosiale aspektet ved bærekraft, og anser derfor GRI sin egen bransjeinndeling å være passende.

4.5.3 Hypotese 3: Eierkonsentrasjon

Variabelen eierkonsentrasjon måler om grad av eierkonsentrasjon påvirker samsvaret med GRI. Variabelen er operasjonalisert på skalanivå med eierandelen til den største eieren og varierer fra 0% til 100%. Selskapene som har 0% eierkonsentrasjon er selskaper som eies av medlemmer. Her er den største eierandelen det samme som prosentandelen ett medlem utgjør, tilnærmet lik null. Selv om grad av eierandel ofte henger sammen med hvor mye innflytelse og makt en eier har trenger ikke dette alltid være tilfelle. Det kan være at å undersøke konsentrasjon av stemmerett på generalforsamlingen og ikke eierandel hadde

vært et bedre mål eierens innflytelse på bærekraftsrapportering. Dette kan potensielt være en svakhet som påvirker validiteten for denne variabelen. Likevel operasjonaliserer også tidligere forskning variabelen gjennom eierandelen til den største eieren (Choi & Wong, 2007; De Beelde & Tuybens, 2015), som gir reliabilitet til vår operasjonalisering.

4.5.4 Hypotese 4: Attestasjon

Variabelen attestasjon måler om frivillig attestasjon av bærekraftsrapportering påvirker samsvaret med GRI. Attestasjon er operasjonalisert som en dikotom variabel, hvor selskapene får verdien 1 dersom de har fått bærekraftsrapporteringen attestert og verdien 0 dersom de ikke har fått rapporteringen attestert. Tidligere forskning har også operasjonalisert attestasjon av bærekraftsrapportering med 0 og 1 (Simnett et al., 2009; Simoni, Bini & Bellucci, 2020; Herda, Taylor & Winterbotham, 2014).

4.5.5 Operasjonalisering kontrollvariabler

Det er vanskelig å vite om samvariasjonen mellom variabler skyldes bakenforliggende årsaker som ikke vises i regresjonsmodellen. Ved å kontrollere for flere variabler reduseres sannsynligheten for at samvariasjonen skyldes spuriøse sammenhenger (Johannessen et al., 2011). Å inkludere flere variabler i modellen gir dermed bedre validitet i resultatene. Tidligere forskning har funnet at variabler for lønnsomhet og børsnotering kan ha signifikante påvirkninger på bærekraftsrapportering (Fifka, 2013; Ali et al., 2017). Det optimale er å kontrollere for alle mulige variabler som potensielt kan ha en påvirkning på den avhengige variabelen (Johannessen et al., 2011), men ettersom utvalget vårt består av relativt få selskaper begrenser vi oss til å kontrollere for lønnsomhet og børsnotering.

4.5.5.1 Lønnsomhet

Flere studier bruker lønnsomhet som enten en uavhengig variabel eller kontrollvariabel i et forsøk på å forklare kvaliteten til bærekraftsrapportene (Ching et al., 2017; Baalouch et al., 2019). Brammer og Pavelin (2008) argumenterer for at lønnsomme selskaper vil ha bedre kvalitet på bærekraftsrapportene fordi de har mer økonomiske ressurser å finansiere den med. Dette støttes av Odriozola og Baraibar-Diez (2017) som antar at selskaper med bedre

økonomiske resultater vil ha bedre tilgang på finansielle midler og derfor mer å bruke i bærekraftsarbeidet.

Variabelen måler om et selskaps lønnsomhet påvirker samsvar med GRI. Denne variabelen er operasjonalisert ved gjennomsnittet av selskapenes ROE fra 2016 til 2019, og er registrert på skalanivå. Nedenfor vises formelen for operasjonaliseringen av variabelen;

$$\text{Gjennomsnittlig ROE} = \frac{\text{ROE 2016} + \text{ROE 2017} + \text{ROE 2018} + \text{ROE 2019}}{4}$$

Flere tidligere studier har også brukt ROE som operasjonalisering for lønnsomhet (Tagesson et al. 2009; Ching et al., 2017; Odriozola & Baraibar-Diez, 2017). Vi ønsker å bruke gjennomsnittet av ROE fra 2016 til 2019 istedenfor ROE for 2020 av to ulike årsaker. For det første var 2020 et år preget av pandemi, og dette kan ha hatt store utslag i enkelte bransjer. For det andre er det lite trolig at avkastningen for 2020 har noen påvirkning på rapporteringen for 2020. Selv om rapporteringen utarbeides i 2021 legges grunnlaget for et selskaps innsats i bærekraftsrapportering trolig i foregående år.

For tre selskaper er ROE bare registrert for 2019, da tall for resterende år ikke var tilgjengelige. I den deskriptive statistikken ser en at den høyeste verdien av ROE er 999%. Dette tallet kan nok fremstå litt merkelig, og selskapet ble vurdert fjernet fra utvalget grunnet den ekstreme verdien. Vi mener likevel det ville vært feil å ekskludere selskapet da verdien er et reelt tall. Verdien stammer fra et selskap som er statlig eid og har tilnærmet monopol, derav er det en naturlig forklaring på denne verdien.

Utvalget vårt består blant annet av noen finansforetak, som har en litt annen regnskapsoppstilling enn øvrige foretak. Dette kan føre til at lønnsomhet ikke måles likt for alle selskaper i utvalget. Vi har derfor utført en stresstest hvor vi ekskluderte ROE fra regresjonsmodellen for å se om dette ga store utslag i resultatene. Resultatene viste at modellen, og de samme variablene var signifikante. Dette mener vi styrker reliabiliteten i oppgaven.

4.5.5.2 Børsnotering

Flere har studert om børsnotering kan ses i sammenheng med offentliggjøring av sosial- og miljømessig informasjon (eks. Hackston & Milne, 1996; Fallan et al., 2021; Moneva & Llana, 2000; Fallan & Fallan, 2017; Fifka, 2013). Da Silva Monteiro og Aibar-Guzmán (2010) angir at børsnoterte selskaper vanligvis er underlagt flere krav knyttet til både type og kvalitet på informasjonen som offentliggjøres. Det kan derfor tenkes at det er en sammenheng mellom børsnotering og kvaliteten på bærekraftsinformasjonen, og vi ønsker derfor å kontrollere om børsnotering har noe å si for samsvaret med GRI-standarder.

Variabelen måler om børsnotering påvirker samsvaret med GRI, og er en dikotom variabel. Selskaper som er børsnoterte får verdien 1, mens selskaper som ikke er børsnoterte får verdien 0. Tidligere forskning operasjonaliserer variabelen på samme måte (Fallan et al., 2021; Da Silva Monteiro & Aibar-Guzmán 2010; Hackston & Milne, 1996).

4.5 Datainnsamling uavhengige variabler

Tall for selskapenes størrelse (antall ansatte) er hentet fra Kapitals liste over Norges 500 største selskaper i 2020. For å være sikker på at tallene på Kapitals liste er riktige har vi tatt noen stikkprøver av antall ansatte fra listen og kontrollert mot opplysninger på proff.no. Gjennom disse stikkprøvene avdekket vi noen få avvik. Vi vurderte disse avvikene som uvesentlige da det var snakk om noen få hundre ansatte i pluss eller minus, noe som ikke vil gi store utslag i datasettet. Å kontrollere at dataen for antall ansatte ikke hadde vesentlige feil styrker validiteten til variabelen.

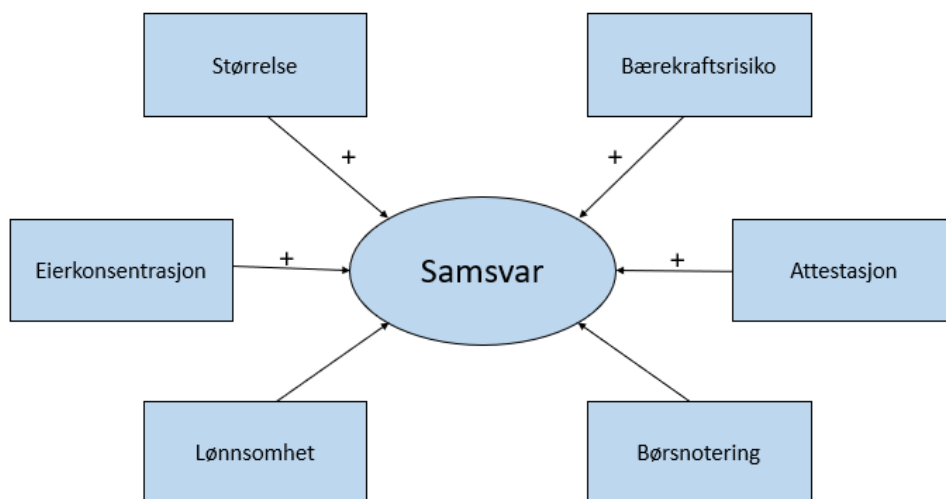
For å rangere selskapene etter bærekraftsrisiko innhentet vi informasjon om hvilken bransje selskapene tilhører. Bransjetilhørighet går klart frem for de fleste selskapene, men i de tilfellene vi var usikre fant vi denne informasjonen i årsrapportene eller hjemmesidene til selskapene. For å innhente data for variabelen eierkonsentrasjon har vi benyttet Bisnode SmartCheck. Ved å søke på det respektive selskapet og deretter gå inn på arkfanen «Eier/Juridisk» får en informasjon om eierandelene i selskapet.

Ved innhenting av data for attestasjon av bærekraftsrapporter tok vi utgangspunkt i GRI-indeksen til selskapene, og så til GRI-standarden 102-56. Dette er en obligatorisk standard som en må rapportere på for å kunne si at en rapporterer i samsvar med GRI Core option. Standarden krever at selskapet angir om bærekraftsrapporteringen er attestert eller ikke. Som tidligere nevnt er attestasjon av bærekraftsrapportering preget av svært ulik praksis. Noen selskaper får deler av bærekraftsrapporteringen attestert, noen får kun klimaregnskap og noen får tilnærmet alt attestert. Det er stor variasjon i hvilken grad beretningen angir hva som faktisk er attestert, og følgelig er det vanskelig å skille mellom attestering av GRI-rapportering og attestering av annen bærekraftsrapportering. Dette kan potensielt ha påvirket validiteten til denne variabelen, da det ikke er sikkert at selve GRI-rapporteringen er attestert.

For kontrollvariabelen lønnsomhet har vi innhentet tall på selskapenes ROE fra Bisnode SmartCheck. Her oppgis ROE som et nøkkeltall for hvert rapporteringsår. For å innhente informasjon om hvorvidt selskapene er børsnoterte så vi til selskapenes årsrapporter og/eller hjemmesider.

All data i oppgaven er registrert manuelt, noe som medfører at vi ikke kan utelukke at datasettet inneholder tastefeil. Dette kan potensielt svekke reliabiliteten i datasettet. For å minimere sannsynligheten for tastefeil i datasettet har vi kontinuerlig tatt stikkprøver av den registrerte dataen. For hver variabel har vi valgt ut sju til åtte tilfeldige selskaper hvor vi dobbeltsjekk at den registrerte dataen stemte. Dette øker reliabiliteten knyttet til dataen. For å analysere dataen har vi benyttet statistikkprogrammet SPSS. Ved at vi har benyttet et slikt statistikkprogram har alle beregninger foregått automatisk, og dermed har vi unngått manuelle regnefeil. Dette mener vi styrker reliabiliteten til resultatene våre.

Figur 4.6 viser variablenes, inkludert kontrollvariablenes predikerte effekt på samsvaret med GRI.

Figur 4. 6: Variablenes predikerte effekt på samsvaret med GRI, inkl. kontrollvariabler

Kapittel 5: Resultat

5.1 Deskriptiv statistikk

I tabell 5.1 presenteres deskriptiv statistikk for den avhengige variabelen og de uavhengige variablene. Utvalget består som tidligere nevnt av 66 selskaper som rapporterer etter GRI Core option blant Norges 200 største selskaper. Den avhengige variabelen *samsvar* viser variasjonen blant selskapenes samsvar med GRI-standardene. Det laveste samsvaret er 0% mens det høyeste er 73%. Gjennomsnittlig samsvar for alle selskapene i utvalget er 32%.

	N	Gjennomsnitt	Minimum	Maksimum	Standardavvik
Avhengig variabel					
Samsvar	66	0.32	0.00	0.73	0.16
Uavhengige variabler					
Størrelse	66	7.90	5.14	10.44	1.19
Bærekraftsrisiko	66	2.44	1.00	4.00	1.10
Eierkonsentrasjon	66	0.55	0.00	1.00	0.36
Attestasjon	66	0.47	0.00	1.00	0.50
Lønnsomhet	66	0.23	-3.11	9.99	1.32
Børsnotering	66	0.58	0.00	1.00	0.50

Tabell 5. 1: Deskriptiv statistikk

Variabelen *størrelse* er som tidligere nevnt målt som den naturlige logaritmen av antall ansatte. Det framgår av tabell 5.1 at variabelen varierer fra 5.14 LN til 10.44 LN, med et gjennomsnitt på 7.90 LN. Dette innebærer at det minste selskapet har 170 ansatte, det største selskapet har 34 250 ansatte og gjennomsnittlig antall ansatte er 2 710.

Bærekraftsrisiko strekker seg fra 1 til 4, hvor 1 representerer lavest bærekraftsrisiko og 4 høyest bærekraftsrisiko. Gjennomsnittet på 2.44 viser at selskapene er tilnærmet likt fordelt i de ulike kategoriene, men at litt flere selskaper har en bærekraftsrisiko på 3 og 4. Tabellen viser at *eierkonsentrasjonen* varierer fra 0% til 100%. Gjennomsnittlig er konsentrasjonen av eiere på 55%. Variabelen *attestasjon* viser at 47% av selskapene i utvalget får bærekraftsrapporteringen sin attestert av en uavhengig tredjepart. Videre viser tabell 5.1 at gjennomsnittlig *lønnsomhet* er 23%. Maksverdien viser at selskapet med den høyeste lønnsomheten har en avkastning på egenkapitalen på 999%, mens selskapet med den laveste lønnsomheten har en negativ avkastning på 311%. *Børsnotering* viser at 58% av

selskapene som hevder å rapportere etter GRI Core option er børsnotert.

Tabell 5.2 viser utbredelsen av GRI blant de 200 største selskapene i Norge. Her ser vi at ingen selskaper rapporterer etter GRI Comprehensive option, mens 66 selskaper rapporterer etter GRI Core option. Det er disse 66 selskapene vi kontrollerer samsvar for. Videre viser tabellen at 5 selskaper anvender GRI Reference, 13 selskaper rapporterer etter GRI Core option sammen med utenlandsk morselskap, mens 116 selskaper ikke anvender noen versjoner av GRI.

	Antall	Prosent
GRI Comprehensive option	0	0.0%
GRI Core option	66	33.0%
GRI Reference	5	2.5%
Utenlandsk mor med GRI Core option	13	6.5%
Ikke GRI	116	58.0%
Total	200	100.0%

Tabell 5. 2: Utbredelse av GRI

Tabell 5.3 viser gjennomsnittlig samsvar med GRI for to ulike scoringssystemer. Disse tallene er resultatet av kontrollen av GRI-rapporteringen til selskapene som hevder å rapportere etter GRI Core option. *Absolutt samsvar* viser samsvaret med GRI når man utelukkende ser på om rapporteringen oppfyller alle kravene GRI setter. Her ser vi at det totale gjennomsnittlige samsvaret er 20%. *Samsvar* er den avhengige variabelen og viser som nevnt at gjennomsnittlig samsvar er 32%. Videre ser vi at det er under 1% som skiller samsvaret med GRI 300 og GRI 400, mens det er 7% som skiller seriene for absolutt samsvar.

	Absolutt samsvar	Samsvar
GRI 300	16.40%	31.80%
GRI 400	23.20%	32.60%
Total	20.30%	32.20%

Tabell 5. 3: Absolutt samsvar og samsvar

5.2 Bivariat korrelasjonsanalyse

	Samsvar	Størrelse	Bærekraftsrisiko	Eierkonsentrasjon	Attestasjon	Lønnsomhet	Børsnotering
Samsvar	1						
Størrelse	0.21	1					
Bærekraftsrisiko	0.24	-0.25 *	1				
Eierkonsentrasjon	0.04	-0.18	-0.12	1			
Attestasjon	0.25 *	0.34 **	0.21	-0.01	1		
Lønnsomhet	0.11	-0.20	-0.09	0.13	-0.16	1	
Børsnotering	0.02	0.37 **	0.21	-0.46 **	0.13	-0.11	1
Signifikansnivå (tosidig): * $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$							

Tabell 5.4: Korrelasjonsanalyse

Tabell 5.4 viser bivariate korrelasjonskoeffisienter. Vi ser av tabellen at den avhengige variabelen *samsvar* korrelerer signifikant positivt med den uavhengige variabelen *attestasjon*. Dette tyder på at selskaper som får bærekraftsrapporteringen sin attestert har et høyere samsvar med GRI. Videre ser vi at den uavhengige variabelen *størrelse* korrelerer signifikant positivt med både *attestasjon* og *børsnotering*, noe som tyder på at jo større et selskap er jo høyere sannsynlighet er det for at det får bærekraftsrapporteringen sin attestert, og større sannsynlighet for at de er børsnoterte. *Størrelse* korrelerer også signifikant negativt med *bærekraftsrisiko*, som tyder på at større selskaper har mindre bærekraftsrisiko.

Til slutt ser vi at de uavhengige variablene *børsnotering* og *eierkonsentrasjon* korrelerer signifikant negativt, som vil si at selskaper som er børsnoterte har mindre grad av konsentrerte eiere. Korrelasjonen mellom disse er 46%, og er den høyeste korrelasjonen mellom alle variablene. Dette viser at ingen korrelasjoner er så høye at det er mistanke om multikollinearitet. Det blir også bekreftet i tabell 5.5, som viser at alle VIF-verdiene er under kritisk nivå på 5. At det ikke er noen indikasjoner på multikollinearitet innebærer at vi ikke trenger å droppe noen variabler fra forskningsmodellen.

5.3 Regresjonsanalyse

	Standardisert β	t	Signifikansnivå	VIF
Konstant		-1.26	0.21	
Størrelse	0.38	2.57 **	0.01	1.66
Bærekraftsrisiko	0.38	2.78 **	0.01	1.38
Eierkonsentrasjon	0.05	0.35	0.73	1.29
Attestasjon	0.10	0.73	0.47	1.29
Lønnsomhet	0.21	1.72	0.09	1.09
Børsnotering	-0.17	-1.16	0.25	1.55
Adj. R ²	0.13			
F	2.7 *		0.02	
N	66			

Signifikansnivå (tosidig): * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.001

Tabell 5. 4: Regresjonsanalyse

Resultatene fra regresjonsanalysen presenteres i tabell 5.5. Regresjonsmodellen viser standardiserte beta-koeffisienter, t-verdier og signifikansnivå. Tabellen viser at F-verdien er signifikant, noe som innebærer at forskningsmodellen i sin helhet er signifikant. Den justerte forklaringsgraden er 13%, som innebærer at de uavhengige variablene forklarer 13% av variasjonene i den avhengige variabelen.

Regresjonsmodellen viser hvordan den avhengige variabelen *samsvar* blir påvirket av de uavhengige variablene. Vi ser av modellen at sammenhengen mellom *samsvar* og *størrelse* er signifikant og positiv ($\beta = .38$, $p < .01$). Dette innebærer at større selskaper har et høyere samsvar med GRI. *Samsvar* er også signifikant og positivt forbundet med *bærekraftsrisiko* ($\beta = .38$, $p < .01$), som vil si at selskaper med høyere bærekraftsrisiko har et høyere samsvar med GRI. Det er imidlertid ikke et signifikant forhold mellom samsvaret med GRI og de uavhengige variablene *eierkonsentrasjon*, *attestasjon*, *lønnsomhet* og *børsnotering*.

Kapittel 6: Diskusjon

Diskusjonen er delt i tre deler, hvor den første delen omhandler første del av problemstillingen. Her diskuteres samsvaret med GRI mot tidligere forskning og formålet med bærekraftsrapporteringen. Den andre delen omhandler den siste delen av problemstillingen. Her testes og diskuteres hypotesene. Avslutningsvis ser vi hele problemstillingen under ett.

6.1 Samsvar med GRI blant Norges 200 største selskaper

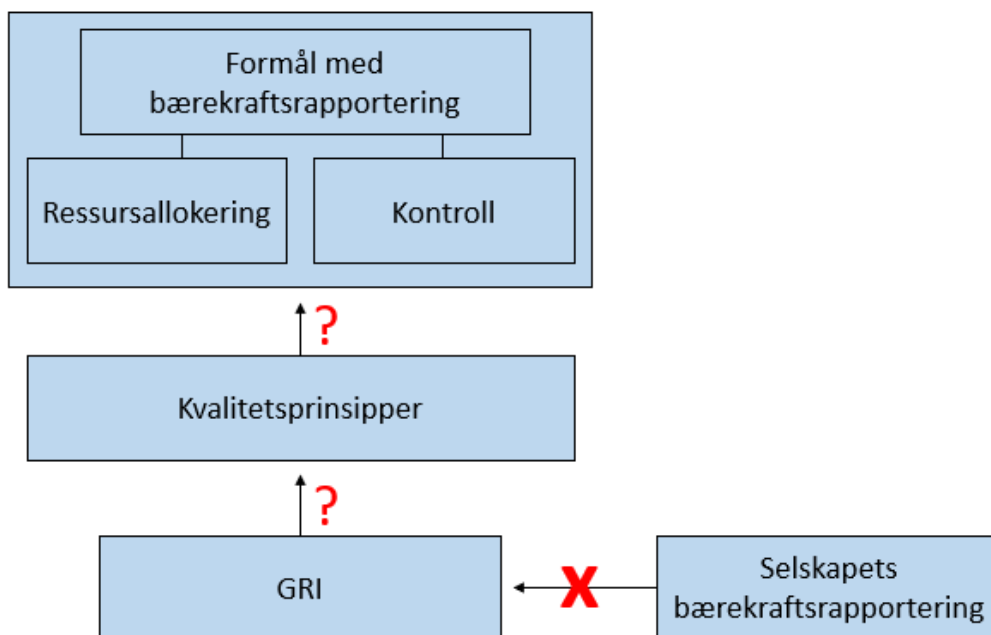
Etter gjennomgang av bærekraftsrapporteringen til Norges 200 største selskaper finner vi at 66 selskaper rapporterer etter GRI Core option, 5 rapporterer etter GRI Reference, og ingen etter Comprehensive option. Etter kontroll av GRI-rapporteringen viser resultatene våre at det gjennomsnittlige absolutte samsvaret er 20%, mens det gjennomsnittlige samsvaret er 32%. Det gjennomsnittlige absolutte samsvaret på 300- serien er 16% og på 400-serien er det 23%. Det gjennomsnittlige samsvaret er henholdsvis 32% og 33% på 300- og 400-serien. Forskjellen på 300- og 400 serien er ikke vesentlig stort, hverken for absolutt samsvar eller for samsvar.

Som tidligere nevnt må en rapportere på alle kravene i de GRI-standardene en hevder å rapportere på for å kunne si at en rapporterer i samsvar med GRI Core option. Ettersom alle selskapene vi kontrollerer hevder å rapportere i samsvar med GRI Core option skulle samsvaret i teorien vært 100%. Med tanke på dette anses det gjennomsnittlige samsvaret på 32% som lav grad av samsvar, og det absolutte gjennomsnittlige samsvaret på 20% som enda lavere. Disse funnene er i samsvar med tidligere forskning som relativt entydig viser at etterlevelsen av lovpålagte krav og samsvar med frivillige standarder for bærekraftsrapportering er lav både internasjonalt (Chauvey et al., 2015; Luque-Vilchez & Larrinaga, 2016; Criado-Jiménez et al., 2008; Larrinaga et al., 2002) og nasjonalt (Melting & Tungen, 2012; Vormedal & Ruud, 2006; Fallan & Fallan, 2017). Forskningen finner også at den generelle kvaliteten på bærekraftsrapportering er lav (Baalouch et al., 2019; Ching et al., 2013; Leal et al., 2019; Fallan, et al., 2021), også for selskaper som anvender GRI (Ching et al., 2017; Skouloudis et al., 2010).

Et gjennomsnittlig samsvar på 32% innebærer også et gjennomsnittlig manglende samsvar på 68%. Kvalitetsprinsippene i GRI er ment å sikre informasjon av høy kvalitet, men når tilnærmet to tredjedeler av informasjonen mangler kan kvalitetsprinsippene bli utfordret. Ved gjennomgangen av GRI-rapporteringen til selskapene har vi merket flere forhold som kan utfordre kvalitetsprinsippene. Mangelen på samsvar med standardene fører til at spesielt sammenlignbarheten blir utfordret. Vi har sett flere tilfeller der selskaper hevder å rapportere på samme standard, men ulike deler av standarden. Eksempelvis rapporterer et selskap bare på første del av standarden, mens et annet selskap bare rapporterer på siste del av standarden. Dette kan føre til vanskeligheter for investorer og interessenter å gjøre like vurderinger av selskapene. Disse observasjonene er i samsvar med tidligere forskning, som finner at ved bærekraftsrapportering utfordres ofte kvalitetskravet sammenlignbarhet (Boiral & Henri, 2017). Boiral og Henri (2017) fant at det er tilnærmet umulig å sammenligne GRI-rapportering mellom selskap i samme bransje fordi rapporteringen preges av ufullstendig og uspesifikk informasjon, samt at informasjonen er uklar og tvetydig.

Den lave graden av samsvar utfordrer også spesielt kvalitetsprinsippet balanse. Som nevnt mangler det gjennomsnittlig 68% av informasjonen, og vår erfaring er at den manglende informasjonen i stor grad gjelder negativ informasjon. Vi ser tendenser til at rapporteringen har en overvekt av positiv informasjon, og at negative aspekter ikke rapporteres like grundig. Eksempelvis angir GRI 304-1 at en skal rapportere ulik informasjon om hvordan ens drift påvirker det biologiske mangfoldet. Flere selskaper som rapporterer på denne standarden, som åpenbart påvirker det biologiske mangfoldet gjennom sin drift, forteller heller om hvilke tiltak de tar for å ikke påvirke det biologiske mangfoldet enn påvirkningen som standarden angir at en skal rapportere på. Slik rapportering utfordrer balansen i rapporteringen, og kan gi et direkte misvisende bilde av et selskaps drift. Tidligere forskning ser også klare tendenser til at selskaper har et større fokus på å rapportere positiv informasjon, og følgelig utfordre balansen i rapporteringen (Holder-Webb et al., 2009; Hahn & Lülf, 2014). Forskning viser også at bærekraftsrapportering generelt utfordrer andre kvalitetskrav (Knebel & Seele, 2015; Jeriji & Louhichi, 2021; Garcia-Torea et al., 2020; Diouf & Boiral, 2017). Tatt det lave samsvaret med GRI-standardene og tidligere forskning i betraktning er det sannsynlig at også andre kvalitetsprinsipper enn sammenlignbarhet og balanse utfordres knyttet til GRI-rapporteringen.

Formålet med bærekraftsrapportering er å bidra med brukernyttig informasjon til interessenter og investorer, med tanke på ressursallokering- og kontrollformålet. Brukernyttig informasjon gjør at interessentene kan ta bærekraftige valg og holde selskapene til ansvar (Fallan, 2020a). For at informasjonen skal kunne anses brukernyttig må den være av høy kvalitet. I kapittel 2 ble figur 2.3 presentert. Den viser hvordan GRI-rapportering kan bidra til å oppfylle formålet med bærekraftsrapportering. I lys av resultatene våre kan det imidlertid tyde på at flere kvalitetsprinsipper blir utfordret. Dette gjør at vi stiller spørsmål ved i hvilken grad dagens GRI-rapportering kan anses brukernyttig, og følgelig i hvilken grad den kan anses å oppfylle formålet med rapporteringen. For å illustrere dette har vi utformet figur 6.1, som viser at lav grad av samsvar med GRI utfordrer kvalitetsprinsippene, som igjen utfordrer formålet med bærekraftsrapportering. Spørsmålsteget i figuren illustrerer at når samsvaret med GRI er lavt er det vanskelig å vite i hvilken grad GRI-rapporteringen kan anses å bidra til oppfyllelse av formålene.

Figur 6. 1: Formål med bærekraftsrapportering vol 2

Som nevnt anvender 66 av Norges 200 største selskaper GRI Core option, og 5 selskaper anvender GRI Reference. GRI er det mest anerkjente og brukte rammeverket for bærekraftsrapportering i verden, og en kan da stille spørsmål om hvorfor bare 36% av Norges 200 største selskaper anvender rammeverket. Til sammenligning finner KPMG (2020) at 67% av de hundre største selskapene i 52 ulike land hevder å rapportere etter GRI. Norge

er et av landene som er med i undersøkelsen, i tillegg til blant annet Brasil, USA, Peru, England, Nigeria, Malaysia og Frankrike. Ettersom KPMGs studie omhandler de 100 største selskapene, og denne studien ser på de 200 største, samt at Norge er ett av de minste landene i denne undersøkelsen, er ikke disse tallene nødvendigvis direkte sammenlignbare. Slik det argumenteres for i denne oppgaven har størrelse trolig mye å si på et selskaps bærekraftsrapportering. Likevel inneholder KPMGs undersøkelse også mange utviklingsland, som rangeres høyere enn Norge. Norge er ett av verdens rikeste land og har gode forutsetninger for å ligge i verdenstoppen for bærekraftsrapportering, og vi mener derfor at tallene likevel kan være sammenlignbare. I lys av den lave graden av samsvar og hvor få som anvender GRI er det ganske klart at Norge har et stort forbedringspotensiale.

Det kan tenkes at en annen årsak til at relativt få selskaper i Norge anvender rammeverket, samt at graden av samsvar er lav kan ha noe med utformingen av selve rammeverket å gjøre. Garcia-Torea et al. (2020) finner at det er GRI-rammeverket i seg selv, og ikke selskapenes anvendelse av det som er årsaken til dårlig rapportering. Forskere kritiserer GRI for manglende veiledning knyttet til rapporteringsprinsippene, samt at veiledningene til GRI er komplekse, tvetydige og for fleksible (Garcia-Torea et al., 2020; Hartman & Painter, 2007; Quilice et al., 2018). Dårlig veiledning på hvordan prinsippene skal anvendes vil kunne medføre ulik forståelse og følgelig ulik anvendelse av dem. Dersom selskapene forstår rammeverket ulikt er det ikke unaturlig at kvalitetsprinsipper som sammenlignbarhet og pålitelighet utfordres. Den lave graden av samsvar kan tyde på at kritikken har noe hold i seg, og kan være en forklaring til hvorfor ikke flere av de største selskapene i Norge anvender rammeverket. Dersom selskapene opplever GRI Core som utfordrende å anvende kan dette også være en forklaring til hvorfor ingen i Norge anvender GRI Comprehensive, da denne versjonen er strengere og mer krevende å anvende.

At det lave samsvaret tilsynelatende aksepteres av samfunnet kan tyde på at Norge enda ikke er i en situasjon der GRI-rapportering blir ansett som vesentlig. For å forbedre samsvaret, og i større grad gjøre informasjonen brukernyttig kan en se til legitimitetsteorien og agentteorien. Teoriene skisserer tiltak som kan settes inn for å sikre bedre oppfyllelse av formålet med rapporteringen. Sett fra et legitimitetsperspektiv vil en økning av legitimitetsrisikoen trolig bidra til bedre rapportering. Dersom myndigheter, investorer, og

andre interessenter stiller større krav til selskapenes rapportering vil selskapene oppleve en økt legitimitetsrisiko, og for å håndtere denne predikerer teorien at de vil øke sitt samsvar med GRI. Dette kan føre til høyere kvalitet på informasjonen, og følgelig bedre oppfyllelse av formålet med rapporteringen. Fra et agentperspektiv vil lav grad av samsvar kunne medføre en økning i agentkostnader, dersom informasjonen er viktig for prinsipalen. Prinsipalen kan sette inn tiltak for å redusere informasjonsasymmetrien, og følgelig redusere agentkostnaden. Eksempelvis kan myndighetene innføre felles retningslinjer for attestasjon av bærekraftsrapportering, og gjøre denne lovpålagt. Dette er et tiltak som tvinger agenten til å redusere informasjonsasymmetrien. I tillegg er det nærliggende å tro at en innføring av reguleringer vil føre til at den oppfattede legitimitetsrisikoen økes og at denne vil håndteres gjennom bedre rapportering. På den måten kan det tenkes at samsvaret med GRI hadde økt, og at rapporteringen i større grad hadde svart til formålet.

6.2 Faktorer som påvirker samsvaret

6.2.1 Størrelse

Den uavhengige variabelen størrelse kontrollerer om selskapenes størrelse har en betydning for samsvaret med GRI. Regresjonsmodellen viser en positiv og signifikant sammenheng mellom størrelse og samsvaret med GRI. Dette innebærer at resultatene støtter H_1 og vi har dermed empirisk grunnlag for å påstå at større selskaper har et høyere samsvar med kravene i GRI, enn det mindre selskaper har. For å utlede H_1 ble det benyttet legitimitetsteori og agentteori, og nedenfor ses resultatene i lys av disse.

Fra et legitimitetsperspektiv er bærekraftsrapportering et verktøy selskaper benytter for å øke og opprettholde sin legitimitet, men rapporteringen i seg selv er også noe som medfører en legitimitetsrisiko. Ifølge teorien er større selskaper mer synlige og dermed gjenstand for mer oppmerksomhet. Som en følge av dette opplever større selskaper generelt en høyere legitimitetsrisiko enn mindre selskaper, alt annet likt (Mahadeo et al., 2011; Chauvey et al., 2015). For å håndtere denne risikoen bruker selskapene GRI-rapportering som et strategisk virkemiddel. Resultatene våre tyder på at større selskaper i større grad enn mindre selskaper følger Lindbloms (2010) strategi 1 og 2, som innebærer at rapporteringen deres har et høyere samsvar med GRI.

At større selskaper får mer oppmerksomhet medfører også en risiko tilknyttet rapporteringen i seg selv. Det er mer synlig dersom større selskaper ikke opptrer i tråd med samfunnets verdier og normer, enn det er for mindre selskaper. Synligheten vil også føre til at samfunnet forventer mer av selskapet, noe som vil si at større selskaper opplever en større moralsk og kognitiv legitimitetsrisiko knyttet til rapporteringen. For å håndtere den økte moralske og kognitive legitimitetsrisikoen har større selskaper et større insentiv til å rapportere mer i samsvar med GRI, noe resultatene våre tilsier at de gjør. Som nevnt er GRI et mye brukt og allment akseptert rammeverk. Ved å hevde at en rapporterer etter rammeverket vil det i seg selv også bidra til at større selskaper møter den kognitive og moralske legitimitetsrisikoen.

Større selskaper har som oftest flere kunder, investorer, ansatte og leverandører å forholde seg til, i tillegg til at de ofte opererer i flere land. Større selskaper påvirker generelt flere enn mindre selskaper, og følgelig har de også flere interessenter å forholde seg til (Reverte, 2009). Nyttens interessentene opplever fra rapporteringen kan variere, og jo flere interessenter et selskap har, desto større variasjon vil det være i den opplevde nytten. Dette fører til at større selskaper opplever en høyere pragmatisk legitimitetsrisiko enn mindre selskaper. GRI-rammeverket er som tidligere nevnt utviklet for å ivareta og imøtekomme behovene til flere interessenter enn bare investorer, og å rapportere i samsvar med rammeverket vil følgelig bidra til å redusere den pragmatiske legitimitetsrisikoen.

Store investorer kan også påvirke den pragmatiske legitimitetsrisikoen. Et eksempel på en stor investor som har behov for informasjon er Næringsdepartementet. De har uttrykket en forventning om at større selskaper, spesielt de selskapene de har eierandeler i, anvender GRI. På denne måten skaper departementet som investor en pragmatisk legitimitetsrisiko for selskapene de har eierandel i, som ikke anvender GRI. Flere av de største selskapene i utvalget har en statlig eierandel, og det er nærliggende å tro at disse vil kjenne på den pragmatiske legitimitetsrisikoen Næringsdepartementet skaper. Næringsdepartementet som myndighet kan også påvirke oppfattet legitimitetsrisiko. Den uttalte forventning om at større selskaper bør anvende GRI bidrar trolig til at selskapene opplever en høyere uformell regulatorisk legitimitetsrisiko enn mindre selskaper. For å håndtere den økte risikoen rapporterer de bedre, og følgelig har de et høyere samsvar med kravene i GRI.

Fra et agentperspektiv kan resultatene forstås i lys av at størrelsen på et selskap påvirker graden av informasjonsasymmetri, og følgelig også agentkostnadene. Større selskaper har gjerne flere interessenter og en mer kompleks virksomhet, og fordelingen av informasjon blir da skjev. GRI-rapportering fungerer som en overvåkningsmekanisme som reduserer informasjonsasymmetrien og følgelig agentkostnaden. Siden større selskaper har høyere informasjonsasymmetri enn mindre selskaper, vil de derfor etterstrebe best mulig rapportering, og følgelig øker samsvaret med GRI. Ved at GRI er utformet på en slik måte at det dekker informasjonsbehovet til flere interessenter, i tillegg til at det bygger på ulike kvalitetsprinsipper, vil det at større selskaper rapportere mer i samsvar med GRI bidra til å redusere asymmetrisk informasjon. Rapportering som reduserer informasjonsasymmetrien kan ses i sammenheng med Lindbloms (2010) strategi 1 og 2 som innebærer rapportering av høy kvalitet. Dette viser også at det er en nær kobling mellom agentteorien og legitimitetsteorien.

Funnene knyttet til selskapenes størrelse og samsvaret med GRI er i samsvar med generelle funn for dette temaet (Cormier & Magnan, 2003; Brammer & Pavelin, 2008; Gamerschlag et al., 2011; Cormier et al., 2005; Reverte, 2009; Fallan et al., 2021; Tagesson et al., 2009). Den tidligere forskningen ser ikke på et selskaps størrelse og samsvar med GRI, men den finner at et selskaps størrelse har en positiv påvirkning på bærekraftsrapportering. Fifka (2013) finner som nevnt at størrelsen til et selskap er en av de variablene som flest studier finner har en signifikant påvirkning på bærekraftsrapportering, noe som også gir støtte til våre funn. Som tidligere nevnt er vi ikke kjent med studier som vurderer GRI-rapportering på samme måte som oss, og derfor må vi se til generell forskning på temaet. Dette understreker også bidraget vårt til forskningen. Det at dette funnet får støtte i tidligere forskning og er i samsvar med legitimitetsteori og agentteori bidrar til å validere forskningsdesignet i denne oppgaven.

Funnene våre viser som nevnt at selskapets størrelse har en signifikant positiv påvirkning på samsvaret med GRI, noe som kan tyde på at større selskaper anvender Lindbloms strategi 1 og 2 i større grad enn mindre selskaper. At større selskaper rapporterer mer i samsvar med GRI betyr imidlertid ikke at deres rapportering er god. Dersom en tar i betraktning at det gjennomsnittlige samsvaret bare er 32%, og at den høyeste samsvarsprosenten observert i

utvalget er 73% (som forøvrig ikke gjelder et av de største selskapene), kan dette tyde på at de største selskapene likevel ikke anvender strategi 1 og 2. Det kan heller tyde på en anvendelse av strategi 3 og 4, og at rapporteringen til en viss grad preges av opportunisme. Den lave graden av samsvar med GRI kan også ses i sammenheng med Deegan (2019) og Perez-Batres et al. (2012) antydninger om at legitimitet er mer en symbolsk handling for å endre samfunnets oppfatning av selskapet. Det kan tenkes at selskapene hevder å rapportere etter GRI for skape et inntrykk av legitimitet, mens de i realiteten ikke er opptatt av å rapportere i samsvar.

Ideelt sett skulle en ønske at alle selskapene, uavhengig av størrelse rapporterte i samsvar med kravene i rammeverket. For at dette skal skje må trolig legitimitetsrisikoen økes. Dersom eksempelvis myndighetene innfører strengere lovreguleringer, samt håndheving av disse vil den regulatoriske legitimitetsrisikoen øke. Dersom rapportering etter GRI blir lovpålagt vil trolig både større og mindre selskaper rapportere mer i samsvar med GRI, fordi den potensielle risikoen ved å ikke gjøre det blir større. At mindre selskaper rapporterer dårligere enn større selskaper rammer trolig interessentenes nytte av rapporteringen. Mindre selskaper hensyntar trolig de største interessentenes rapporteringsbehov mest, som kan gå på bekostning av samsvaret med GRI. De mindre interessentene, eksempelvis miljøvernorganisasjoner, kan også ha en legitim rett til informasjon. En regulering fra myndighetene kan bidra til å ivareta informasjonsbehovet til alle interessentene ved at den regulatoriske legitimitetsrisikoen økes. Som interessent vil dette også medføre at en i større grad vet hva en kan forvente fra selskapene, og en kan følgelig stille mer krav. Dette vil trolig ha ringvirkninger på både den kognitive og den moralske legitimitetsrisikoen.

6.2.2 Bærekraftsrisiko

Variabelen bærekraftsrisiko reflekterer hvor stor risiko det er for at selskapet har negativ påvirkning på økonomiske, miljømessige og sosiale forhold. Regresjonsmodellen viser en positiv og signifikant sammenheng med den avhengige variabelen. Dette gir støtte til H₂, og gir empirisk grunnlag for å påstå at selskaper med større bærekraftsrisiko har høyere samsvar med GRI. Hypotesen ble utledet fra legitimitetsteorien og agentteorien, og resultatene diskuteres i lys av disse nedenfor.

Bærekraftsrapportering fungerer som et strategisk verktøy som bidrar til å redusere en legitimitetsrisiko. Selskaper med en høyere bærekraftsrisiko blir utsatt for et større press om å offentliggjøre mer informasjon enn mindre selskaper (Branco & Rodrigues, 2008; Chauvey et al., 2015). Det økende fokuset på at selskaper skal gå en bærekraftig utvikling i møte har gjort samfunnet og interessentene mer bevisste på påvirkningene selskapene har. Når bærekraftsrisikoen til et selskap er stor vil en derfor kunne forvente mer informasjon fra disse. Forventningene fra samfunnet vil medføre at disse selskapene opplever en større legitimitetsrisiko. For å håndtere denne risikoen viser resultatene våre at selskaper med høyere bærekraftsrisiko vil rapportere mer i samsvar med GRI enn selskaper med lavere bærekraftsrisiko.

Forventningen om at selskaper med større bærekraftsrisiko rapporterer mer på bærekraft vil også medføre at rapporteringen i seg selv innehar en legitimitetsrisiko. Da selskaper med høy bærekraftsrisiko har store påvirkninger på både økonomiske, sosiale og miljømessige forhold vil driften deres være mer synlig (Baksaas et al., 2021). I likhet med et selskaps størrelse vil synligheten skape en større pragmatisk legitimitetsrisiko fordi ulike interessenter vil ha ulike forventninger til rapporteringen. For eksempel vil miljøvernorganisasjoner forvente god rapportering om miljø, og menneskerettighetsorganisasjoner forvente god rapportering om arbeidsforhold og sosiale aspekter. Risikoen for at dårlig rapportering oppdages er dermed større for selskaper med høyere bærekraftsrisiko, og for at det ikke skal oppstå et legitimitetsgap rapporterer de derfor mer i samsvar med GRI enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko.

En annen forklaring til hvorfor selskaper med høyere bærekraftsrisiko rapporterer mer i samsvar med GRI er den regulatoriske legitimitetsrisikoen som foreligger. Flere av disse selskapene opererer under konsesjoner, og har strengere lover og regler å forholde seg til (Da Silva Monteiro & Aibar-Guzmán, 2010). For at det ikke skal oppstå et regulatorisk legitimitetsgap rapporterer de derfor mer i samsvar med GRI, enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko. Den økte pragmatiske og regulatoriske legitimitetsrisikoen selskapene med høy bærekraftsrisiko opplever henger tett sammen med den moralske legitimitetsrisikoen. Samfunnet har særlig store forventninger til at selskaper som forvalter samfunnets felles ressurser tar ansvar for sine påvirkninger. Dersom det viser seg at selskapene ikke tar ansvar

er det sannsynlig at samfunnet sanksjonerer disse selskapene. Konsekvensene av dette kan være store, da det kan gå ut over omdømme, etterspørsel og tilgang på arbeidskraft. Dette vil selskapene unngå, og rapporterer derfor mer i samsvar med GRI. At hypotesen får støtte kan tyde på at selskaper med høyere bærekraftsrisiko i større grad enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko anvender Lindbloms (2010) strategi 1 og 2.

Agentteorien kan også fange opp forhold ved sammenhengen mellom et selskaps bærekraftsrisiko og samsvaret med GRI. Større risiko for at driften til et selskap påvirker bærekraftsforhold fører til økt informasjonsasymmetri mellom prinsipalen og agenten. En økning av informasjonsasymmetri medfører også en økning i agentkostnaden, og det er ikke noe selskapet ønsker. For å redusere informasjonsasymmetrien og holde agentkostnaden nede viser resultatene våre at selskapene som har en høyere bærekraftsrisiko derfor rapporterer mer i samsvar med GRI, enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko gjør. En annen viktig forklaring av resultatene er den forebyggende effekten god bærekraftsrapportering kan ha. Amran et al. (2014) påpeker at manglende rapportering kan tolkes som dårlig miljøstyring, og føre til et potensielt dårligere rykte, og en økning av agentkostnader. For å unngå dette viser resultatene våre at selskapene med høyere bærekraftsrisiko heller rapportere mer i samsvar med GRI. Manglende bærekraftsrapportering kan potensielt skade omdømme mer enn det å være ærlig og åpen om sine påvirkninger.

Resultatene våre viser som nevnt at selskap med høyere bærekraftsrisiko rapporterer mer i samsvar med GRI enn selskap med mindre bærekraftsrisiko. Dette funnet er i samsvar med andre studier som undersøker samme tema (Brammer & Pavelin, 2008; Chauvey et al., 2015; Reverte, 2009; Ali et al., 2017). Som nevnt under størrelse vil det ikke finnes studier som finner nøyaktig det samme som oss, da vi ikke er kjent med forskning som vurderer GRI på samme måte som oss. I tillegg er vår operasjonalisering av variabelen basert direkte på GRI sin egen bransjerangering, mens andre studier i stor grad ser på forholdet mellom selskaper i miljø-sensitive bransjer og kvaliteten på bærekraftsrapportering. Også for denne variabelen er våre funn i samsvar med Fifkas (2013) metastudie, som viser at et selskaps bransjetilhørighet er en av de variablene som har vist seg viktigst i forklaringen av bærekraftsrapportering. At dette resultatet får støtte i både tidligere forskning og kan

forklares av teoriene øker robustheten i funnet.

Slik vi også diskuterte under størrelse, vil det at selskaper med høyere bærekraftsrisiko rapporterer mer i samsvar med GRI enn selskaper med mindre bærekraftsrisiko, ikke være entydig med god rapportering. Dersom en tar det lave gjennomsnittlige samsvaret i betraktning ser en at dette ikke er tilfelle. En ønskelig situasjon er at alle selskaper, uavhengig av bærekraftsrisiko rapporterer i samsvar med GRI. Som vi argumenterer for under størrelse vil en økning i legitimitetsrisikoen trolig føre til at rapporteringen forbedres. Tiltak som kan øke legitimitetsrisikoen for selskaper med høy bærekraftspåvirkning kan eksempelvis være strengere reguleringen knyttet til utslipp eller strengere reguleringer og tilsyn for virksomheter som har drift i områder med dårlige arbeidsvilkår. Prinsipalen kan også sette inn spesifikke tiltak for å redusere informasjonsasymmetrien. Slike tiltak kan være innføring av omfattende kontrollsystemer eller krav om at de som utarbeider bærekraftsrapportering har en viss utdanning og kompetanse. Slike tiltak kan være en stor økning i agentkostnader, men vil trolig redusere agentkostnadene på sikt.

6.2.3 Eierkonsentrasjon

Variabelen eierkonsentrasjon kontrollerer om eierandelen til den største eieren har en betydning for samsvaret. Regresjonsanalysen viser at eierkonsentrasjon ikke har signifikant påvirkning på samsvaret med GRI. Vi får dermed ikke støtte for H_3 , og hypotesen må følgelig forkastes.

Som nevnt er hypotesen utledet på bakgrunn av agentteorien og legitimitetsteorien. Agentteorien predikerer at flere små eiere gir større informasjonsasymmetri, og at en følgelig kan forvente høyere samsvar med GRI. Resultatene våre viser at denne prediksjonen ikke stemmer, og agentteorien alene klarer ikke å forklare dette resultatet. Prediksjonen til legitimitetsteorien om at lavere grad av eierkonsentrasjon gir høyere pragmatisk legitimitetsrisiko og følgelig bedre samsvar med GRI, viser seg heller ikke å stemme. Selv om hypotesen ikke får støtte er ikke det entydig med at det ikke foreligger informasjonsasymmetrier eller en legitimitetsrisiko. Ettersom det lave gjennomsnittlige samsvaret tilsynelatende aksepteres av samfunnet, kan det tyde på at den pragmatiske

legitimitetsrisikoen ikke blir oppfattet som høy av selskapene. Dersom det er slik at eierne ikke ser nytten av GRI-rapportering vil grad av eierkonsentrasjon trolig ikke ha noen betydning på samsvaret. Dersom det er slik at eiere generelt ikke oppfatter at det er informasjonsasymmetrier knyttet til bærekraftsrapporteringen, eller at disse er uvesentlig, kan dette også bidra til å forklare hvorfor hypotesen ikke får støtte.

En annen mulig årsak til at eierne muligens ikke oppfatter at det eksisterer informasjonsasymmetrier kan være selskapenes rapporteringsstrategier. Tatt det lave gjennomsnittlige samsvaret i betraktning er det nærliggende å tro at selskapene benytter seg av Lindbloms (2010) strategi 3 og 4, og at rapporteringen preges av opportunisme. Når selskapene ikke rapporterer i samsvar med GRI kan det tenkes at det å hevde å rapportere etter GRI gjøres for å manipulere eiernes og øvrige interessenters oppfatning av selskapet. Å si at en rapporterer etter verdens mest brukte rammeverk kan på den måten brukes som en symbolsk handling å skape et inntrykk av legitimitet, mens det i praksis bare dekker over dårlig rapportering.

En annen mulig årsak til at agentteoriens prediksjon ikke får støtte kan ses i sammenheng med noe av kritikken teorien har fått. Flere forskere har kritisert agentteorien for å ikke hensynta sosiale og menneskelige forhold (Perrow, 1986; Hirsch et al., 1990). Det kan tenkes at dette kan være en forklarende faktor til hvorfor vi ikke finner samsvar mellom resultatene og teorien. Det kan eksempelvis være andre viktige forhold ved prinsipalene og agentene som påvirker samsvaret med GRI, og ikke bare grad av eierkonsentrasjon. Ifølge agentteorien er store og dominerende eiere ofte ute etter å maksimere egen nytte, og er ikke avhengig av selskapets rapportering for å få informasjon om bærekraftsarbeid. Resultatene våre tilsier at virkeligheten trolig er mer nyansert, og at eiernes ønske om bærekraftsrapportering kan variere. Det kan eksempelvis være at store dominerende eiere er opptatt av god kvalitet på bærekraftsrapportering, og at individuelle menneskelige sider ved eierne har en påvirkning på hva som rapporteres. For eksempel kan dominerende eiere i ulike selskap ha ulike verdier og syn på bærekraftsrapportering. En eier kan være opptatt av, og se viktigheten av at det rapporteres med god kvalitet, mens en annen ikke ser nytten av bærekraftsrapportering.

Et annet moment som kan ha påvirket resultatet er operasjonaliseringen av variabelen. Vi har som nevnt operasjonalisert variabelen gjennom den største eierens eierandel, men dette har ikke nødvendigvis noe med eiernes innflytelse, tilgang på intern informasjon og påvirkningskraft på bærekraftsrapporteringen å gjøre. Flere selskaper har eksempelvis stemmebegrensninger og ulike rettigheter knyttet til ulike aksjeklasser. Dersom dette er tilfelle for flere av selskapene i utvalget, vil operasjonaliseringen av eierkonsentrasjon muligens ikke være passende, og naturlig ikke vise en sammenheng med samsvaret med GRI.

Selv om det ifølge agentteorien og legitimitetsteorien kan anses naturlig at grad av eierkonsentrasjon påvirker samsvaret med GRI viser tidligere forskning at det ikke nødvendigvis er en klar sammenheng mellom disse. Brammer og Pavelin (2008) finner at det ikke er et signifikant positivt forhold mellom lav grad av eierkonsentrasjon og bedre kvalitet på bærekraftsrapporteringen, mens Tagesson et al. (2009) finner at det ikke er et signifikant negativt forhold mellom høy grad av eierkonsentrasjon og god kvalitet på bærekraftsrapportering. Disse funnene gir støtte til at hypotesen forkastes. Likevel finner flere forskere at det er et signifikant positivt forhold mellom grad av eierkonsentrasjon og kvaliteten på bærekraftsrapportering (Al-Bassam, et al., 2018; Gamerschlag et al., 2011; Reverte, 2009). At tidligere forskning har motstridende resultater gir støtte til våre resultater, da det viser at det trolig finnes flere nyanser i hva som påvirker bærekraftsrapporteringen enn hva teoriene klarer å belyse. Som Tagesson et al. (2009) og Ortas et al. (2015) påpeker er bærekraftsrapportering trolig et komplekst fenomen som ikke kan forklares av en teori alene. Cormier et al. (2005) peker på at en kombinasjon av styrkene i ulike teorier trolig vil klare å fange opp de underliggende faktorene bak bærekraftsrapportering i større grad. Vi har forsøkt å forklare eierkonsentrasjonens påvirkning på samsvaret med GRI gjennom to ulike teorier, men får likevel ikke støtte for hypotesen. Dette kan tyde på at disse teoriene ikke klarer å fange opp alle de underliggende faktorene bak GRI-rapportering.

Slik vi har diskutert kan en mulig årsak til at vi ikke får støtte for hypotesen være at selskapene ikke oppfatter den pragmatiske legitimitetsrisikoen som høy. Den pragmatiske legitimitetsrisikoen henger tett sammen med den regulatoriske legitimitetsrisikoen, som trolig også er lav. Vi tror at den regulatoriske legitimitetsrisikoen vil øke dersom det innføres

strengere lovkrav og reguleringer knyttet til bærekraftsrapportering, og som en følge vil også den pragmatiske risikoen øke. Dersom eiere blir mer opptatt av GRI-rapportering og opplever en større nytte fra den vil de trolig påvirke selskapets GRI-rapportering positivt.

6.2.4 Attestasjon

Den uavhengige variabelen attestasjon kontrollerer om frivillig attestasjon av bærekraftsrapportering påvirker samsvaret med GRI. Regresjonsanalysen viser at dette resultatet ikke er signifikant, og vi får dermed ikke støtte for at frivillig attestasjon øker samsvaret med GRI. Hypotesen må følgelig forkastes.

Som nevnt er hypotesen utledet med bakgrunn i både agentteorien og legitimitetsteorien. I agentteorien kan attestasjon anses som en uavhengig overvåkningsmekanisme som kan bidra til å redusere informasjonsasymmetrien og følgelig agentkostnaden. Det kan tenkes at når en ekstern part gjennomgår rapporteringen øker sannsynligheten for at det fanges opp feil, og følgelig anses det naturlig at samsvaret med GRI øker. Sett fra et legitimitetsperspektiv kan attestasjon anses som et verktøy selskapene anvender for å skape legitimitet, og gjennom attestasjon kan en forvente at samsvaret med GRI blir høyere. Funnene våre viser imidlertid at det ikke er et signifikant forhold mellom attestasjon og økt samsvar, og teoriens prediksjoner stemmer ikke.

Manglende samsvar mellom teori og resultater kan ha flere årsaker. En mulig årsak er mangelen på regulering av attestasjon. Mangelen på regulering og felles retningslinjer medfører ulik praksis, og potensielt stor forskjell i kvaliteten på attestasjoner (Fallan, 2020b). Fonseca (2010) kritiserer GRI for deres tilnærming til ekstern verifikasjon. Han mener at dårlig veiledning for hvordan attestasjon bør utføres fører til stor variasjon i omfanget og innholdet i bærekraftsattestasjoner, som igjen utfordrer sentrale kvalitetsprinsipper. I motsetning til lovfestet revisjon er det selskapene selv som legger føringene for hva og hvor lite/mye som skal attesteres. Dette åpner opp for muligheten til opportunistisk atferd fra selskapenes side. Det kan tenkes at selskapene velger hva og hvor lite/mye som skal attesteres etter hva som er beleilig for dem. Dersom dette er tilfelle kan det tyde på at selskapene anvender Lindbloms (2010) tredje eller fjerde strategi, som brukes for å påvirke

samfunnets oppfatning av virksomheten. Disse strategiene får selskapene til å fremstå bedre enn de egentlig er. Det at resultatene våre viser at attestasjon ikke øker samsvaret med GRI kan tyde på at attestasjon brukes mer som en symbolsk handling for å gi et skinn av legitimitet. Dette kan ses i tråd med García-Sánchez et al. (2022) som peker på at det er sannsynlig at attestasjon av bærekraftsrapportering i all hovedsak brukes for å øke et selskaps omdømme istedenfor å redusere informasjonsasymmetri.

De fleste av selskapene har fått bærekraftsrapporteringen sin attestert av det revisjonsselskapet som også brukes ved ordinær revisjon. Ettersom utvalget består av de største selskapene i Norge bruker de fleste anerkjente og store revisjonsselskap som generelt sett har høy integritet i samfunnet. En kan da stille spørsmål ved hvorfor den uavhengige tredjeparten tilsynelatende ikke fanger opp den dårlige GRI-rapporteringen, og hva som gjør at de er komfortable med på å signere på attestasjonen. Dette henger trolig tett sammen med at frivillig attestasjon i stor grad er uregulert, samt at mangelen på reguleringen gjør det utfordrende for den uavhengige tredjeparten å opparbeide seg den rette kompetansen.

En annen mulig årsak til at resultatene våre ikke støtter hypotesen kan være operasjonaliseringen av variabelen. I likhet med Fallan (2020b) har vi erfart variasjonen i attestasjonspraksisen gjennom denne oppgaven. Det er stor variasjon i hvilken grad revisor angir hva som faktisk er attestert. Dette gjorde det vanskelig å vite om attesteringen gjaldt GRI-rapportering og/ eller den generelle bærekraftsrapporteringen. Vi tok derfor et valg om å registrere bærekraftsrapportering som attestert dersom selskapet selv anga det i GRI 102-56. Dette kan ha hatt en innvirkning på resultatene.

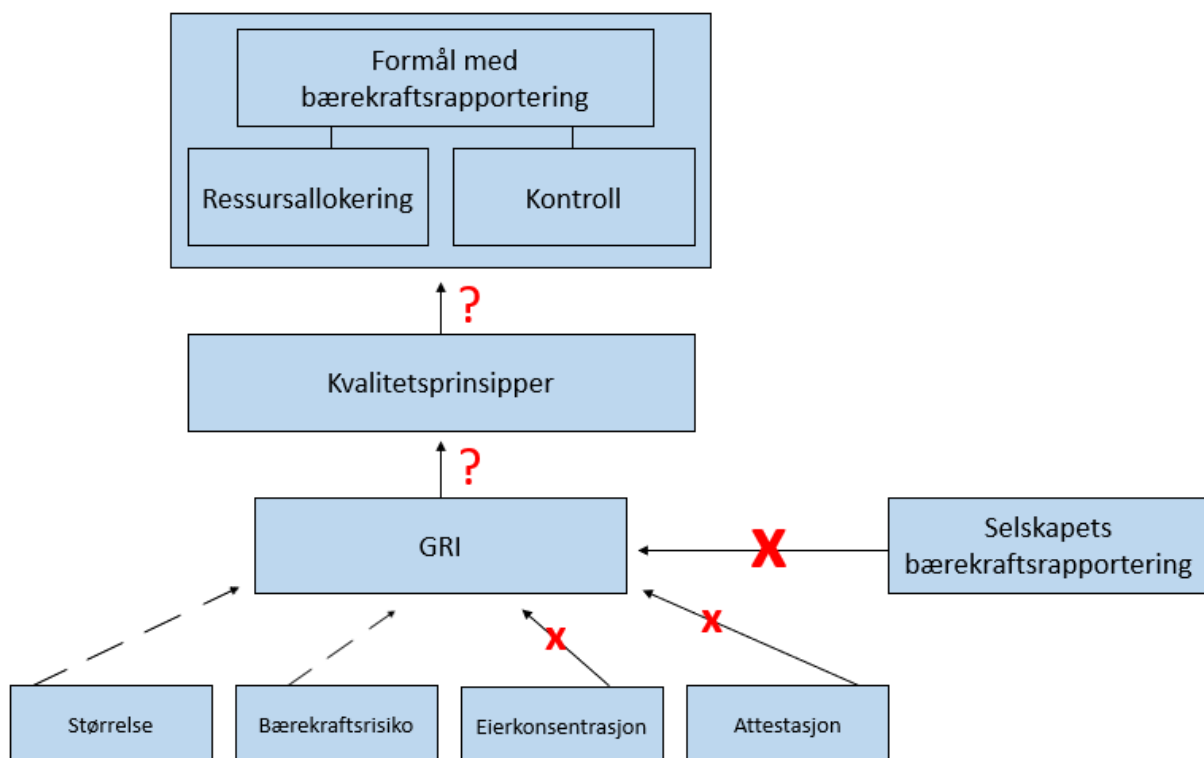
Aibar-Guzmán og Aibar-Guzmán (2022) finner at attestasjon av bærekraftsrapportering ikke fører til bedre praksis for bærekraftsrapportering. Grunnet manglende felles retningslinjer peker Fallan (2020b) på at det kan være vanskelig å si noe sikkert om attestasjon påvirker kvaliteten på rapporteringen. Internasjonal forskning viser likevel antydninger til at attestasjon kan heve kvaliteten (Ballou et al., 2018; Pasko et al., 2021). Moroney et al. (2012) finner at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen til selskaper som har fått denne attestert er signifikant bedre enn selskaper som ikke har fått den attestert. Studien til Pasko et al. (2021)

viser at kvaliteten øker som følge av attestasjon, men de finner også at kvalitetsøkningen begrenses når eierkonsentrasjonen overstiger 50%. Dette er interessant med tanke på at gjennomsnittlig grad av eierkonsentrasjon i vår oppgave er 55%. Det kan tenkes at eierkonsentrasjon kan ha hatt en innvirkning på attestasjonens evne til å øke samsvaret med GRI. Det at vi i tillegg ikke får støtte for eierkonsentrasjonens påvirkning på samsvaret med GRI kan indikere at det muligens er en form for interaksjon mellom disse variablene. Dette kan tyde på at attestasjon trolig påvirkes av flere ulike momenter, og om en ser dette i tråd med ulike funn i tidligere forskning kan det bidra til å forklare hvorfor hypotesen ikke får støtte.

Som diskutert ovenfor kan manglende regulering være en mulig årsak til at frivillig attestasjon ikke fører til høyere samsvar med GRI. Manglende reguleringer fører til svært ulik attestasjonspraksis, og at attestasjon er frivillig innebærer i praksis at lovreglene for bærekraftsrapportering ikke håndheves. Dette medfører at selskapene trolig oppfatter den regulatoriske legitimitetsrisikoen som lav, og om dette er tilfelle åpner det opp for opportunistisk bruk av frivillige attestasjon. Noe som trolig ville bidratt til å heve den regulatoriske legitimitetsrisikoen er innføring av lovkrav for attestasjon av bærekraftsrapportering. Å gjøre attestasjon lovpålagt og innføre felles retningslinjer for hvor mye og hva som skal attesteres tror vi ville vært til hinder for opportunistisk utnyttelse av attestasjon. En slik innføring ville økt risikoen for at dårlig GRI-rapportering oppdages, og følgelig ville selskapene trolig økt kvaliteten på rapporteringen slik at samsvaret med GRI ble høyere. En økning av den regulatoriske legitimitetsrisikoen vil trolig påvirke også den pragmatiske, kognitive og moralske legitimitetsrisikoen. Ved at det innføres lovpålagte krav tilknyttet attestasjon av bærekraftsrapporteringen vil det trolig øke sannsynligheten for at interessentene får den informasjonen de har behov for, og dermed vil attestasjon kunne bidra til brukernyttig informasjon. En innføring av lovkrav for attestasjon av bærekraftsrapportering vil trolig også føre til en forventning i samfunnet om at rapporteringen attesteres. Dersom det blir direkte ulovlig å ikke få rapporteringen attestert vil det oppfattes som umoralsk dersom selskaper ikke følger lovkravet.

6.3 GRI-rapportering i Norge

Som nevnt er formålet med bærekraftsrapportering å bidra med brukernyttig informasjon knyttet til kontroll- og ressursallokeringsformålet, og for at den skal gjøre det må den inneha høy kvalitet. Gjennom diskusjonen i 6.1 argumenterer vi imidlertid for at selskapene i utvalget i liten grad rapporterer i samsvar med kravene i GRI. Videre argumenterer vi for hvordan dette utfordrer kvaliteten på informasjonen, og hvordan dårlig kvalitet kan påvirke informasjonens brukernytte. Tatt den lave graden av samsvar i betraktning stiller vi spørsmål om i hvilken grad GRI-rapporteringen kan anses å oppfylle formålet med bærekraftsrapporteringen. Gjennom diskusjonen og hypotesetesten i 6.2 finner vi at et selskaps størrelse og bærekraftsrisiko har en signifikant påvirkning på samsvaret med GRI, mens vi ikke får støtte for at eierkonsentrasjon og frivillig attestasjon påvirker samsvaret med GRI. Vi argumenterer også for at selv om et selskaps størrelse og bærekraftsrisiko øker samsvaret med GRI, har heller ikke disse et bra samsvar med GRI. Nedenfor bygger vi videre på figur 6.1, og illustrerer alle disse forholdene i en ny figur.

Figur 6. 2: Formål med bærekraftsrapportering vol 3

Det største krysset fra «selskapets bærekraftsrapportering» til «samsvar med GRI» indikerer at selskapets rapportering ikke er i samsvar med GRI, og at dette utfordrer kvalitetsprinsippene. Spørsmålstegnene illustrerer at det er vanskelig å vite i hvilken grad dagens GRI-rapportering bidrar til å oppnå formålene med rapporteringen. Kryssene over pilene som går fra «attestasjon» og «eierkonsentrasjon» indikerer at disse variablene ikke øker samsvaret med GRI. Pilene fra «størrelse» og «bærekraftsrisiko» indikerer at disse har en signifikant positiv påvirkning på samsvaret med GRI, men at de er stiplede indikerer at det likevel ikke innebærer bra samsvar med GRI.

Kapittel 7: Konklusjon

Denne studien viser at 66 av de 200 største selskapene i Norge rapporterer etter GRI Core option. Ved kontroll av GRI-rapporteringen finner vi at det gjennomsnittlige absolutte samsvaret med GRI er 20% og det gjennomsnittlige samsvaret er 32%. Dette viser at selskapene i lav grad rapporterer i samsvar med kravene i GRI. Vi peker på hvordan det lave samsvaret utfordrer kvalitetsprinsippene i rammeverket. Når kvalitetsprinsippene utfordres kan det også utfordre hvor brukernyttig informasjonen er. Vi stiller derfor spørsmål om i hvilken grad GRI-rapporteringen kan anses å bidra til at formålet med bærekraftsrapporteringen oppfylles.

Videre finner vi at størrelsen og bærekraftsrisikoen til et selskap er faktorer som har en signifikant positiv påvirkning på samsvaret med GRI. Vi får imidlertid ikke støtte for at eierkonsentrasjonen i et selskap og frivillig attestasjon av bærekraftsrapporteringen øker samsvaret med GRI. For disse faktorene peker vi på at manglende regulering og lav oppfattet legitimitetsrisiko kan være mulige årsaker til at hypotesene ikke får støtte. Selv om et selskaps størrelse og bærekraftsrisiko øker samsvaret med GRI har heller ikke disse et bra samsvar. Tatt i betraktning det lave gjennomsnittlige samsvaret og at ingen selskaper i utvalget har mer enn 73% samsvar, kan det tyde på at GRI-rapporteringen i Norge preges av opportuniste. Det kan tenkes at det å hevde at en rapporterer etter verdens mest brukte rammeverk for bærekraftsrapportering brukes mer som en symbolsk handling, enn et genuint forsøk på å bidra til bærekraftig utvikling gjennom rapportering. Det lave samsvaret med GRI gjør at vi stiller spørsmål om GRI-rapporteringen i Norge bare er for syns skyld.

7.1 Implikasjoner

Funnene i denne oppgaven kan ha implikasjoner for flere, blant annet standardsettere, myndighetene, regnskaps- og revisjonsprofesjonen, selskapene selv, investorer og akademika. Vi håper at funnene kan belyse problemene med dagens manglende regulering og håndheving slik at myndighetene og standardsetterne stiller strengere krav. For at samfunnet skal kunne gå en bærekraftig utvikling i møte mener vi at strengere krav vil være en vesentlig faktor. Kravene må øke selskapenes reelle legitimitetsrisiko på en slik måte at det potensielt kan true eksistensen. Vi tror at det er først da selskapene vil ta GRI-rapportering på alvor. For eksempel vil den regulatoriske legitimiteten bli truet dersom myndigheter stiller strengere krav, utformer mer konkrete lover og regler, og faktisk håndhever disse. Håndhevingen vil også kunne medføre større sanksjonsmuligheter, noe som trolig vil gi et større intensiv til å faktisk rapportere i samsvar med GRI.

Det er likevel ikke nok at det kun er myndighetene som stiller strengere krav. Vi tror og håper at oppgaven kan ha implikasjoner for både samfunnet som helhet og selskapene selv. Funnene kan bidra til å synliggjøre den dårlige GRI-rapporteringen, og på den måten bevisstgjøre både samfunnet og selskapene. Dersom samfunnet i større grad blir bevisst på den dårlige rapporteringen er det mer sannsynlig at de stiller seg kritisk til den. Vi tror også at akademika kan ha en stor rolle i bevisstgjøringen av samfunnet gjennom utdanning og forskning på området. Vi håper derfor at funnene våre kan bidra til den akademiske debatten rundt bærekraftsrapportering. Regnskap- og revisjonsprofesjonen er viktige bidragsyttere i utformingen av rapporteringspraksis, og funnene i denne studien kan bidra til å belyse utfordringer med dagens GRI-praksis. Etersom profesjonene har mye med både utformingen og verifiseringen av bærekraftsinformasjonen å gjøre kan de være en pådriver for bedre praksis.

Dersom interessentene blir mer bevisste på dagens rapportering tror vi at dette vil øke den moralske og kognitive legitimitetsrisikoen, og deretter også den pragmatiske legitimitetsrisikoen. Ved at legitimitetsrisikoen økes kan det tenkes at kvaliteten på informasjonen også økes, og følgelig vil også samsvaret med GRI øke. Som en følge av dette vil trolig informasjonsasymmetrien reduseres, og rapporteringen vil i større grad bidra til

formålet med bærekraftsrapporteringen. Dersom rapporteringen bidrar til ressursallokering- og kontrollformålet vil interessentene i større grad kunne ta bærekraftige valg og holde selskapene til ansvar. Dette vil være et viktig steg i målet mot en bærekraftig utvikling.

7.2 Begrensninger og forslag til videre forskning

Denne studien har sett på GRI-rapporteringen til Norges 200 største selskaper for 2020. Oppgaven er som nevnt begrenset til å gjelde 300- og 400-serien i GRI. I første omgang kunne det vært interessant å utvide studien til å gjelde hele GRI-rapporteringen, for å se om dette påvirker samsvaret. Videre kunne det vært interessant å gjøre en ytterligere kartlegging av GRI-rapporteringen i Norge for å se om resultatene våre kan generaliseres til å gjelde en større populasjon. Dette kan gjøres ved å utvide utvalget til å gjelde flere selskaper, og rapportering over flere år. Ved å utvide utvalget vil en også kunne teste flere variabler. Denne oppgaven ser bare på rapporteringsåret 2020, noe som medfører at studien ikke fanger opp eventuelle endringer i samsvaret med GRI. Det kunne vært interessant å utføre samme studie for eksempelvis 2015 og 2010, for å se på utvikling over tid.

En annen måte å undersøke hva som påvirker variasjonen i samsvaret kunne vært å tatt direkte kontakt med selskapene. En slik undersøkelse kunne blitt utført enten som en spørreundersøkelse eller gjennom intervjuer. Gjennom en slik undersøkelse kan en stille selskapene spørsmål om hva de tror det lave samsvaret skyldes. Slik kan en i større grad undersøke om det lave samsvaret skyldes forhold ved selskapet eller eksterne forhold.

Et interessant funn i denne oppgaven er at attestasjon ikke har en signifikant påvirkning på samsvaret med GRI. Å undersøke hvorfor attestasjon ikke øker samsvaret med GRI er et tema vi tenker er høyst aktuelt for videre forskning. Her kunne en eksempelvis intervjuet revisorer som har attestert på GRI-rapportering og undersøkt hva de faktisk attesterer på, og hvordan de verifiserer informasjonen. GRI er bare ett av flere rammeverk for bærekraftsrapportering. Det kunne også vært interessant å undersøke samsvar med andre rammeverk slik som TCFD eller SASB. Dette kunne gitt indikasjoner på om dårlig samsvar skyldes forhold ved rammeverkene, forhold ved selskapene eller andre forhold.

Litteraturliste

- Adams, C. A., & Larrinaga, C. (2019). Progress: Engaging with organisations in pursuit of improved sustainability accounting and performance. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 32(8), 2367-2394. doi:<http://dx.doi.org/10.1108/AAAJ-03-2018-3399>
- Adams, C., Hill, W.-Y., & Roberts, C. B. (1998). Corporate social reporting practices in western Europe: legitimating corporate behaviour? *The British Accounting Review*, 30(1), 1-21. doi:<https://doi.org/10.1006/bare.1997.0060>
- Aerts, W., Cormier, D., & Magnan, M. (2006). Intra-industry imitation in corporate environmental reporting: An international perspective. *Journal of Accounting and Public Policy*, 25(3), 299-331. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2006.03.004>
- Al-Bassam, W. M., Ntim, C. G., Opong, K. K., & Downs, Y. (2018). Corporate Boards and Ownership Structure as Antecedents of Corporate Governance Disclosure in Saudi Arabian Publicly Listed Corporations. *Business & Society*, 57(2), 335-377. doi:<https://doi.org/10.1177/0007650315610611>
- Aldrich, H., & Ruef, M. (2006). *Organizations Evolving* (2. utg.). Sage Publications.
- Ali, W., Frynas, J. G., & Mahmood, Z. (2017). Determinants of Corporate Social Responsibility (CSR) Disclosure in Developed and Developing Countries: A Literature Review. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 24(4), 273-294. doi:<https://doi.org/10.1002/csr.1410>
- Amran, A., Periasamy, V., & Zulkafli, A. (2014). Determinants of Climate Change Disclosure by Developed and Emerging Countries in Asia Pacific. *Sustainable Development*, 22(3), 188-204. doi: <https://doi.org/10.1002/sd.539>
- Baksaas, K. M., Fallan, E., Meidelsen, K. H., Stenheim, T., & Stephansen, S. (2021). Miljørapportering i foretak som produserer vindkraft. *Magma*, (7. utg), 97-104. <https://nye.econa.no/faglig-oppdatering/medlemsbladet-magma/7-2021/miljorapportering-i-foretak-som-produserer-vindkraft/>
- Ballou, B., Chen, P. C., Grenier, J. H., & Heitger, D. L. (2018). Corporate social responsibility assurance and reporting quality: Evidence from restatements. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(2), 167-188. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.001>
- Birkley, R. N., Michelon, G., Patten, D. M., & Sankara, J. (2016). Does assurance on CSR reporting enhance environmental reputation? An examination in the U.S. context. *Accounting Forum*, 40(3), 143-152. doi:<https://doi.org/10.1016/j.accfor.2016.07.001>
- Boiral, O., & Henri, J. F. (2017). Is Sustainability Performance Comparable? A Study of GRI Reports of Mining Organizations. *Business & Society*, 283-317. doi:<https://doi.org/10.1177/0007650315576134>
- Bouten, L., Everaert, P., & Roberts, R. W. (2012). How a Two-Step Approach Discloses Different Determinants of Voluntary Social and Environmental Reporting. *Journal of Business Finance & Accounting*, 39(5-6), 567-605. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1468-5957.2012.02290.x>
- Brammer, S., & Pavelin, S. (2008). Factors influencing the quality of corporate environmental disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 17(2), 120-136. doi:<https://doi.org/10.1002/bse.506>

- Branco, M. C., & Rodrigues, L. L. (2008). Factors Influencing Social Responsibility Disclosure by Portuguese Companies. *Journal of Business Ethics*, *83*(4), 685–701. doi:<http://www.jstor.org/stable/25482407>
- Braun, D., & Guston, D. (2003). Principal-agent theory and research policy: An introduction. *Science and Public Policy*, *30*(5), 302-308. doi:<https://doi.org/10.3152/147154303781780290>
- Bryman, A., & Bell, E. (2011). *Business research methods (3. utg.)*. Oxford: Oxford University Press.
- Baalouch, F., Ayadi, S., & Hussainey, K. (2019). A study of the determinants of environmental disclosure quality: evidence from French listed companies. *Journal of Management and Governance*, *23*, 939–971. doi:<https://doi.org/10.1007/s10997-019-09474-0>
- Carey, P., Simnett, R., & Tanewski, G. (2000). Voluntary demand for internal and external auditing by family business. *Auditing*, *19*, 37-51. <https://login.ezproxy.nord.no/login?url=https://www.proquest.com/scholarly-journals/voluntary-demand-internal-external-auditing/docview/216736272/se-2?accountid=26469>
- Chauvey, J.-N., Giordano-Spring, S., Cho, C. H., & Patten, D. M. (2015). The Normativity and Legitimacy of CSR Disclosure: Evidence from France. *Journal of Business Ethics*, *130*(4), 789–803. doi:<http://www.jstor.org/stable/24703458>
- Ching, H. Y., Gerab, F., & Toste, T. (2013). Analysis of Sustainability Reports and Quality of Information Disclosed of Top Brazilian Companies. *International Business Research*, *6*(10). doi:<http://dx.doi.org/10.5539/ibr.v6n10p62>
- Ching, H. Y., Gerab, F., & Toste, T. H. (2017). The Quality of Sustainability Reports and Corporate Financial Performance: Evidence From Brazilian Listed Companies. *SAGE Open*, *7*(2). doi:<https://doi.org/10.1177/2158244017712027>
- Cho, C. H., Michelon, G., Patten, D. M., & Roberts, R. W. (2014). CSR report assurance in the USA: An empirical investigation of determinants and effects. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, *5*(2), 130-148. doi:<http://dx.doi.org/10.1108/SAMPJ-01-2014-0003>
- Choi, J., & Wong, T. J. (2007). Auditors' Governance Functions and Legal Environments: An International Investigation. *Contemporary Accounting Research*, *24*(1), 13-46.
- Chow, C. W. (1982). The Demand for External Auditing: Size, Debt and Ownership Influences. *The Accounting Review*, *57*(2), 272-291. <http://www.jstor.org/stable/247014>
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Belknap Press.
- Cormier, D., & Magnan, M. (2003). Environmental reporting management: a continental European perspective. *Journal of Accounting and Public Policy*, *22*(1), 43-62. doi:[https://doi.org/10.1016/S0278-4254\(02\)00085-6](https://doi.org/10.1016/S0278-4254(02)00085-6)
- Cormier, D., Magnan, M., & Van Velthoven, B. (2005). Environmental disclosure quality in large German companies: Economic incentives, public pressures or institutional conditions? *European Accounting Review*, *14*(1), 3-39. doi:<https://doi.org/10.1080/0963818042000339617>
- Criado-Jiménez, I., Fernández-Chulián, M., Husillos-Carqués, F. H., & Larrinaga-González, C. (2008). Compliance with Mandatory Environmental Reporting in Financial Statements: The Case of Spain (2001-2003). *Journal of Business Ethics*, *79*(3), 245–262. doi:<https://doi.org/10.1007/s10551-007-9375-7>

- Da Silva Monteiro, S. M., & Aibar-Guzmán, B. (2010). Determinants of environmental disclosure in the annual reports of large companies operating in Portugal. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 17(4), 185-204. doi:<https://doi.org/10.1002/csr.197>
- De Beelde, I., & Tuybens, S. (2015). Enhancing the Credibility of Reporting on Corporate Social Responsibility in Europe. *Business Strategy and the Environment*, 24(3), 190–216. doi:<https://doi.org/10.1002/bse.1814>
- De Villiers, C., & Van Staden, C. (2006). Can Less Environmental Disclosure Have a Legitimising Effect? Evidence from Africa. *Accounting Organizations and Society*, 763-781. doi:<https://doi.org/10.1016/j.aos.2006.03.001>
- Deegan, C. M. (2019). Legitimacy theory: Despite its enduring popularity and contribution, time is right for a necessary makeove. 32(8). <https://www-emerald-com.ezproxy.nord.no/insight/content/doi/10.1108/AAAJ-08-2018-3638/full/html>
- Diouf, D., & Boiral, O. (2017). The quality of sustainability reports and impression management: A stakeholder perspective. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. <https://www-emerald-com.ezproxy.nord.no/insight/content/doi/10.1108/AAAJ-04-2015-2044/full/html>
- Dowling, J., & Pfeffer, J. (1975). Organizational Legitimacy: Social Values and Organizational Behavior. *The Pacific Sociological Review*, 18(1), 122–136. doi:<https://doi.org/10.2307/1388226>
- Dybvig, D., Ingebrigtsen, S., Jakobsen, O., & Nystad, Ø. (2013). *Etikk for økonomifag*. Oslo: Gyldendal.
- Eisenhardt, K. M. (1989). Agency Theory: An Assessment and Review. *The Academy of Management Review*, 14(1), 57–74. doi:<https://doi.org/10.2307/258191>
- Ellefsen, H. C. (2019). *Bærekraftsrapportering - også for de små?* <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/arsregnskap/barekraftsrapportering--ogsaa-for-de-smaa/>
- Fallan, E. (2013). Exploration of resource allocation decision-making demand and stewardship demand for environmental disclosure. I E. Fallan, *Issues on supply and demand for environmental accounting information* (s. 123-166). LIMAC PhD School, Department of Accounting and Auditing, Copenhagen Business School.
- Fallan, E. (2016). Environmental reporting regulations and reporting practices. *Social and Environmental Accountability Journal*, 36(1), 34-55.
- Fallan, E. (2020a). Bruk av informasjon fra foretaks miljørapportering til ressursallokerings- og kontrollformål. I T. Stenheim, K. M. Bakaas, & E. M. Kulset, *Aktuelle temaer i regnskap og revisjon* (Kap. 9, s. 243–275). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. doi:<https://doi.org/10.23865/noasp.112.ch9>
- Fallan, E. (2020b). Attestasjon av rapportering om sosiale og miljømessige forhold i Norge og internasjonalt – kort blick på historie, standarder og praksis. In T. Stenheim, K. M. Bakaas, & E. M. Kulset, *Aktuelle temaer i regnskap og revisjon* (Kap. 10, s. 277–319). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. doi:<https://doi.org/10.23865/noasp.112.ch10>
- Fallan, E., & Fallan, L. (2017). Er regnskapsreguleringer avgjørende for kvaliteten på miljøinformasjon i årsrapporten? I Busch, Olausson, & Pettersen, *Bred og spiss! NTNU Handelshøyskolen 50 år. En vitenskapelig jubileumsantologi* (Kap. 5). Fagbokforlaget.

- Fallan, E., & Granrud, H. R. (2020). Attestasjon av rapportering om sosiale, miljømessige og økonomiske forhold (miljø, samfunnsansvars- og bærekraftsrapportering). I T. Stenvold, & M. Degerstrøm, *Revisjonshandlinger i praksis* (Kap. 36). Bergen: Fagbokforlaget.
- Fallan, E., Granrud, H. R., Litlabø, E., & Rønning, J. E. (2021). Miljørapportering i oppdrettsforetak: Fast i fisken? *Magma - Tidsskrift for økonomi og ledelse*, 121-130.
<https://old.magma.no/kronologisk-arkiv?year=2021>
- Fallan, L., & Pettersen, I. J. (2016). *Bedriftsøkonomiske atferdsteorier : endrede perspektiver på atferd, koordinering og organisering*. Fagbokforlaget.
- Fan, J. P., & Wong, T. J. (2002). Corporate ownership structure and the informativeness of accounting earnings in East Asia. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 401-425.
 doi:[https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(02\)00047-2](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(02)00047-2)
- Fifka, M. (2013). Corporate Responsibility Reporting and its Determinants in Comparative Perspective – a Review of the Empirical Literature and a Meta-analysis. *Business Strategy and the Environment*, 22(1), 1-35. doi: <https://doi.org/10.1002/bse.729>
- FN-Sambandet. (2021). *Bærekraftig utvikling*.
<https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Fonseca, A. (2010). *Barriers to Strengthening the Global Reporting Initiative Framework: Exploring the perceptions of consultants, practitioners, and researchers*.
https://www.researchgate.net/publication/267247687_Barriers_to_Strengthening_the_Global_Reporting_Initiative_Framework_Exploring_the_perceptions_of_consultants_practitioners_and_researchers
- Forst, A., & Hettler, B. R. (2019). Disproportionate Insider Control and the Demand for Audit Quality. *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*, 38(1), 171–191. doi:<https://doi.org/10.2308/ajpt-52038>
- Gamerschlag, R., Möller, K., & Verbeeten, F. (2011). Determinants of voluntary CSR disclosure: Empirical evidence from Germany. *Review of Managerial Science*, 5(2-3), 233-262.
 doi:[Http://dx.doi.org/10.1007/s11846-010-0052-3](http://dx.doi.org/10.1007/s11846-010-0052-3)
- García-Sánchez, I., Hussain, N., Aibar-Guzmán, C., & Aibar-Guzmán, B. (2022). Assurance of corporate social responsibility reports: Does it reduce decoupling practices? *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, 31(1), 118-138.
- García-Torea, N., Fernández-Feijoo, B., & De La Cuesta, M. (2020). CSR reporting communication: Defective reporting models or misapplication? *Corporate Social-Responsibility and Environmental Management*, 27(2), 952-968. doi:<https://doi.org/10.1002/csr.1858>
- Gaus, D. (2011). *The Dynamics of Legitimation. Why the study of political legitimacy needs more realism*.
<https://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-working-papers/2011/wp-08-11.pdf>
- Gold, D. (1969). Statistical tests and substantive significance. *American Sociologist*, 4(1), 42-46.
- GRI. (2016a). *The GRI Standards: the global standards for sustainability reporting*.
<https://www.globalreporting.org/how-to-use-the-gri-standards/gri-standards-english-language/>
- GRI. (2016b). *GRI 101: Foundation*.
<https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-101-foundation-2016.pdf>

- GRI. (2020). *GRI Sector Program – Revised list of prioritized sectors*.
<https://www.globalreporting.org/standards/sector-program/>
- GRI. (u.å.-a). *Our mission and history*. Hentet fra <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>
- GRI. (u.å.-b). Hentet fra <https://www.globalreporting.org/>
- Gripsrud, G., Olsson, U. H., & Silkoset, R. (2010). *Metode og Dataanalyse. Beslutningsstøtte for bedrifter ved bruk av JMP*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Grønmo, S. (2021). *Tverrsnittsstudie*. <https://snl.no/tverrsnittsstudie>
- Hackston, D., & Milne, M. J. (1996). Some determinants of social and environmental disclosures in New Zealand companies. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 9(1), 77–108.
doi:<https://doi.org/10.1108/09513579610109987>
- Hahn, R., & Lülfs, R. (2014). Legitimizing Negative Aspects in GRI-Oriented Sustainability Reporting: A Qualitative. *Journal of Business Ethics*, 123(3), 401–420.
<http://www.jstor.org/stable/42921502>
- Halme, M., & Huse, M. (1997). The influence of corporate governance, industry and country factors on environmental reporting. *Scandinavian Journal of Management*, 13(2), 137–157.
doi:[https://doi.org/10.1016/S0956-5221\(97\)00002-X](https://doi.org/10.1016/S0956-5221(97)00002-X)
- Hartman, L., & Painter-Morland, M. (2007). *Exploring the Global Reporting Initiative Guidelines as a model for triple bottom-line reporting*.
https://www.researchgate.net/publication/240635956_Exploring_the_Global_Reporting_Initiative_Guidelines_as_a_model_for_triple_bottom-line_reporting
- Herda, D. N., Taylor, M. E., & Winterbotham, G. (2014). The Effect of Country-Level Investor Protection on the Voluntary Assurance of Sustainability Reports. *Journal of international financial management & accounting*, 25(2), 209–236. doi:
<https://doi.org/10.1111/jifm.12018>
- Hirsch, P. M., Friedman, R., & Koza, M. P. (1990). Collaboration or Paradigm Shift?: Caveat Emptor and the Risk of Romance with Economic Models for Strategy and Policy Research. *Organization Science*, 1(1), 87–97. <http://www.jstor.org/stable/2634988>.
- Holder-Webb, L., Cohen, J. R., Nath, L., & Wood, D. (2009). The Supply of Corporate Social Responsibility Disclosures among U.S. Firms. *Journal of Business Ethics*, 84(4), 497–527.
<http://www.jstor.org/stable/40294758>
- Hutchings, G., & Deegan, C. (2022). The development and application of a decision-useful measure of environmental best practice for the mining industry. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 35(4), 1154–1181. doi:<https://doi.org/10.1108/AAAJ-11-2020-5014>
- IASB. (2018). *IFRS Conceptual framework for financial reporting*. International Accounting Standards Board.
- Islam, M. A., Cooper, B. J., Haque, S., & John Jones, M. (2022). Moral versus pragmatic legitimacy and corporate anti-bribery disclosure: evidence from Australia. *Accounting Forum*, 46(1), 30–56.
doi:<https://doi.org/10.1080/01559982.2021.1925037>
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
doi:[https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
- Jeriji, M., & Louhichi, W. (2021). The relationship between poor CSR performance and hard, negative CSR information disclosures. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 12(2), 410-436. doi:<http://dx.doi.org/10.1108/SAMPJ-04-2020-0094>
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag (3. utg.)*. Abstrakt forlag.
- Jones, S., Frost, G., Loftus, J., & van der Laan, S. (2007). An empirical examination of the market returns and financial performance of entities engaged in sustainability reporting. *Australian Accounting Review*, 17(1), 78-87. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1835-2561.2007.tb00456.x>
- Kapital. (2021). *Norges 500 største bedrifter*.
<https://kapital.no/reportasjer/2021/06/17/7691018/norges-500-storste-bedrifter-er-en-viktig-temperaturmaler>
- Knebel, S., & Seele, P. (2015). Quo vadis GRI? A (critical) assessment of GRI 3.1 A+ non-financial reports and implications for credibility and standardization. *Corporate Communications*, 20(2), 196-212. doi:<http://dx.doi.org/10.1108/CCIJ-11-2013-0101>
- KPMG. (2020). *The time has come - The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020*.
<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2020/11/the-time-has-come.pdf>
- Kvifte, S. S., & Johnsen, A. (2015). *Konseptuelle rammeverk for regnskap*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Larrinaga, C., Carrasco, F., Correa, C., Llena, F., & Moneva, J. (2002). Accountability and accounting regulation: the case of the Spanish environmental disclosure standard. *The European Accounting Review*, 11(4), 723-740. doi:<https://doi.org/10.1080/0963818022000001000>
- Leal, P. H., Rodrigues, R. N., de Freitas, M., Lima, A., & Lagioia, U. C. (2019). Determinants of greenhouse gases emissions disclosure according to GRI guidelines in Brazilian companies. *Independent Journal of Management & Production*, 10(3), 966-988.
doi:<http://dx.doi.org/10.14807Ajmp.v10i3.892>
- Lindblom, C. (2010). The Implications of Organizational Legitimacy for Corporate Social Performance and Disclosure. In R. Gray, J. Bebbington, & S. Gray, *Social and Environmental Accounting Volume II Developing the Field* (s. 51-63). London: SAGE.
- Lodhia, S., Jacobs, K., & Park, Y. J. (2012). Driving Public Sector Environmental Reporting. *Public Management Review*, 14(5), 631-647. doi:<https://doi.org/10.1080/14719037.2011.642565>
- Luque-Vílchez, M., & Larrinaga, C. (2016). Reporting Models do not Translate Well: Failing to Regulate CSR Reporting in Spain. *Social and Environmental Accountability Journal*, 36(1), 56-75. doi:<https://doi.org/10.1080/0969160X.2016.1149301>
- Mahadeo, J. D., Oogarah-Hanuman, V., & Soobaroyen, T. (2011). A Longitudinal Study of Corporate Social Disclosures in a Developing Economy. *Journal of Business Ethics*, 104(4), 545-558.
<http://www.jstor.org/stable/41476326>
- Melting, E., & Tungen, Ø. (2012). Miljørapportering og lovverk : har rapporteringspraksis utviklet seg etter endelig innføring av Norsk RegnskapsStandard 16 i 2007? [masteroppgave].
- Milne, M. J., & Adler, R. W. (1999). Exploring the reliability of social and environmental disclosures content analysis. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 12(2), 237-256.
doi:<https://doi.org/10.1108/09513579910270138>

- Moneva, J. M., & Llana, F. (2000). Environmental disclosures in the annual reports of large companies in Spain. *The European Accounting Review*, 9(1), 7-29.
doi:<https://doi.org/10.1080/096381800407923>
- Morhardt, J. E., Baird, S., & Freeman, K. (2002). Scoring corporate environmental and sustainability reports using GRI 2000, ISO 14031 and other criteria. *Corporate Social - Responsibility and Environmental Management*, 9(4), 215. doi:<https://doi.org/10.1002/csr.26>
- Moroney, R., Windsor, C., & Aw, Y. T. (2012). Evidence of assurance enhancing the quality of voluntary environmental disclosures: an empirical analysis. *Accounting and Finance (Parkville)*, 52(3), 903–939. doi:<https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2011.00413.x>
- O'Donovan, G. (2002). Environmental disclosures in the annual report: Extending the applicability and predictive power of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 344-371. doi:<https://doi.org/10.1108/09513570210435870>
- Odrizola, M. D., & Baraibar-Diez, E. (2017). Is Corporate Reputation Associated with Quality of CSR Reporting? Evidence from Spain. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 24(2), 121-132. doi: <https://doi.org/10.1002/csr.1399>
- Ortas, E., Gallego-Alvarez, I., & Etxeberria, I. Á. (2015). Financial Factors Influencing the Quality of Corporate Social Responsibility and Environmental Management Disclosure: A Quantile Regression Approach. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 22(6), 362-380. doi: <https://doi.org/10.1002/csr.1351>
- Ot.prp. nr. 75 (1997-98) Om lov om revisjon og revisorer (revisorloven). Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-75-1997-98-/id120702/?ch=1>
- Pasko, O., Zhang, L., Bezverkhyi, K., Nikytenko, D., & Khromushyna, L. (2021). Does external assurance on CSR reporting contribute to its higher quality? Empirical evidence from China. *Investment Management & Financial Innovations*, 18(4), 309–325.
doi:[https://doi.org/10.21511/imfi.18\(4\).2021.26](https://doi.org/10.21511/imfi.18(4).2021.26)
- Perez-Batres, L. A., Doh, J. P., Miller, V. V., & Pisani, M. J. (2012). Stakeholder Pressures as Determinants of CSR Strategic Choice: Why do Firms Choose Symbolic Versus Substantive Self-Regulatory Codes of Conduct? *Journal of Business Ethics*, 110(2), 157–172.
doi:<http://www.jstor.org/stable/41684022>
- Perrow, C. (1986). *Complex organizations : a critical essay (3. utg.)*. McGraw-Hill.
- Prencipe, A. (2004). Proprietary costs and determinants of voluntary segment disclosure: evidence from Italian listed companies. *European Accounting Review*, 13(2), 319-340.
doi:<https://doi.org/10.1080/0963818042000204742>
- Quilice, T. F., Cezarino, L. O., Alves, M. F., Liboni, L. B., & Caldana, A. C. (2018). Positive and negative aspects of GRI reporting as perceived by Brazilian organizations. *Environmental Quality Management*, 27(3), 19-30. doi:<https://doi.org/10.1002/tqem.21543>
- Reverte, C. (2009). Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure Ratings by Spanish Listed Firms. *Journal of Business Ethics*, 88(2), 351–366.
<http://www.jstor.org/stable/40295002>
- Revisorforeningen. (2021a). *Bærekraftsrapportering*.
<https://revisorforeningen.no/fag/barekraft/barekraft-for-revisor---kunnskapsportalen/barekraftsrapportering/>

- Revisorforeningen. (2021b). *GRI og EFRAG inngår samarbeid*.
<https://revisorforeningen.no/fag/nyheter/gri-og-efrag-inngar-samarbeid/>
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ruhnke, K., & Gabriel, A. (2013). Determinants of voluntary assurance on sustainability reports: An empirical analysis. *The Journal of Business Economics*, 83(9), 1063-1091.
 doi:http://dx.doi.org.ezproxy.nord.no:2048/10.1007/s11573-013-0686-0
- Shapiro, S. (2005). Agency Theory. *Annual Review of Sociology*, 31, 263–84.
 doi:https://doi.org/10.1146/annurev.soc.31.041304.122159
- Simnett, R., Vanstraelen, A., & Chua, W. F. (2009). Assurance on sustainability reports: An international comparison. *The Accounting Review*, 937-967.
 doi:https://doi.org/10.2308/accr.2009.84.3.937
- Simoni, L., Bini, L., & Bellucci, M. (2020). Effects of social, environmental, and institutional factors on sustainability report assurance: evidence from European countries. *Meditari Accountancy Research*, 28(6), 1059-1087. doi:https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2019-0462
- Skouloudis, A., Evangelinos, K., & Kourmoussis, F. (2009). Development of an evaluation methodology for triple bottom line reports using international standards on reporting. *Environmental Management*, 44(2), 298-311. doi:http://dx.doi.org/10.1007/s00267-009-9305-9
- Skouloudis, A., Evangelinos, K., & Kourmoussis, F. (2010). Assessing non-financial reports according to the Global Reporting Initiative guidelines: evidence from Greece. *Journal of Cleaner Production*, 18(5), 426-438. doi:https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2009.11.015
- St.meld. nr. 10 2008-2009. Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. *Det kongelig utenriksdepartement*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/d1301a2369174dd88f8e25d010594896/no/pdfs/stm200820090010000dddpdfs.pdf>
- Statens Eierberetning 2014. Nærings- og fiskeridepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/459cfd3bfaad4f6abe4437d91c0f890a/statens-eierberetning-2014.pdf>
- Suchman, C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 571-610.
- Tagesson, T., Blank, V., Broberg, P., & Collin, S.-O. (2009). What explains the extent and content of social and environmental disclosures on corporate websites: a study of social and environmental reporting in Swedish listed corporations. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 16(6), 352-364. doi: https://doi.org/10.1002/csr.194
- Van Staden, C. J., & Hooks, J. (2007). A comprehensive comparison of corporate environmental reporting and responsiveness. *The British Accounting Review*, 39(3), 197–210.
 doi:https://doi.org/10.1016/j.bar.2007.05.004
- Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. (1987). *Vår felles framtid*. Oslo: Tiden Norsk Forlag.
- Vormedal, I., & Ruud, A. (2006). Sustainability reporting in Norway – an assessment of performance in the context of legal demands and socio-political drivers. *Business Strategy and the Environment*, 18(4), 207-222. doi: https://doi.org/10.1002/bse.560

- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1983). Agency Problems, Auditing, and the Theory of the Firm: Some Evidence. *The Journal of Law & Economics*, 26(3), 613-633.
<http://www.jstor.org/stable/725039>
- Weber, M. (1968). Economy and Society: An Outline of Interpretative Sociology. *Open Journal of Philosophy*, 1.
- Yadava, R. N., & Sinha, B. (2016). Scoring Sustainability Reports Using GRI 2011 Guidelines for Assessing Environmental, Economic, and Social Dimensions of Leading Public and Private Indian Companies. *Journal of Business Ethics*, 138(3), 549-558.
doi:<http://dx.doi.org/10.1007/s10551-015-2597-1>

Vedlegg 1: Temaspesifikke standarder

GRI 200 Økonomiske forhold

201 Economic performance

- 201-1 Direct economic value generated and distributed
- 201-2 Financial implications and other risks and opportunities due to climate change
- 201-3 Defined benefit plan obligations and other retirement plans
- 201-4 Financial assistance received from government

202 Market Presence

- 202-1 Ratios of standard entry level wage by gender compared to local minimum wage
- 202-2 Proportion of senior management hired from the local community

203 Indirect economic impact

- 203-1 Infrastructure investments and services supported
- 203-2 Significant indirect economic impacts

204 Procurement Practices

- 204-1 Proportion of spending on local suppliers

205 Anti-corruption

- 205-1 Operations assessed for risks related to corruption
- 205-2 Communication and training about anti-corruption policies and procedures
- 205-3 Conformed incidents of corruption and actions taken

206 Anti-competitive behavior

- 206-1 Legal actions for anti-competitive behavior, anti-trust, and monopoly practices

207 Tax

- 207-1 Approach to tax
- 207-2 Tax governance, control and risk management
- 207-3 Stakeholder engagement and management of concern related to tax
- 207-4 Country-by-country reporting

GRI 300 Miljømessige forhold

301 Materials

- 301-1 Materials used by weight or volume
- 301-2 Recycled input materials used
- 301-3 Reclaimed products and their packaging materials

302 Energy

- 302-1 Energy consumption within the organization
- 302-2 Energy consumption outside of the organization
- 302-3 Energy intensity
- 302-4 Reduction of energy consumption
- 302-5 Reductions in energy requirements of products and services

303 Water and Effluents

- 303-1 Interactions with water as a shared resource
- 303-2 Management of water discharge-related impacts
- 303-3 Water withdrawal
- 303-4 Water discharge
- 303-5 Water consumption

304 Biodiversity

- 304-1 Operational sites owned, leased, managed in, or adjacent to, protected areas and areas of high biodiversity value outside protected areas
- 304-2 Significant impacts of activities, products, and services on biodiversity
- 304-3 Habitats protected or restored
- 304-4 IUCN Red List species and national conservation list species with habitats in areas affected by operations

305 Emissions

- 305-1 Direct (Scope 1) GHG emissions
- 305-2 Energy indirect (Scope 2) GHG emissions
- 305-3 Other indirect (Scope 3) GHG emissions
- 305-4 GHG emissions intensity
- 305-5 Reduction of GHG emissions
- 305-6 Emissions of ozone-depleting substances (ODS)
- 305-7 Nitrogen oxides (NOx), sulfur oxides (SOx), and other significant air emissions

306 Waste

- 306-1 Waste generation and significant waste-related impacts
- 306-2 Management of significant waste-related impacts
- 306-3 Waste generated
- 306-4 Waste diverted from disposal
- 306-5 Waste directed to disposal

307 Environmental Compliance

- 307-1 Non-compliance with environmental laws and regulations

308 Supplier Environmental Assessment

- 308-1 New suppliers that were screened using environmental criteria
- 308-2 Negative environmental impacts in the supply chain and actions taken

GRI 400 - Sosiale forhold

401 Employment

- 401-1 New employee hires and employee turnover
- 401-2 Benefits provided to full time-employees that are not provided to temporary or part-time employees
- 401-3 Parental leave

402 Labour/Management relations

- 402-1 Minimal notice period regarding operational changes

403 Occupational health and safety

- 403-1 Occupational health and safety management system
- 403-2 Hazard identification, risk assesment and incident investigation
- 403-3 Occupational health services
- 403-4 Worker participation, consultation and communication on occupational health and safety
- 403-5 Worker training on occopational health and safety
- 403-6 Promotion of worker health
- 403-7 Prevention and mitigation of occopational health and safety impacts directly linked by business relationships
- 403-8 Workers covered by an occupational health and safety management system

- 403-9 Work-related injuries
- 403-10 Work-related ill health
- 404 Training and education**
- 404-1 Average hours of training per year per employee
- 404-2 Programs for upgrading employee skill and transition assistance programs
- 404-3 Percentage of employees receiving regular performance and career development reviews
- 405 Diversity and Equal Opportunity**
- 405-1 Diversity of governance bodies and employees
- 405-2 Ratio of basic salary and remuneration of women to men
- 406 Non-discrimination**
- 406-1 Incidents of discrimination and corrective actions taken
- 407 Freedom and association and collective bargaining**
- 407-1 Operations and suppliers in which the right to freedom of association and collective bargaining may be a risk
- 408 Child labor**
- 408-1 Operations and suppliers at significant risk for incidents of child labor
- 409 Forced or compulsory labor**
- 409-1 Operations and suppliers at significant risk for incidents of forced or compulsory labor
- 410 Security practices**
- 410-1 Security personnel trained in human rights policies or procedures
- 411 Rights of indigenous people**
- 411-1 Incidents of violations involving rights of indigenous peoples
- 412 Human rights assessment**
- 412-1 Operations that have been subject to human rights reviews or impact assessments
- 412-2 Employee training on human rights policies or procedures
- 412-3 Significant investment agreements and contracts that include human rights clauses or that underwent human rights screening
- 413 Local communities**
- 413-1 Operations with local community engagement, impact assessments and development programs
- 413-2 Operations with significant actual and potential negative impacts on local communities
- 414 Supplier social assessment**
- 414-1 New suppliers that were screened using social criteria
- 414-2 Negative social impacts in the supply chain and actions taken
- 415 Public policy**
- 415-1 Political contributions
- 416 Customer health and safety**
- 416-1 Assessment of the health and safety impacts of product and service categories
- 416-2 Incidents of non-compliance concerning the health and safety impacts of products and services
- 417 Marketing and labeling**
- 417-1 Requirements for product and service information labeling
- 417-2 Incidents of non-compliance concerning product and service information and labeling
- 417-3 Incidents of non-compliance concerning marketing communication
- 418 Customer privacy**
- 418-1 Substantiated complaints concerning breaches of customer privacy and losses of customer data
- 419 Socioeconomic compliance**
- 419-1 Non-compliance with laws and regulations in the social and economic area

Vedlegg 2: Kvalitetsprinsipper

Accuracy

1.5 The reported information shall be sufficiently accurate and detailed for stakeholders to assess the reporting organization's performance.

.....

Balance

1.6 The reported information shall reflect positive and negative aspects of the reporting organization's performance to enable a reasoned assessment of overall performance.

.....

Clarity

1.7 The reporting organization shall make information available in a manner that is understandable and accessible to stakeholders using that information.

.....

Comparability

1.8 The reporting organization shall select, compile, and report information consistently. The reported information shall be presented in a manner that enables stakeholders to analyze changes in the organization's performance over time, and that could support analysis relative to other organizations.

.....

Reliability

1.9 The reporting organization shall gather, record, compile, analyze, and report information and processes used in the preparation of the report in a way that they can be subject to examination, and that establishes the quality and materiality of the information.

.....

Timeliness

1.10 The reporting organization shall report on a regular schedule so that information is available in time for stakeholders to make informed decisions.

.....

(GRI, 2016b, s. 13-16)

Vedlegg 3: Core option VS Comprehensive option

Required criteria	Core option	Comprehensive option
Use the correct claim (statement of use) in any published materials with disclosures based on the GRI Standards	Include the following statement: 'This report has been prepared in accordance with the GRI Standards: Core option'	Include the following statement: 'This report has been prepared in accordance with the GRI Standards: Comprehensive option'
Use GRI 101: Foundation to follow the basic process for preparing a sustainability report	Comply with all requirements in Section 2 of GRI 101: Foundation ('Using the GRI Standards for sustainability reporting')	[Same as for Core]
Use GRI 102: General Disclosures to report contextual information about the organization	Comply with all reporting requirements for the following disclosures from GRI 102: General Disclosures: <ul style="list-style-type: none"> Disclosures 102-1 to 102-13 (Organizational profile) Disclosure 102-14 (Strategy) Disclosure 102-16 (Ethics and integrity) Disclosure 102-18 (Governance) Disclosures 102-40 to 102-44 (Stakeholder engagement) Disclosures 102-45 to 102-56 (Reporting practice) 	Comply with all reporting requirements for all disclosures from GRI 102: General Disclosures <i>Reasons for omission are only permitted for the following disclosures: Disclosure 102-17 (Ethics and integrity), and Disclosures 102-19 to 102-39 (Governance). See clause 3.2 for more information</i>
Use GRI 103: Management Approach to report the management approach and the topic Boundary for all material topics ⁵	For each material topic, comply with all reporting requirements from GRI 103: Management Approach <i>Reasons for omission are only permitted for Disclosures 103-2 and 103-3 (see clause 3.2)</i>	[Same as for Core]
Use the topic-specific GRI Standards (series 200, 300, 400) to report on material topics	For each material topic covered by a topic-specific GRI Standard: <ul style="list-style-type: none"> comply with all reporting requirements in the 'Management approach disclosures' section comply with all reporting requirements for at least one topic-specific disclosure For each material topic not covered by a GRI Standard, it is recommended to report other appropriate disclosures for that topic (see clause 2.5.3) <i>Reasons for omission are permitted for all topic-specific disclosures (see clause 3.2)</i>	For each material topic covered by a topic-specific GRI Standard: <ul style="list-style-type: none"> comply with all reporting requirements in the 'Management approach disclosures' section comply with all reporting requirements for all topic-specific disclosures For each material topic not covered by a GRI Standard, it is recommended to report other appropriate disclosures for that topic (see clause 2.5.3) <i>Reasons for omission are permitted for all topic-specific disclosures (see clause 3.2)</i>
Ensure that reasons for omission are used correctly, if applicable	Comply with all requirements in clause 3.2 (Reasons for omission)	[Same as for Core]
Notify GRI of the use of the Standards	Comply with all requirements in clause 3.4 (Notifying GRI of the use of the Standards)	[Same as for Core]

(GRI, 2016b, s. 23)